

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM VE OTEL İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN
GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ:
DÜZCE ÜNİVERSİTESİNDE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eyüp AKTÜRK

Düzce
Kasım, 2012

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM VE OTEL İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN
GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ:
DÜZCE ÜNİVERSİTESİNDE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eyüp AKTÜRK

Danışman
Doç. Dr. Kahraman ÇATI

Düzce
Kasım, 2012

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

DÜZCE

Eyüp AKTÜRK tarafından hazırlanan “**Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisi: Düzce Üniversitesinde Bir Araştırma**” adlı çalışma jürimiz tarafından *Turizm ve Otel İşletmeciliği* Anabilim Dalında oy birliği / oy çokluğu ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Kahraman ÇATI

Üye: Doç. Dr. Habip YILDIZ

Üye: Yrd. Doç. Dr. Muammer MESCİ

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2012

Doç. Dr. Mehmet Selami YILDIZ

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin belirli kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimlerine olan etkileri, Düzce Üniversitesi öğrencileri üzerinden araştırılmıştır. Araştırma, Düzce Üniversitesi'nin farklı fakülte ve yüksekokullarında eğitim gören öğrencilere uygulanmıştır. Bu çalışmanın Düzce Üniversitesi'nde okuyan tüm öğrencilere faydalı olmasını temenni ediyor, araştırmanın veri toplama sürecinde katkı sağlayan tüm öğrenci arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans eğitimim boyunca yetişmemde çok emeği olan ve tez sürecinde beni yönlendiren tez danışmanım Doç. Dr. Kahraman ÇATI hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca görüş ve önerileri ile yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Zafer AKBAŞ'a Yrd. Doç. Dr. Seyda FAİKOĞLU'NA da çok teşekkür ediyorum.

Araştırmanın planlanması ve uygulanması sürecinde bilgi ve deneyimini paylaşan değerli mesai arkadaşlarım Öğretim Görevlisi Yunus Emre TAŞGİT ve Araştırma Görevlisi Süleyman AĞRAŞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırma sürecinde beni destekleyen ve çalışmam konusunda beni motive eden eşime ve biricik kızıma da çok teşekkür ediyorum.

Eyüp AKTÜRK

ÖZET
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN
GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ:
DÜZCE ÜNİVERSİTESİNDE BİR ARAŞTIRMA

AKTÜRK, Eyüp

Yüksek Lisans, Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Kahraman ÇATI

Kasım 2012, 110 sayfa

Bu araştırmanın amacı; üniversitede öğrenim gören öğrencilerin kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu araştırmanın evreni, Düzce Üniversitesi'nin lisans ve ön lisans bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Düzce Üniversitesi'nde 2011-2012 bahar döneminde, örgün eğitime devam eden lisans ve ön lisans öğrencilerin sayısı 10573'dür. Bu öğrencilerin 6950'si ön lisans 3623'ü lisans bölümlerinde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 3934'ü bayan,8267'si erkektir. Araştırmanın örneklemini ise; evren gurubundan tesadüfî yöntemle seçilmiş, 341'i bayan, 359'u erkek öğrenci olmak üzere toplam, 700 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada belirlenen amaçlara ulaşabilmek için, araştırmacı tarafından anket formu oluşturulmuştur. Anket formunu geliştirmek için, Bilgin (2011) tarafından geliştirilen kişilik ölçeği ve literatür taraması sonucunda elde edilen girişimcilik eğilimleri ile ilgili sorular kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise; keşfedici faktör analizi, korelasyon analizi, regresyon analizi ve T- testi analizleri kullanılmıştır. Sonuçların yorumlanmasında $p < 0.05$ anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir.

Faktör analizi sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin kişilik yapıları; Nevrotik Kişilikler, Uyumlu Kişilikler, Dışa Dönük Kişilikler, İdealist Kişilikler ve Yenilikçi Kişilikler olmak üzere 5 yapıdan oluşmaktadır. Üniversite öğrencilerinin

girişimcilik eğilimlerinin ise eylemsel girişimcilik eğilimleri, düşünsel girişimcilik eğilimleri ve davranışsal girişimcilik eğilimleri olmak üzere 3 eğilim grubu altında toplanmaktadır. Korelasyon ve Regresyon Analizi sonuçlarına göre; Nevrotik kişiliklerin eylemsel, düşünsel ve davranışsal girişimcilik eğilimleri negatiftir. Nevrotik kişilik yapısı, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini düşünsel ve eylemsel anlamda olumsuz etkilemektedir. Eylemsel girişimcilik eğilimi en yüksek olan kişilik yapısı, idealist kişiliklerdir. Düşünsel girişimcilik eğilimi en yüksek olan kişilik yapısı, uyumlu kişiliklerdir.

Davranışsal girişimcilik eğilimi en yüksek olan kişilik yapısı ise dışa dönük kişiliklerdir. Eylemsel girişimcilik eğilimi en düşük olan kişilik yapısı, uyumlu kişiliklerdir. Düşünsel girişimcilik eğilimi en düşük olan kişilik yapısı, dışa dönük kişiliklerdir. Davranışsal girişimcilik eğilimi en düşük olan kişilik yapısı ise yenilikçi kişiliklerdir. Farklılık testi sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin eylemsel girişimcilik eğilimleri; yaş, iş deneyimi ve aile mesleği faktörlerine göre farklılaşmaktadır. Davranışsal girişimcilik eğilimi yalnızca yaş faktörüne göre farklılaşmaktadır. Düşünsel girişimcilik eğiliminde ise hiçbir faktöre göre farklılaşma tespit edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, Kişilik Yapıları, Girişimcilik, Girişimcilik Eğilimleri

ABSTRACT**Trends of Personality Characteristics of University Students on the Effect of
Entrepreneurship: A Research at Düzce University****AKTÜRK, Eyüp****Master of Science, Department of Tourism and Hotel Management****Supervisor: Assoc. Dr. Kahraman ÇATI****November 2012, 110 pages**

The aim of this study is to examine the relationship between personality traits and entrepreneurial orientation of the students study at the university. Population of the study is 1029 female and 836 male totally 1865 bachelors and associate degree continuing formal education students at the University of Düzce in 2011-2012 spring semesters.

The purpose of this research is Düzce University license and associate degree students work. The number of formal training license and associate degree students number is 10573. 6950 of these students are studying license and 10573 students are studying associate degree. 3934 student are female and 8267 are male. The sample of this study is consist of 341 female and 359 male totally 700 students that have been chosen by incidentally.

To create a questionnaire, both the Personality Scale developed by Bilgin (2011) and the questions obtained from the literature on entrepreneurial orientation were used. In analyzing the data, exploratory factor analysis, correlation analysis, regression analysis and T-test analysis were used. The interpretation of results $p < 0.05$ significance level was adopted.

According to the results of the factor analysis, the university students'

personality structures consist of 5 types as Neurotic Personalities. These are Compatible Personalities, Extroverted Personalities, Idealist Personalities and Innovative Personalities. Trends in entrepreneurship in university students are grouped under three. These are operational entrepreneurship, intellectual entrepreneurship and behavioral entrepreneurship trends.

According to the results of correlation and regression analysis; operational, intellectual and behavioral entrepreneurship of the neurotic personalities is negative. Neurotic personality structure has negative impact on students' operational sense and intellectual trends in entrepreneurship. Operational personality structure with the highest entrepreneurial orientation, idealistic personality. Entrepreneurial orientation with the highest intellectual personality structure, compatible personality. Behavioural personality structure with the highest entrepreneurial orientation of the extrovert personality.

Operational entrepreneurial personality structure with the lowest tendency, compatible personality. Intellectual personality structure with the lowest entrepreneurial orientation, extroverted personality. Behavioral personality structure with the lowest entrepreneurial orientation of the innovative personality. According to the difference test results operational entrepreneurial orientation of university students depending on the age, work experience, and family factors. Behavioral entrepreneurial orientation differs only by a factor of age. Intellectual entrepreneurship is liable to change in respect to any factor could not be detected.

Keywords: Personality, Personality Structure, Entrepreneurship, Entrepreneurship Trends.

DEĞERLİ DOSTLARIMA...

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	ix
TABLOLAR LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	2
1.2. Araştırmanın Modeli	3
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Araştırmanın Sayıltıları	4
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.7. Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM	7
2. LİTERATÜR İNCELEMESİ	7
2.1. Girişimcilik	7
2.1.1. Girişimcilik tanımı ve önemi	7
2.1.2. Girişimcilik tipleri	12
2.1.3. Girişimciliği etkileyen faktörler	14
<i>Kültürel ve çevresel faktörler</i>	14
<i>Kişiyeye özgü beceriler</i>	15
2.1.4. Girişimcilik eğilimleri	16
<i>Düşünsel eğilimler</i>	17
<i>Duygusal eğilimler</i>	17
<i>Eylemsel eğilimler</i>	18
2.1.5. Girişimci olmak için nedenler	19
2.2. Kişilik.....	19
2.2.1. Kişilik kavramı ve tanımlanması	20

2.2.2. Kişilik ile ilgili kavramlar.....	23
<i>Karakter</i>	23
<i>Mizaç (Huy)</i>	24
<i>Benlik</i>	25
<i>Kimlik</i>	26
<i>Yetenek</i>	27
2.2.3. Kişiliğin oluşumunda etkili olan faktörler	28
<i>Sosyal faktörler</i>	30
<i>Aile faktörü</i>	31
<i>Kültürel faktörler</i>	31
<i>Coğrafi ve fiziki faktörler</i>	32
2.2.4. Kişilik ile ilgili kuramlar	34
<i>Sigmund Freud (1856-1939)</i>	37
<i>Topografik öğretisi</i>	38
<i>Yapısal öğretisi</i>	38
<i>Genetik öğretisi</i>	39
<i>Eric Berne'nin kişilik teorisi</i>	41
<i>Carl Gustav Jung'un kişilik teorisi</i>	42
<i>Alfred Adler'in kişilik teorisi</i>	43
<i>Karen Horney'in kişilik teorisi</i>	44
<i>Eysenck'in kişilik teorisi</i>	45
2.2.5. Kişilik tipleri.....	46
<i>John I. Holland'ın mesleki tercih kuramı</i>	47
<i>Freud'un kişilik tiplemesi</i>	49
<i>Spranger'ın kişilik tiplemesi</i>	49
<i>Eysenck'in kişilik tiplemesi</i>	50
2.2.6. Kişiliğin belirlenmesinde kullanılan teknikler	51
<i>Beş faktör kişilik ölçeği</i>	51
<i>Minnesota çok yönlü kişilik envanteri</i>	52
<i>Myers-Briggs kişilik envanteri</i>	54
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	56
3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	56
3.1. Araştırmanın Amacı	56
3.2. Araştırmanın Yöntemi.....	57
3.1. Araştırma Modeli	58
3.2. Evren ve Örneklem	59
3.4. Verilerin Toplanması	60
3.5. Verilerin Analizi.....	60

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	62
4. BULGULAR VE YORUM	62
4.1. Demografik Özellikler ile İlgili Bulgular.....	62
4.2. Girişimcilik Eğilimleri ile ilgili Faktör Analizi Bulguları	63
4.3. Kişilik Özellikleri ile ilgili Faktör Analizi Bulguları.....	66
4.4. Korelasyon Analizi.....	68
4.5. Regresyon Analizleri.....	70
4.6. Farklılık Testleri.....	74
SONUÇ VE ÖNERİLER	78
KAYNAKÇA	86
EK: Araştırmada Kullanılan Anket Formu	93

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmanın Hipotezleri.....	4
Tablo 2: Girişimcilik Tiplerinin Özellikleri ile İlgili Bilgiler.....	13
Tablo 3: Girişimci Kişiyeye Özgü Benlik Özellikleri.....	16
Tablo 4: Girişimcilik Eğilimleri.....	19
Tablo 5: Kişilik ile İlgili Kuramlar.....	36
Tablo 6: Freud'un Ortaya Koyduğu Psikoseksüel Gelişim Dönemleri ve Gösterdikleri Davranış Özellikleri.....	40
Tablo 7 : Holland'ın Tipolojisine Göre Kişilik Tipleri ve Meslek Seçimleri.....	49
Tablo 8: Freud'un Ortaya Koyduğu Kişilik Tipleri ve Gösterdikleri Davranış Özellikleri.....	49
Tablo 9: Değer Tipine Göre İnsan Sınıflaması.....	50
Tablo 10: Deneklerin Demografik Özellikleri.....	63
Tablo 11: Girişimcilik Eğilimleri ile İlgili Faktör Analizi Sonuçları.....	64
Tablo 12: Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Faktörlerinin Soru Sayıları Ve Güvenilirlik (A) Değerleri.....	66
Tablo 13: Kişilik Özellikleri ile İlgili Faktör Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 14: Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri Faktörlerinin Soru Sayıları ve Güvenilirlik (A) Değerleri.....	68
Tablo 15: Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi.....	69
Tablo 16: Kişilik Yapıları ile Eylemsel Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Regresyon Analizi.....	70
Tablo 17: Kişilik Yapıları ile Düşünsel Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Regresyon Analizi.....	71
Tablo 18: Kişilik Yapıları ile Davranışsal Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Regresyon Analizi.....	73
Tablo 19: Girişimcilik Eğilimlerinin Yaş Faktörüne Göre T – Testi Sonuçları.....	74
Tablo 20: Girişimcilik Eğilimlerinin İş Deneyimi Faktörüne Göre T–Testi Sonuçları.....	75

Tablo 20: Girişimcilik Eğilimlerinin Cinsiyet Faktörüne Göre T–Testi Sonuçları	76
Tablo 21: Girişimcilik Eğilimlerinin Eğitim Düzeyi Faktörüne Göre T-Testi Sonuçları	76
Tablo 22: Girişimcilik Eğilimlerinin Aile Mesleği Faktörüne Göre T-Testi Sonuçları ..	77

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Araştırmanın Modeli	58
------------------------------------	----

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Girişimcilik son zamanlarda işletme yönetimi literatüründe en çok ilgiyi çeken ve araştırılan konulardan birisidir. Girişimcilik konusu genel olarak; girişimciliğin tanımlanması, girişimcinin özelliklerinin belirlenmesi, “nasıl girişimci olunur?” gibi sorular ve alt başlıklar çerçevesinde ele alınmaktadır. Literatürde bir bireyin girişimciliğini etkileyen birçok koşul (değişken) tartışılmaktadır. Bu değişkenlerin en önemlilerinden birisi de bireyin sahip olduğu kişilik özellikleridir.

Kişilik yapısı, bir bireyin düşünce ve davranış biçimlerini yansıtan özellikler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Literatürde bir bireyin kişilik yapısını ortaya koyabilecek geçerli ve güvenilir birçok araştırmaya rastlanılmaktadır.

Girişimcilik eğilimleri ise, bir bireyin herhangi bir girişimcilik faaliyetinde bulunmadan önce, içinde bulunduğu düşünsel, davranışsal ve eylemsel eğilimleri ifade etmektedir. Literatürde bir bireyin girişimcilik eğilimlerini ortaya koyabilecek yeterince geçerli ve güvenilir araştırmalar bulunmamaktadır. Ulaşılan çalışmalardan konunun öngörüye dayalı çıkarımlar çerçevesinde ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönü ile yürütülen araştırma, alandaki (girişimcilik eğilimleri) niceliksel ve ölçek oluşturmaya yönelik araştırma eksikliğini giderdiği için önemli bir katma değer taşımaktadır.

Diğer taraftan bireyin girişimciliği ve kişilik özellikleri ile ilgili literatür incelendiğinde; bireyin kişilik özelliklerinin, girişimciliğini etkilediğine yönelik ilgi çekici araştırmalara rastlanılmıştır. Yürütülen araştırmada, alan yazındaki bu çalışmalardan yararlanılarak kavramsal çerçeve geliştirilmiştir.

1.1. Araştırmanın Problemi

Araştırmanın kuramsal çerçevesi iki değişken: 1) Bireylerin kişilik özellikleri, 2) Girişimcilik eğilimleri ve bu iki değişken arasındaki ilişki/etkileşim üzerine çizilmiştir. Özelde ise üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki/etkileşim ile sınırlandırılmıştır. Literatür incelendiğinde kişilik özellikleri ve girişimcilik özellikleri ile çeşitli araştırmalar yapılmış olmasına rağmen Üniversite öğrencilerinin kişilik yapıları, özellikle de girişimcilik eğilimleri ile ilgili kapsamlı, geçerli ve güvenilir araştırmalara rastlanılmamıştır. Araştırma bu eksiği giderme amacıyla kurgulanmıştır. Bu araştırmanın problemi; üniversite öğrencilerinin sahip olduğu kişilik özelliklerinin, onların girişimcilik eğilimlerini (özelliklerini) nasıl etkilediğini belirleme ile ilgilidir. Ayrıca öğrencilerin eğitim düzeyleri, cinsiyetleri, yaşları, iş deneyimleri ve ailelerinin meslekleri gibi değişkenlerin girişimcilik eğilimi üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu da değerlendirme kapsamına alınmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki sorular geliştirilmiştir:

- Üniversite öğrencilerinin sahip olduğu *kişilik yapısı* hangi boyutlardan (özellikler) oluşmaktadır?
- Üniversite öğrencilerinin *girişimcilik eğilimleri* hangi boyutlardan (özellikler) oluşmaktadır?
- Üniversite öğrencilerinin sahip olduğu kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimlerini etkilemekte midir? Nasıl?
- Hangi kişilik özellikleri, hangi girişimcilik eğilimi ile ilişkilidir/etkilemektedir?
- Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri; Eğitim durumu, Cinsiyet, Yaş, Deneyim ve Aile Mesleğine göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan literatür taraması sonucunda araştırma konusuyla doğrudan ilgili olan araştırmalara rastlanılmamıştır. Alan yazındaki çalışmalar araştırma probleminin çözümüne katkı açısından yeterli gelişmişlik düzeyinde değildir ve niceliksel ve ölçek oluşturmaya yönelik yeni araştırmalara gerek duyulmaktadır. Araştırmanın problemi, literatürdeki eksikliğin tespiti ile tanımlanmıştır. Hipotezler, öngörü mantığına dayalı olarak üretilmiştir.

1.2. Araştırmanın Modeli

Araştırma modelinin temel kurgusu, belirli kişilik özelliklerine bağlı olarak belirli girişimcilik eğilimlerinin farklılaşması üzerine kurulmuştur. Ancak modelin test edilmesi sonucunda hangi kişilik özelliklerinin hangi girişimcilik eğilimlerini etkilediği ortaya konulabilecektir. Araştırma modeli ile ilgili bilgiler araştırma yöntemi bölümünde ayrıntılı olarak verilmiştir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, üniversitesi öğrencilerinin kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Üniversite öğrencilerinin sahip olduğu *kişilik yapısı* hangi boyutlardan (özellikler) oluşmaktadır?
2. Üniversite öğrencilerinin *girişimcilik eğilimleri* hangi boyutlardan (özellikler) oluşmaktadır?
3. Üniversite öğrencilerinin sahip olduğu kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Hangi kişilik özellikleri, hangi girişimcilik eğilimi ile ilişkilidir/etkilemektedir?
5. Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri;
 - Eğitim durumu,
 - Cinsiyet,
 - Yaş,
 - İş deneyimi,
 - Aile mesleğine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

Araştırma sorularından ve literatür taramasından hareketle araştırma hipotezleri aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 1: Araştırmanın Hipotezleri

H1_a:	Nevrotik kişilik yapısı ile <i>eylemsel girişimcilik</i> eğilimi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H1_b:	Nevrotik kişilik yapısı ile <i>düşünsel girişimcilik</i> eğilimi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H1_c:	Nevrotik kişilik yapısı ile <i>davranışsal girişimcilik</i> eğilimi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H2_a:	Uyumlu kişilik yapısı ile <i>eylemsel girişimcilik</i> eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H2_b:	Uyumlu kişilik yapısı ile <i>düşünsel girişimcilik</i> eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H2_c:	Uyumlu kişilik yapısı ile <i>davranışsal girişimcilik</i> eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H3_a:	Dışa dönük kişilik yapısı ile <i>eylemsel girişimcilik</i> eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H3_b:	Dışa dönük kişilik yapısı ile <i>düşünsel girişimcilik</i> eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H3_c:	Dışa dönük kişilik yapısı ile <i>davranışsal girişimcilik</i> eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H4_a:	İdealist kişilik yapısı ile <i>eylemsel girişimcilik</i> eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H4_b:	İdealist kişilik yapısı ile <i>düşünsel girişimcilik</i> eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H4_c:	İdealist kişilik yapısı ile <i>davranışsal girişimcilik</i> eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H5_a:	Yenilikçi kişilik yapısı ile <i>eylemsel girişimcilik</i> eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H5_b:	Yenilikçi kişilik yapısı ile <i>düşünsel girişimcilik</i> eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H5_c:	Yenilikçi kişilik yapısı ile <i>davranışsal girişimcilik</i> eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
H6_a:	Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.
H7_a:	Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.
H8_a:	Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri eğitim düzeyine (Lisans-Önlisans) göre farklılaşmaktadır.
H9_a:	Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri iş deneyimlerine göre farklılaşmaktadır.
H10_a:	Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ailelerinin mesleklerine göre farklılaşmaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Araştırmanın bu konuda yapılmasının iki temel nedeni bulunmaktadır. Birincisi, kendi özel ilgi alanımı oluşturan ve şu anda çalıştığım mesleğim ve verdiğim dersler ile ilgili olduğu için, ikincisi yaptığım araştırmalar sonucunda literatürde bu konuya ilişkin önceden yapılmış yeterli niceliksel araştırmalar olmadığı içindir. Yürütülen bu araştırma ile bilim dünyasına alana ilişkin ölçek geliştirme yönlü bir katkı sunması amaçlanırken; uygulamaya yönelik ise araştırma sonuçlarının eğitim kurumlarına yeni bir bakış açısı kazandırması amaçlanmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sayıltıları

Araştırmaya başlanırken, üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu, öğrencilerin kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimlerinin cinsiyetlerine, yaş gruplarına, eğitim düzeylerine, iş deneyimlerine ve ailelerinin mesleklerine göre farklılaşacağı varsayımları (sayıltıları) kabul edilmiştir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bireyin girişimcilik eğilimlerinin etkiyen birçok değişken vardır. Yürütülen araştırmada girişimcilik eğilimini etkileyen değişkenlerden yalnızca kişilik özellikleri değişkeni kullanılmıştır. Diğer değişkenlerin kullanılmasının konuyu farklı boyutlara taşıyacağı düşünüldüğünden bu değişkenler başka araştırmalarda değerlendirilmek üzere dikkate alınmamıştır. Bu açıdan araştırma kavramsal anlamda bir sınırlılığa sahiptir. Diğer taraftan araştırma 2011-2012 öğretim yılı bahar yarıyılında Düzce Üniversitesi'nde okuyan Lisans ve Ön Lisans öğrencileri üzerinde yürütüldüğü için zaman ve mekân sınırlılıklarını da barındırmaktadır. Bu sınırlılıklardan dolayı araştırmanın genellenebilir olması mümkün gözükmemektedir.

1.7. Tanımlar

Bu başlık altında araştırmada sıklıkla kullanılan anahtar sözcükler araştırma sürecinde kullanıldıkları anlam bakımından kısaca tanımlanacaktır. Bu sözcükler kişilik, kişilik yapıları, girişimcilik, girişimcilik eğilimleridir.

Kişilik: Kişilik, bireyin hayata bakışındaki özgünlükleri meydana getiren ve temel ilgi, dürtü, yetenek ve duygusal eğilimlerini de içeren, belli bir süreklilik gösteren davranış ve özelliklerin bileşimidir (Demir ve Acar (1997;134).

Kişilik Yapıları: Kişilik yapıları kapsamında nevrotik kişilik, uyumlu kişilik, dışadönük kişilik, yenilikçi kişilik ve idealist kişilik tipi tanımlanmıştır. Bu kapsamda;

Nevrotik Kişilik Yapısı; insanların karamsarlık, kırılabilirlik, stres ve ruh hallerinde yaşanan değişimin sıklığı ile ilgilidir.

Uyumlu Kişilik Yapısı; başka insanlarla ilişkiler kurarken gösterdikleri uyum yönlü çabalar ile ilgilidir.

Dışa Dönük Kişilik Yapısı; insanların dışa dönük davranışlarında takındıkları rahat tavırlarla ilgilidir.

İdealist Kişilik Yapısı; yaşamı belirli kurallar ve idealler çerçevesinde yaşama eğilimleri ile ilgilidir.

Yenilikçi Kişilik Yapısı; insanların yenilikçi düşünme yönlü eğilimleri ile ilgilidir.

Girişimcilik: Girişimcilik, yeterli emek ve zaman ayırarak, malî, fiziksel ve sosyal riskleri göze alarak, parasal ödüller, kişisel tatmin ve bağımsızlık elde ederek yeni bir değer oluşturma sürecidir (Hisrich ve Peters, 2001:9).

Girişimcilik Eğilimleri: Araştırma sürecinde girişimcilik eğilimleri üç başlık altında incelenmiştir. Bunlar; Düşünsel eğilimler, duygusal eğilimler ve eylemsel eğilimlerdir.

Düşünsel Eğilimler: Bu eğilimler, girişimci kişilerin nasıl düşündükleri, nelere değer verdikleri ve neleri hesapladıkları gibi soruları yanıtlayan eğilimlerine yöneliktir.

Duygusal Eğilimler: Girişimci insanların nasıl bir duygu dünyalarının olduğu, hadiseleri nasıl karşıladıkları, tutumlarını nasıl belirledikleri gibi önemli davranışların kaynağını anlamakta önemli bir araç olarak tanımlanmıştır.

Eylemsel Eğilimler: Girişimci kişilerde önceliklere önem vermeleri, zamanı verimli değerlendirmeleri, dinamik lider olmaları, enerjik olmaları, bilgilerini hızla pratik hayata geçirebilmeleri, ekipçi ve örgütleyici olmaları, harekete geçmek için fırsat kollamaları, tehlike ve tehdidi fırsat olarak algılayabilme gibi özel kabiliyetlere sahip olmaları ile ilgili eğilimleridir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Bu bölümde ilk olarak girişimcilik kavramı ve girişimcilik ile ilgili teorik yaklaşımlar ve girişimci kişilerin özellikleri açıklanmıştır. İkinci olarak da kişilik kavramı tanımlanmış ve kavramın kuramsal arka planı ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Bunun yanı sıra kişilik ve girişimcilik ilişkisi temelinde yapılmış bazı araştırmaların sonuçlarına yer verilmiştir.

2.1. Girişimcilik

Bu başlık altında, işlenecek konular arasında girişimcilik tipleri girişimciliği etkileyen faktörler kişiye özgü beceriler girişimcilik eğilimleri girişimci olmak için nedenler yer almaktadır. Bu sayede, girişimcilik ve girişimcilik eğilimleri konuları genel hatları ile alınmış olunacaktır.

2.1.1. Girişimcilik tanımı ve önemi

İktisadi kalkınma hedefinin dünya ölçeğinde popüler hale geldiği 20. yüzyılın ikinci çeyreğinde devletin desteği ve kontrolünde meydana gelen ekonomik faaliyetler Kapitalist Blok, Sovyet Blok ve Üçüncü Dünya Bloklarının oluşmasına sebep olmuştur. Devletlerin önderliğinde iktisadi kalkınma modeli, yaklaşık 50 yıllık yüksek büyüme hızlarını yakalayan sosyal refah devleti önderliğindeki sürecin tıkanma noktasına gelmesiyle 80'li yıllarda yerini piyasanın hâkimiyetine dayalı modele bırakmaya başlamıştır. 90'larda dünya ölçeğinde iktisadi kalkınmayı gerçekleştirecek, eski yüksek büyüme hızlarının yakalanabilmesini sağlayacak devlet yerine yeni aktör artık girişimci

olmuştur (Yeşilay, 2006).

Bunun sonucu olarak sadece gelişmiş ülkelerde değil gelişmekte olan ülkelerde ilerlemenin kaynağında girişimcilik faaliyetlerinin ve dolayısıyla girişimcinin önemi artmaktadır. Devletler girişimciliğin yaygınlaşması için teşvik tedbirleri hazırlamaktadırlar.

Küresel Girişimcilik Gözlem Kurumu (The Global Entrepreneurship Monitor, 2011) küresel raporunda girişimcilik faaliyetlerinde ciddi artışlar olduğunu, toplam 54 ülkede 400 milyon girişimcinin faaliyete olduğunu ve milyonlarcasının da hazırlık aşamasında olduğunu tespit etmiştir (Gemconsortium, 2011). Böylelikle dünyada her yıl binlerce iş fikri işletme olarak vücut bulmakta ve bunlardan bazıları dünya çapında faaliyet gösteren dev şirketler haline gelmektedirler. Bunlardan en öne çıkanlardan biri Microsoft'tur. Microsoft'un kurucusu Bill Gates Harvard Üniversitesinden mezun olamadan ayrılıp, 1975 yılında Microsoft'u kurarak günümüzde kullandığımız bilgisayar sistemlerinin temelini attı. Bill Gates sadece bir pantolon fiyatı olan 30 dolarlık sermayesiyle bugün milyar dolarlık bir üretim kapasitesini yakalamış ve dünyadaki bilgisayarların %90'ında Microsoft'un Ofis ve Windows yazılımları kullanılır hâle gelmiştir. Gates'in bu yazılımı yaparak insanlığın üretiminin artmasına önemli bir katkısı olmasının yanında insanların yüksek yaşam standartlarını yakalayabilmesi için yapabileceklerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Yine başarılı bir girişimci olan Wal-Mart perakende mağazasının kurucusu olan Sam Walton dağıtım depoları merkezlerinde ve envanter kontrolü sisteminde yaptığı inovasyon ile Wal-Mart'ın 30 yıldan az bir sürede Arkansas'da küçük bir mağazadan ülkenin en büyük perakende zinciri haline gelmesini sağlamıştır. Wal-Mart'ın sunduğu uygun yer ve fiyat seçenekleri müşterilerin faydasına olması; Ted Turner (CNN), Henry Ford (Ford otomobil), Ray Kroc (McDonald's franchising) ve Fred Smith (FedEx) vb. girişimciler gibi Walton da tüm dünyada milyonlarca insanın günlük yaşam standartlarının yükselmesini sağlamıştır (Sobel, R. 2012).

Girişimciler, bunlar gibi sayabileceğimiz onlarca, yüzlerce belki de milyonlarca yaptıkları yeniliklerle insanların yaşam standartlarının yükseltmek için

çalıştıkları gibi (Karabulut, 2009) işsizlik sorununu çözmesi, küresel rekabete karşı direnç merkezi olması, ulusal ekonomilerde servetin tabana yayılmasını sağlaması ve hatta küresel rekabette ulusal bir direnç faktörü olması gibi birçok fonksiyonu da omuzlarına almaktadırlar.

Günümüz girişimcilerin üstlendikleri ve yerine getirdikleri bazı fonksiyonlar şu şekilde sıralanabilir (Ünal, 2009: 79):

- Bir iş fikrini ve düşüncüyü işletme-girişim haline getirerek üretim ve pazarlama yapmak,
- Başkalarının göremediği fırsatlardan yararlanma,
- Yeni ve potansiyel pazarlar oluşturma,
- Yeni teknoloji geliştirerek mal ve hizmet üretme,
- Yeni potansiyel kaynakların üretimde kullanılarak insanlığın hizmetine sunulmasını sağlama,
- İş hayatında değişimi sağlama,
- İşsizliğin azaltılmasını ve istihdamın artırılmasını sağlama ve
- Ekonomik gelişme ve kalkınmayı sağlama.

Şubat 2007’de Ewing Marion Kauffman Vakfı CEO’su Carl J. Schramm; “Girişimciler, diğer insanların kendilerini güvende hissetmesini sağlayan, sosyal refahın jeneratörleri hükmündedir” ifadelerini kullanmıştır (Beijing, 2012).

Girişimcilik, başta ABD olmak üzere, tüm gelişmiş ülkelerde ve hemen her endüstri dalında önemlidir. Girişimciliğin önemini, özellikle üç alan için vurgulamak mümkündür. Bu alanlar (Balaban ve Özdemir, 2012):

- Yenilikçilik-icatçılık,
- Yeni işletmelerin doğması-büyümesi,
- Yeni iş alanları oluşturmadır.

Bu durumda girişimcilik ve girişimcinin toplumsal anlamda üstlendiği misyon; o toplumun mali ve teknik anlamda özgürlük savaşçıları olduklarını düşünmek pek de yersiz olmayacağı kesindir.

Girişimciliğin tanımı ile ilgili literatür incelendiğinde (Yeşilay, 2006) net bir tanımının yapılması, yazındaki belirsizlikten ve birçok başka kavramla karıştırılmasından dolayı oldukça zor bir uğraş gibi gözükmektedir. Girişimcilik kavramının açıklanmasına yönelik ilk yaklaşım Richard Cantillon (1680–1734) tarafından yapılmıştır. Cantillon iktisadi birimleri toprak sahipleri, girişimciler ve işçiler olmak üzere üç sınıfa ayırmıştır. Cantillo girişimciyi, işletme faaliyetlerini yerine getirirken belirsizlikle yüz yüze kalan kişi olarak tanımlamış ve bunu girişimcinin herhangi bir malı belli bir fiyattan ve belli bir miktarda satın almasına rağmen satacağı fiyatın ve miktarının belirsiz olmasıyla açıklamıştır (Özden vd., 2012).

Türk Dil Kurumu (2012) ise girişimcinin sözlük anlamını ticaret, endüstri vb. alanlarda üretim için sermaye koyarak işe girişen, kalkışan kimse, olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımları dikkate aldığımızda girişimcinin üretim faktörlerini bir araya getiren, tüm riski üstlenerek kendi işini kuran kişi olarak düşünülmekte olduğu görülmektedir. Ancak günümüzde gelişen teknolojik, finansal şartlar, çözüm ortaklıklarıyla birlikte girişimcilik kavramı da yeni bir boyut kazanmıştır. Girişimcilik (Özden, vd. 2012) sosyoloji, işletme, iktisat, psikoloji gibi çok sayıda disiplin tarafından ele alınan bir kavram haline geldiğinden farklı tanımlamalar ve tartışmalar ortaya çıkmıştır. Bu tartışmalar girişimciliğin bir meslek grubu olup olmadığından girişimciliğin sürekli bir eylem olup olmamasına kadar uzanmaktadır. Girişimcilik girişimci olarak kabul edilen kişilerin girişimcilik eylemlerini kariyerlerinin belli bir aşamasında veya yaptıkları işin belli kısımları ile ilgili bir aşamada sergilediklerinden ve sürekli olarak sergilemeleri söz konusu olmadığından herhangi bir meslekte olduğu gibi fonksiyonları, görevleri ve sorumlulukları tanımlanmış bir meslek grubu olarak ele alınmamaktadır (Bozkurt, 2000).

Genel bir literatür taraması yaptığımızda girişimci ve girişimcilik kavramlarını tanımlamaya çalışan yüzlerce teori ve tanımlamalar yapıldığı görülmektedir. Bunlardan bazılarında yer verecek olursak girişimcilik teorisine önemli katkılarda bulunan Hisrich ve Peters (2001:9)'e göre girişimci; emek, hammadde ve diğer varlıkları daha büyük değer/imbân oluşturacak şekilde bir araya getiren kişidir. Girişimci, aynı zamanda, değişiklik, yenilik ve yeni bir düzenin kurucusudur. Bu çerçevede girişimcilik, yeterli

emek ve zaman ayırarak, malî, fiziksel ve sosyal riskleri göze alarak, parasal ödüller, kişisel tatmin ve bağımsızlık elde ederek yeni bir değer oluşturmak süreci olarak görülmektedir. Casson ve Foss-Klein'a (1995) göre ise girişimcilik, risk alma, fırsat kovalama, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin tamamını ifade eder. Bu çerçevede, hem şirket açma süreci, hem de yenilik yapma süreci girişimciliğin kapsamına girer. Bu bağlamda Bridge ve arkadaşları da, girişimciliğin daha öz olarak, bir işe başlamak, iş sahibi olmak ve işi geliştirme ve büyütme kapsadığını belirtirler (Aytaç, 2006).

Karabulut, (2009)'a göre girişimci, çevresel pazar fırsatlarının farkına varan, bu fırsatları yenilikçi fikirleriyle değerlendirip pazarlanabilir fikirlere dönüştürmek için ek zaman, çaba, para harcayan, becerilerini ortaya koyan, ek değer meydana getirerek uygulamaya aktarma sırasında rekabetçi pazarın ölçülebilir risklerini dikkate alan, girişim sürecinin çabalarının sonucunu ödüle dönüştürme girişiminde bulunan kişidir şeklinde tanımlamıştır.

Top (2006) ise girişimciyi, kişiyi esas alan ve kişiye bağlı özel yetenek beceri ve zihinsel kapasitelere işaret ederken, girişimcilik girişimcinin ortaya koyduğu eylemin, hareketin, organizasyonun ve meydana getirdiği yeni sonuçların genel adıdır. Girişimcilik öncelikle zihinsel algılama ve sezgi yoluyla başlayan bir yolculuk, model, güven, imaj ve kuluçka rollerle sosyalleşen bir başarı, psikolojik açıdan girişimcinin özellikleri ile birleşen bilinçli duygusallık, başarıya odaklanan davranışlarını ve diğer davranışları işe uygun şekilde biçimlendiren özel bir teknolojidir. Girişimciliği ise, yaşama, değer katma, yargı, umut ve beklentilerle diğer insanlar arasında öznel bir fark oluşturmak şeklinde tanımlamıştır.

Girişimci, ekonomik, psikolojik ve sosyolojik açılardan da farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. İktisatçı açısından girişimci, kaynakları, işgücünü, makine teçhizatı ve diğer varlıkları bir araya getirerek, önceki değerlerinden daha fazla bir değer meydana getiren kişidir. Psikolog açısından girişimci, bir şeyi elde etmek, bir şeye ulaşmak, denemeler yapmak, başarmak ve diğerlerinin elindeki otoriteyi alma ihtiyacında olan ve bu tür güdülerle güdülenen insanlardır. Sosyolog açısından girişimci

ise, toplum içinde itibarı olan, saygı gören, bir statüsü olan güvenilir bir kimsedir. Girişimcinin tanımıyla ilgili bütün bu farklılıklar, girişimcinin gerçek yaşamın, değişimin, zenginliğin, işin, toplumsal ve kişisel var olmanın, beklentinin, toplumun geleceği, özü ve kendisi olduğunu göstermektedir (Özkul, 2008).

Yukarıdaki ifadelerde de gördüğümüz gibi girişimciliğin birçok tanımı olmakla beraber, bu tanımların tümünde ortak olan nokta girişimcinin daima “başkalarının baktığı ama göremediği fırsatları görüp, bunları birer iş fikrine dönüştürebilmesi” ve “risk almaya yatkınlığı” ve yenilikçi kimliğini ön plana çıkarmasıdır. Bu özellikler, dünyanın her yerindeki girişimcilerin ortak özelliğidir (Patıra, ve Karahan, 2010).

Bütün bu tanımlamalardan hareketle, girişimcilik tanımlarını üç başlık altında değerlendirmek mümkündür (Abdullaeva, 2007):

- Değere Dayalı Tanım: Girişimi sayesinde değer (refah, istihdam) oluşturan kişidir”. Özellikle ekonomi eksenli tanımlarda bu boyuta vurgu yapılmaktadır.
- Kişisel Özelliklere Dayalı Tanım: Kendine özgü bireysel beceri, özellik istidat ve tecrübeler sayesinde başarılı ve buluşçu iş lideri olabilen kişidir”. Burada girişimcinin hızlı karar alabilen, liderlik yapabilen, sorumluluk üstlenebilen, sıkı çalışabilen, başarıya arzusu yüksek bir kişilik sergilediği ifade edilmektedir.
- Davranışa Dayalı Tanım: Çevredeki boşlukları ve fırsatları görerek gerekli kaynakları bir araya getirebilen, risk alabilen, yenilik yapabilen ve bir girişimi harekete geçiren kişidir. Bu tanımda ise girişimciliğin özellikle fırsatları değerlendirebilme ve risk alabilme boyutlarına vurgu yapılmaktadır.

2.1.2. Girişimcilik tipleri

Girişimciliğin tanımından da anlaşılacağı üzere; kavram, kapsam ve içerik olarak çeşitlilik ihtiva eden bir yapıdadır. Literatürde girişimcilikle ilgili birçok tipoloji

karşımıza çıkmaktadır. Bunlar arasında en bilinenleri;

- Norman R. Smith, 1967 yılında yazmış olduğu “The Entrepreneur and His Firm: The Relationship Between Type of Man and Type of Company” adlı çalışma,
- Justo De Jorge Moreno, Leopoldo Laborda Catillo ve Elio De Zuani Masere’nın 2007’de yaptıkları “Influence of Entrepreneur Type, Region and Sector Effects on Business Self-confidence: Empirical Evidence from Argentine Firms” adlı çalışmadır.

Adı geçen çalışmalarda girişimci tipleri yedi grupta toplanmaktadır(Özkul, 2008: 152). Bununla birlikte literatürde en yaygın olarak; orijinal veya idealist girişimci, stratejist girişimci, taktik girişimci ve geleneksel (klasik) girişimci tarzlarının kullanıldığı görülmektedir(Top, 2006: 18). Tablo 2’de literatürdeki girişimci tarzlarının içeriği ile ilgili özet bilgiler sunulmuştur(Özkul, 2008; Top, 2006 ve Abdullaeva, 2000).

Tablo 2: Girişimcilik Tiplerinin Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Esnaf Girişimci	İşçilik deneyiminden gelmiş, düşük bir eğitim seviyesine sahip, yönetim becerisi olmayan ve finansal kaynakları kişisel birikimleri ile akraba ve arkadaşlarından aldığı paralarla sınırlı olan bir girişimci tipidir. Esnaf girişimciler esnek olmayan katı firmalara sahip olma eğilimindedirler.
Fırsatçı Girişimci	Orta sınıf bir geçmişe sahip, daha geniş bir eğitim almış, yönetim deneyimi olan, yeni fırsatları görebilen, çok yenilikçi ve çok çeşitli stratejiler geliştirebilen, çok çeşitli finansal kaynaklar kullanan bir girişimci tipidir. Fırsatçı girişimciler esnek ve uyumlu bir yapılanması olan firmalara sahip olma eğilimindedirler. Fırsatçı girişimcilerin firmaları, esnaf girişimcilerinkine göre daha yüksek büyüme oranlarına sahiptir.
Kamu Girişimcileri	Genellikle katı bütçe kısıtlamaları ile ve siyasi otoritenin kararlarına bağlı olarak çalışırlar. Yani kimi zaman ekonomik kısıtlamaların ağırlık kazandığı alanlarda; genellikle dışarıdan gelen dürtülerle karar veren, kendi oluşturduğu kaynakları değil, hazır ya da kamunun ürettiği kaynakları kullanan kişidir
Piyasa Ekonomisi İçinde Yer Alan Girişimciler	Bu girişimci türü de kendi arasında olanla yetinmeyip, devamlı yenilik meydana getiren, yeni sistemler ortaya koyarak yeni uygulamalar getiren, yeni pazarlar, yeni tedarik ve finans kaynakları kullanarak, yeni üretim teknikleri, organizasyon şekilleri geliştirerek ekonomik gelişmenin öncülüğünü üstlenen dinamik girişimci ve yeni bir şeyler ortaya koymak yerine, olanla yetinen ve dinamik girişimcinin açtığı yolda ilerlemeyi tercih eden, yeni fikirler ortaya koyup ekonomiyi geliştirmek yerine dinamik girişimcilerin faaliyetleri sonucunda gelişen ekonomiye sadece bir boyut kazandırabilen olağan girişimci olarak ikiye ayrılabilir .
İmtiyazlı Girişimci	Kamunun kredi destek politikalarından faydalanan firmalar olarak karakterize edilir.
Dağıtılmış Girişimci	Firmanın genellikle yaşadığı ve ilk yerleştiği yerin dışında bir yerde yeni iş aktivitelerini kurup yerleştiren girişimcidir.
Kuşkucu Girişimci	Kriz döneminin devam edeceğini, kısa dönemde durumların değişmeyeceğini hisseden girişimcilerdir.
Mesleği Olmayan Girişimci	Mesleğini değiştirmeyi arzu eden girişimcilerdir.

Tablo 2 (Devamı): Girişimcilik Tiplerinin Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Modern Girişimci	Modern bilgi ve iletişim teknolojilerine ve onları kullanabilmeyi sağlayan yetenek ve becerilere sahip olmayla karakterize edilir.
Tipik Olmayan Girişimci	Firmanın kurucusu olmayan, firmayı satın almış olan girişimcilerdir.
Geleneksel Girişimci	Bilgi ve iletişim teknolojileri ile onları kullanabilme yetenek ve becerisi eksikliği bulunan girişimcilerdir.
Orijinal veya Idealist Girişimci	Hayalini, düşünüyü, umudunu ve tutkusunu veya orijinal bir şeyi veya yepyeni biri işi veya kendine özgü bir iş fikrini ilk defa girişime dönüştüren orijinal girişimci stili olarak adlandırılır. Bu girişimciler geleceğe yönelimlidir. Idealist girişimcilerde ileriye dönük özel bir girişimcilik vizyonu hâkimdir. Bu girişimciler genellikle iyi bir öngörüye sahiptirler.
Stratejist Girişimci	Bütüncül bir yaklaşım içinde, işin gerçekten hakkını vererek, fırsatı arayan, algılayan, tanımlayan, yakalayan ve onları gerçek hale getiren girişimcilerdir.
Taktik Girişimci	Bilinen bir teknoloji içinde veya belli teknolojik know-how'larla veya mevcut bir teknoloji pazarı içinde dikkate şayan bir performans sergileyip yenilikleri, farklı bilgi ve sistemleri işe koşan ve kazandıkları bu deneyim, bilgi ve becerilerini kendi adlarına bizzat kendileri kullanan 'taktik-dinamik' girişimci tipidir.
Geleneksel (Klasik) Girişimci	Mevcut ve bilinen bir sektör içinde ve mevcut bir girişimciliği, günün şartlarına uyduran, işi yeniden yapılandıran ve devam ettiren girişimci tipidir.

2.1.3. Girişimciliği etkileyen faktörler

Bireyin girişimcilik ruhunu geliştirmesini ve sahip olduğu girişimci niteliklerini olumlu ya da olumsuz etkileyebilecek faktörleri şu şekilde sıralamamız mümkündür (Soysal, 2012;86).

Kültürel ve çevresel faktörler

Son dönemlerde girişimciliği kişiye özgü karakteristiklerle açıklamanın dışında, bölgelerin sosyal, kültürel ve ekonomik özellikleri ile birlikte değerlendiren çalışmalar da yoğunluk kazanmıştır. Buna göre girişimcilik, bireyin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve kültürel yapının bir ürünü olarak değerlendirilmektedir (Soysal, 2012: 86). Girişimciyi etkileyen çevresel faktörler şu şekilde sıralanabilir (Top, 2006 ve Soysal, 2012):

- Aile,
- Toplumsal Davranış Örüntüleri,
- Eğitimin Kalite ve Düzeyi,
- Genel Ekonomik Koşullar,
- Küreselleşme,
- Ar-Ge çalışmalarının daha bağımsız hale gelmesi,

- Teknolojinin yaygınlığı,
- Otomasyonun artması,
- Bilgi akışının hızlanması,
- Girdi kompozisyonunun değişmesi,
- Bilginin işleme ve dağıtım maliyetlerinin düşmesi,
- Piyasa rekabet yapısının değişmesi ve
- Pazarla ilgili bilgiler.

Kişiyeye özgü beceriler

Girişimcinin sahip olduğu aynı zamanda kendi içinde de mücadelesini verdiği üç kategoride toplanan becerileri ve özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Atasoy, 2009:16); Bunlar;

- Teknik benlik,
- Girişimci benlik ve
- Yönetici benlik

Teknik Beceri (Benlik): Bu kategoride yazılı ve sözlü iletişim, sunum yapma, çevreyi gözlemeleme teknik iş yönetimi, teknoloji kişiler arası iletişim, etkili ve etkin dinleme, organizasyon ağ kurma, yönetim stili, eğitme, koçluk gibi beceriler sayılabilir (Atasoy, 2009:16).

Yönetici Benlik: Bu kategoride iş yönetimine ilişkin temel ve gelişmiş beceriler vardır. Bu özellikler planlama ve hedef belirleme, karar verme, insan ilişkileri, pazarlama, finans, muhasebe, iş idaresi, kontrol/denetim, müzakere, iş/atılım kurma/başlatma, işin büyüme aşamasını yönetme becerilerine sahip olma olarak sıralanabilir (Atasoy, 2009:16).

Girişimci Benlik: Bu kategoride de içsel denetim/kontrol, disiplin, risk alma, yenilikçilik, teknolojik yenilikçiliğe eğilim, değişim eğilimli olma, ısrarlı/inatçı olma, çabuk yılmama, ileriye görme, değişimle başa çıkma becerisi sayılabilir (Atasoy, 2009:16). Bu üç becerinin genel olarak özellik ve yaklaşımlarını kıyaslamalı bir şekilde

ifade etmek için tablo 3'ten yararlanılabilir.

Tablo 3: Girişimci Kişiyne Özgü Benlik Özellikleri

Girişimci Benlik	Yönetici Benlik	Tekniker Benlik
Gelecekte Yaşar	Geçmişte Yaşar	Bugün Yaşar
Hayal ve Enerjisi Güçlüdür	Akılcıdır.(Pragmatik)	İşleri Doğru Hisseder
Vizyon Sahibidir	Planlı, Düzenli, Öngörülüdür.	İşten Haz Alır
Bilmeyenlerle İlgilidir	Problemleri Görür	İşin Nasıl Yapılacağını Bilir
Karmaşa İlgisini Çeker	Ortalığı Toplar	Sistemli Çalışır
	İşleri Yürütür	Düşünce İşle İlgili Değilse İş Engeller

Kaynak: Gerber, 2009, s.76'dan uyarlanmıştır.

2.1.4. Girişimcilik Eğilimleri

Yapılan tanımların ışığında girişimcilerin; gelecekte yaşayan, yeni bir şeyler ortaya koyabilen, değişikliklere açık olan, risk alabilen gibi kişisel özelliklere sahip oldukları ortaya çıkmaktadır. Bu da başarılı girişimci olmak için hangi kişisel özelliklere sahip olduğunun önemini ortaya çıkarmaktadır.

Her ne kadar girişimciler dünyanın farklı bölgelerinde birbirlerinden farklı sektörlerde ve birbirlerinden farklı büyüklüklerde olsalar da Ernst&Young'ın yılın girişimcisi ödülü için 685 girişimciyle yapılan söyleşi tarzındaki araştırmada bazı ortak kişilik özellikleri ve davranış kalıpları belirlemiştir (Pinelli, 2012).

Southern Methodist University's Cox School of Business'ın 200 başarılı girişimci üzerinde yaptığı bir başka araştırmada başarılı bir girişimcinin güçlü, sağlıklı bir bünyeye, kontrol ve yönetme yeteneğine, özgüven, aciliyet duygusuna, kapsamlı farkındalık sezilerine, gerçekçi bakış açısına, kavramsal yetenek becerilerine, objektif yaklaşım becerilerine, duygusal kararlılık ve rakamlarla ifade etme gibi ana karakter özelliklerine sahip olduklarını belirlemiştir (Glick-Smith, 2012).

Son dönemlerde yapılan bu tip araştırmalar neticesinde girişimci olanlar ile olmayanlar arasında kişilik özelliklerinden kaynaklanan bazı farklılıkların olduğu görülmektedir. Girişimci kişilik özelliklerini, daha pratik açıdan özetlemek gerekirse, girişimcilerin kişiliklerine, eylemlerine, alışkanlıklarına ve düşünsel özelliklerine göre de sınıflandırmak mümkündür. Girişimci kişilik özelliklerinden insanların girişimcilik

eğilimlerinin üç temel kategoride değerlendirilebileceği görülmektedir. Bunlar (Top, 2006: 87):

- Düşünsel eğilimler
- Duygusal eğilimler ve
- Eylemsel eğilimlerdir.

Düşünsel eğilimler

Düşünsel Eğilimler, girişimci kişilerin fikir dünyalarının boyutlarıyla ilgili kendilerini diğer insanlardan farklı kılan nasıl bir düşünce yapısına sahip olduklarını belirlemek için önemli bir ölçüt olabilir. Yani bu kişiler nasıl düşünür, nelere değer verirler, neleri hesaplar gibi noktaları öğrenmemiz girişimci kişilerin düşünce tarzını anlamamızda bizlere yardımcı olacaktır. Literatür incelendiğinde çoğu yazarın ortaya koyduğu girişimci kişilerin sergiledikleri ortak özellikler şu şekilde sıralanabilir; Girişimci kişiler her şeyden önce yenilikçi ve değişimden yanalar bunu da ancak yeniliklere açık olmaları, bağımsız, kendilerine özgü, ufkî düşüncelere sahip olmaları, esnek olmaları, ileriye görerek tahmin yapabilme kabiliyetlerinin olmaları ve hayal güçlerinin çok yüksek olmalarına borçludurlar. Bir diğer önemli düşünsel eğilimleri ise hep öğrenme isteklerinin olması ve bunun da beraberinde her öneriye değer verme davranışını getirmesidir. Ve kaçınılmaz sonuç olarak girişimciler düşünsel eğilimlerinde çözüm odaklıdırlar. Böylelikle girişimci kişiler düşünsel olarak kendi dönemlerinden çok daha ileri dönemlerle ilgili düşünce dünyasına sahiptirler diyebiliriz. Etrafımız bununla ilgili olarak hiçbir maddî ve belki de teknik imkânı da olmayan, hayalleri ve düşünceleri peşinde koşup şu an dünyanın önde gelen dev şirketlerinin patronu durumuna gelen yüzlerce, binlerce insanın başarı hikâyeleriyle doludur. Bunun sonucunda girişimci kişilerin düşünsel eğilimlerinin diğer insanlardan uygulama aşamasında oldukça farklılıklar gösterdiği oldukça açık bir şekilde görülmektedir (Top, 2006).

Duygusal eğilimler

Duygusal Eğilimler de yine düşünsel eğilimler gibi girişimci kişilerin

kendilerini diğer insanlardan farklı kılan eğilimlerinden biridir. Diğer insanlarla fark oluşturan bu eğilimle girişimci insanların nasıl bir duygu dünyalarının olduğu, hadiseleri nasıl karşıladıkları, tutumlarını nasıl belirledikleri gibi önemli davranışların kaynağını anlamakta önemli bir araçtır. Böylelikle (Wikipedia, 2012) duygusal ifade ayrımlarına hâkim olan kişilerin topluluk psikolojisinde etkinlikleri artmakta, anlaşılabilir, anlaşılabilir yetilerindeki gelişimlerle daha hızlı ilerleme kaydedebilmektedir.

Bu açıklama çerçevesinde düşündüğümüzde girişimci kişilerin diğer insanlardan farklı bir şekilde sergiledikleri duygusal eğilimlerin en önemlileri iyi bir iletişimci olmaları bunu yaparken de karşılarındaki insanlara olaylara olumlu bir bakış açılarını korurlar. Diğer insanlarla iyi geçinirler. Doğru işlerde ısrarcılardır. Doğruları da kendi gelişmiş sezgileri ve oluşturdukları geniş vizyonlarıyla bulurlar ve doğal olarak da çok fazla kurallarla bağlı kalmak istemezler. Ve buldukları doğrularında sabırla inat ederler(Top, 2006)..

Eylemsel eğilimler

Girişimci kişilerde düşünsel ve duygusal eğilimlerin haricinde belirlenen üçüncü bir eğilim de Eylemsel Eğilimlerdir. Eylemsel Eğilimler de yine girişimci kişilerin kendilerini diğer insanlardan farklı kılan eğilimlerinden biridir. Eylemsel eğilimler girişimci kişilerde önceliklere önem vermeleri, zamanı verimli değerlendirmeleri, dinamik lider olmaları, enerjik olmaları, bilgilerini hızla pratik hayata geçirebilmeleri, ekipçi ve örgütleyici olmaları, harekete geçmek için fırsat kollamaları, tehlike ve tehdidi fırsat olarak algılayabilme gibi özel kabiliyetlere sahiptirler (Top, 2006).

Bu kapsamda düşündüğümüzde eylemsel eğilimler duygusal ve düşünsel eğilimlerin harekete geçtiği, girişimci kişinin düşünce ve duygularının dışarıya aks etmiş hallerdir. Bu da bireyin duygu, düşünce ve eylemsel eğilimlerini bir bütünlük içinde koordine etmesini gerektirmektedir(Top, 2006).

Tablo 4: Girişimcilik Eğilimleri

Duygusal Eğilimler	Düşünsel Eğilimler	Eylemsel Eğilimler
İyi bir iletişimcidirler	Yenilikçidirler	Önceliklere önem verirler
İyimser ve kendine güvenen	Bağımsız düşüncelere sahiptirler	Zamanı iyi kullanırlar
Problemlere pozitif yaklaşır	Düşüncelerinde bir ufuk vardır	Dinamik liderdirler
Diğerleri ile iyi geçinirler	İleriyi görerek tahmin yaparlar	Enerjikdirler
İnatçı ve sabırlıdır	Esnekler	Bilgilerinin hızla piyasaya uyarlayabilirler
Doğru işlerde ısrarcıdır	Problem çözücüdürler	Ekipçi ve örgütleyicidirler
Herkese rakip gözüyle bakarlar	Değişimci	Harekete geçmek için fırsatları kollarlar
Vizyon sahibidirler	Her öneriye değer verirler	Tehlike ve tehdidi fırsat olarak algılayabilirler
Sezgiseldirler	Hayal güçleri çok yüksektir	Sorumluluk alırlar
Kurallara isyan ederler	Öğrenmeye isteklidirler	Kâra ve getiriye odaklanırlar
Çok sabırsızdır		

Kaynak: Top, 2006 s. 87'den uyarlanmıştır.

2.1.5. Girişimci olmak için nedenler

Kişilerin neden girişimci olmak istedikleri literatürde oldukça çok tartışılmış ve bu tartışmaların sonucunda insanları girişimcilik faaliyetlerine iten faktörlerden öne çıkan birkaçı şu şekilde sıralanmıştır (Evancarmichael, 2012; Gruenden-in-Berlin, 2012 ve Randall, 2003);

- Bağımsızlık ve kendini gerçekleştirme isteği,
- Kendi fikirlerini gerçekleştirme,
- Pazarda bir fırsat keşfetmek,
- Toplum içinde daha büyük bir saygınlık ve prestij kazanmak,
- Diğerlerinden daha iyi yapmayı istemek,
- Yüksek ve performansa dayalı bir gelir,
- Çoğu zaman şimdiki işinden memnun olmamak veya işten çıkarılma riskinden kaçınmak,
- İşsizlikten kurtulmak için bir çıkış yolu aramak,
- Her zaman hayalini kurmuş olmak ve
- Yüksek hedeflerine ulaşabilmektir.

2.2. Kişilik

Bu başlık altında kişilik kavramı ve tanımlanması, kişilik ile ilgili kavramlar,

kişiliğin oluşumunda etkili olan faktörler, kişilik ile ilgili kuramlar ve kişilik tipleri ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

2.2.1. Kişilik kavramı ve tanımlanması

Güney (2009;184)'e göre insanlar hem fiziksel görünümleri hem de tutum ve davranışları bakımından farklılıklar göstermektedirler. İnsanların hareketleri, fikirleri ve duyguları bakımından farklı olduklarını gösteren en önemli göstergeler, toplumsal yaşamda gerçekleşen olaylardır. İnsanların birbirlerinden farklı olmalarının birçok nedeni vardır. Örneğin, aynı kültürel özelliklere sahip insanların davranışları aynı olsaydı, bu farklılıkların tek sebebinin, değişik çevresel şartlara bağlamak mümkün olabilirdi. Diğer taraftan insanlara bir benlik ve kimlik kazandıran özelliklerin hem doğuştan hem de eğitimle elde edildiği yapılan araştırmalarla ispatlanmıştır.

Genç bir disiplin olan psikoloji, inceleme alanı olan insanın oldukça karmaşık bir varlık olması ve nesnel olarak incelenmeye çok uygun olmaması nedeniyle uzun bir geçmişe sahip doğa bilimlerinin ulaştığı kesinliğe ulaşamamıştır. Bu yüzden aynı olguyu açıklamaya çalışan birbirinden farklı yaklaşımların olması kaçınılmazdır. Bu olgulardan bir de psikolojide farklı yaklaşımlarca tanımlanan kişiliktir. Ünlü psikolog Alfred Allport, çeşitli kaynaklardan yararlanarak kişiliğin 50 ayrı tanımını derlemiştir (İnanç ve Yerlikaya, 2011;5). Bu da kişiliğin çok geniş ve karmaşık olduğunun en açık göstergesidir (Özgün, 2007;16).

Kişilik kelimesi, Latince de ki “persona” kelimesinden türetilmiştir. Persona, drama oyuncularından kullanılan tiyatro maskesi anlamındadır. Klasik Roma tiyatrosunda oyuncular, temsil ettikleri özelliklere uygun maskeler takarak kendi rollerini bu maskeler yardımıyla canlandırıyorlardı. Yüze takılan bu maskelere “persona” adı verilmekteydi. Sahne ile seyirciler arasındaki uzaklığın fazla olması nedeniyle oyuncunun yansıttığı role uygun yüz mimikleri görülemeyeceği için bu yolu seçerlerdi. Bu yöntemle, “persona” kavramıyla kişiler arasındaki farklılıklar anlatılmak istenmiştir (Zel, 2006: 11).

Kişilik kavramı, insanın sosyal yaşantısının bir parçası olarak yüzyıllar boyunca ilgi görmesine rağmen bilimsel gelişimine 1930'lu yıllarda kişilik psikolojisinin diğer sosyal bilim alanlarından ayrı bir bilimsel disiplin olarak ortaya çıkmasıyla başlamıştır. Kişilik, bir insanın duyuş, düşünüş, davranış biçimlerini etkileyen etmenlerin kendine özgü görüntüsüdür. Devamlı olarak içten ve dıştan gelen uyarıcıların etkisi altında olan kişilik, bireyin biyolojik ve psikolojik, kalıtsal ve edinilmiş bütün yeteneklerini, güdülerini, duygularını, isteklerini, alışkanlıklarını ve bütün davranışlarını içine almaktadır (Yelboğa, 2006).

Kişilik, insanın tüm özelliklerini içeren geniş kapsamlı bir kavram (Özgün, 2007;16) olduğundan kişiliğin ne olduğu ve hangi unsurları içerdiği konusunda geniş ölçüde tanımlamalar ve konuya ilişkin açıklamalar bulunmaktadır. Kişilik, günlük konuşmalarımızda en çok kullandığımız kavramlardan biri olmasına rağmen, bu kavramın anlamının bütün insanlar için aynı olduğu söylenemez. Bu nedenle literatürde birçok kişilik tanımına rastlamak mümkündür (Güney, 2009;185).

Örneğin Watson'a göre kişilik; bir bireyin alışkanlıkları toplamı, Mark May'e göre insanın toplumda oynadığı çeşitli roller ve bu rollerin başkaları üzerinde bıraktığı etkiler, Allport'a göre ise bireyin çevresine, kendisine özgü bir biçimde uymasını sağlayan güçlerin toplamıdır (MSGSL Psikoloji, 2012). Özcan (2011;63) ise kişilik kavramına ilişkin iki farklı tanım yapmıştır. Bunlardan ilkinde gözlemci bir perspektiften bakarak kişiliği, "kişinin başkaları tarafından nasıl algılandığıdır" şeklinde belirtmiştir. İkinci tanımı ise kişinin kendi perspektifinden yaparak "kişinin kendini nasıl algıladığıdır" şeklinde ifade etmiştir.

Demir ve Acar (1997;134)'a göre kişilik; bireyin hayata bakışındaki özgünlükleri meydana getiren ve temel ilgi, dürtü, yetenek ve duygusal eğilimlerini de içeren, belli bir süreklilik gösteren davranış ve özelliklerin bileşimidir. Bir başka tanımda Yelboğa (2006) kişiliği, bir insanın duyuş, düşünüş, davranış biçimlerini etkileyen etmenlerin kendine özgü görüntüsü olarak tanımlamıştır. Yazar, kişiliğin, devamlı olarak içten ve dıştan gelen uyarıcıların etkisi altında olduğunu ve bireyin biyolojik ve psikolojik, kalıtsal ve edinilmiş bütün yeteneklerini, güdülerini,

duygularını, isteklerini, alışkanlıklarını ve bütün davranışlarını içine aldığı belirtmiştir. Gelineen noktada, kişiliğin oluşmasında insanın doğuştan gelen özellikleri ve içinde yer aldığı çevrenin etkisini bir arada görmek mümkündür.

Bir diğer tanıma göre ise kişilik; bireyin zihinsel, bedensel ve ruhsal farklılıklarının hepsinin kendi davranış biçimlerine ve yaşama tarzına yansımalarıdır (Zel, 2006;10).

Psikologlar kişilik kavramına ilişkin beş prensibi kabul etmektedirler. Bu prensipler (Özcan, 2011;64):

- Kişilik organize bir bütündür; aksi halde bireyin bir anlamı olmaz,
- Kişilik belirli kalıplar içinde organize olmuştur ve bunlar, belli derecede gözlemlenebilir ve ölçülebilirdir.
- Kişiliğin biyolojik bir temeli olsa da spesifik kişilik gelişimi sosyal ve kültürel çevrenin bir ürünüdür.
- Kişiliğin yüzeysel özellikleri ve derin kaynakları vardır.
- Kişilik hem ortak özellikleri hem de ortak olmayan, benzersiz özellikleri kapsar.

Gerçekte kişiliğin bir yanı, insanın öteki kişilerle ilişkilerinde aldığı tavır, gösterdiği davranış, başka bir deyişle taktığı maskedir. Çevresiyle sürekli ilişkide olan insan, çoğu kez duygularına, düşüncelerine, tutum ve davranışlarına olduğundan değişik biçim vermeye çalışır. Kimi insanda bu durum sürekli; kimisi yerine göre değişik görünmek ister. Böylece sürekli ya da zaman zaman takılan maskenin arkasına sığınarak, insan, kendisini istediği ya da istendiği gibi göstermeye çabalar. O halde kişilik kavramı, bireyin başkalarıyla kurduğu ilişkilerdeki tepkiyi ve kendisini gösterme biçimini de içermektedir (Isır, 2007). Bireyin kişiliği, çevresiyle kurduğu etkileşimle şekillenmektedir. Bireyin kendisine en yakın çevresi olan aile, okul ve arkadaş çevresi kişiliğin oluşmasında etkili olmaktadır (Dündar, 2009).

Kişilik, bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçler olarak da tanımlanabilir. Bu tanım iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm,

tutarlı davranış kalıpları ile ilgilidir. Burada önemli olan nokta kişiliğin tutarlı olmasıdır. Bu tutarlı davranış kalıplarını her zaman ve her durum içinde gözlemlemek mümkündür. Tanımın ikinci bölümü, kişilik içi süreci ele almaktadır. Kişiler arası süreçlerden farklı olarak, kişilik içi süreçler, nasıl davranacağımızı ve hissedeceğimizi etkileyen ve içimizde gelişen bütün duygusal, güdüsel ve bilişsel süreçleri kapsamaktadır (Demirci vd., 2010).

Toplumsal yaşamda birinden söz ederken çoğu zaman, "kişilik sahibi", "güvenilir kişiliği var", "kişiliği zayıf", "kişiliği silik" gibi deyimler kullanır ve buna bağlı olarak tanımlar yapılır. Günlük konuşmalarda bazen kişilik "mizaç", "huy", "karakter" gibi kavramlarla eş anlamda kullanılmaktadır (Güney, 2009;186). Bu nedenle burada, bu kavramlara ilişkin tanımlamalara yer vermek, kişilik kavramının anlaşılması bakımından işlevsel olacaktır.

2.2.2. Kişilik ile ilgili kavramlar

Kişilikle ilgili olan ve kimi zaman kişilik kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılan bazı kavramlar arasında karakter mizaç (huy), benlik, yetenek ve kimlik kavramları yer almaktadır.

Karakter

Karakter, çoğu zaman günlük yaşantımızda kişilikle eş anlamlı olarak kullanılan bir kavramdır. Psikologlara göre karakter, kişiliğin bir parçası olup, kişiliğin sosyal ve ahlaki özelliklerini ifade etmektedir. Bir diğer ifadeyle karakter, bireyin zihinsel gücünü oluşturan ve şekillendiren genel özelliklerin tamamıdır (Zel, 2006;18).

Psikolojide karakter, kişiliğimizin ve davranışlarımızın toplum içindeki değerlere uygunluğu olarak ifade edilir. Bu yönüyle karakter, toplum tarafından kazandırılan ve toplumca olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirilen davranışların sürekli hale gelmesidir. Dürüstlük, yalancılık, hırsızlık, misafirperverlik gibi özellikler karakterdir ve kişiliğin bir yönüdür (MSGSL Psikoloji, 2012).

Karakter, kişiliğin oluşumunda bireyin bulunduğu kültürün bir temsilcisi gibi bireyin kişilik özelliklerinin toplumsal bakış açısına uyumunu sağlayan bir mekanizmadır. Toplum içinde insanlar, davranışlarına bağlı olarak iyi karakterli ya da kötü karakterli olarak değerlendirilirler. Davranışları toplum için istenen yönde ve ahlak kurallarına uygun olanlar, iyi karakterli olarak adlandırılır. Davranışları, toplum için istenmeyen yönde ve ahlak kurallarına uygun olmayanlar ise kötü karakterli olarak adlandırılırlar. Karakterin nasıl oluştuğu konusunda da psikologlar arasında bir görüş birliği sağlanamamıştır. Fakat genellikle karakterin, ilk yaşlardan itibaren toplumsal yaşantılar sonucunda birtakım değerlerin benimsenmesi ile oluştuğu kabul edilir. Çevreden kazanılan ve eğitimle şekillenen davranış özellikleri karakteri oluşturur (MSGSL Psikoloji, 2012). Karakterin oluşumuyla ilgili iki temel basamak vardır. Bunlar (Zel, 2006;20):

- Beğenilme, takdir ve ödüllendirme basamağı ve
- Gerçek idealler basamağıdır.

Toplumca iyi bilinen ve kabul edilenlerin yapılması sonucu beğenilme, takdir edilme ve ödüllendirme karakterin oluşmasında bireyleri harekete geçiren faktörlerdir.

Mizaç (Huy)

Huy veya mizaç kişiliğin duygusal yönünü açıklayan bir kavramdır (Özgün, 2007;16). Bazı araştırmacılar mizacı, duyguların çabuk uyanıp uyanmaması, sürekli olup olmaması, derin duyulup duyulmaması niteliklerinin tümü olarak açıklamaktadırlar. Bazı bireylerde ise yavaş uyanıp süresiz ve yüzeysel olabilir. Bu açıdan mizaç, kişiliğe kıyasla daha çok bireyin içyapısıyla ilgilidir. MÖ 4. yy. da beden kimyasının mizaç üzerinde önemli etkilerinin olduğunu ileri süren Hipokrat, mizacı dört grupta incelemiştir. Neşeli mizaç, soğukkanlı mizaç, kızgın mizaç ve melankolik mizaç olarak sınıflandırmıştır (Zel, 2006;20).

Mizaç, bireyin duygusallık yönünü temsil etmekte ve mizaçla ilgili özelliklerin bir kısmı kalıtım yoluyla önceki nesillerden geçerken; diğer bir kısmı da sonradan alışma ve öğrenme yoluyla kazanılmaktadır (Zel, 2006).

Benlik

Kişilik tanımıyla karıştırılan öğelerden biri de benliktir. Benlik bireyin kendi kendini görüş ve kavramasıdır. Bu yönden benlik kişiliğin öznel yanını oluşturur. Benlik, kişi doğduğu andan itibaren başından geçen sayısız olaylar ve çevresindeki kişilerin etkisiyle yavaş yavaş oluşur. Benlik acı ve tatlı birçok yaşantılar sonunda öğrenilen ve her an gelişmeye devam eden bir kavramdır. Her yaşantı her baştan geçen olay benliğe katkıda bulunur. Carl Roger, benlik bilincine önem verir. Bir bireyin benlik bilinci onun kendisiyle ilgili düşüncelerini, algılamalarını ve kanaatlerini içerir. Benlik bilinci bizim kendimizi nasıl gördüğümüzü özetler. Olumlu bir benlik bilinci geliştirebilmemiz için koşulsuz sevgi içinde yetişmemiz gerekir. Koşulsuz sevgi, birey ne yaparsa yapsın, onun sevgi ve saygıya layık olduğunu kabul eden anlayışın ürünüdür.

Benlik bireyin kendisi ile ilgili algılamalarından ve değerlendirmelerinden oluşur (Özgün, 2007;16). Birçok insan kişilik ile benliği aynı anlamda kullanmaktadır. Ancak benlikle kişilik iç içe olmakla birlikte, benlik kişilikten oldukça farklı özellikler taşır. İnsanların çoğu benliklerinin farkında değildir. Benlik, insanın kendi kişiliğine ilişkin kanılarının bütünü, insanın kendisini tanıma ve değerlendirme şeklidir. Başka bir deyişle benlik, kişiliğin öznel yanıdır. Benlik, insanın iç varlığını oluşturduğundan dolayı kişilik gibi anlaşılması güç ve karmaşık bir kavramdır. Bu kavramı daha iyi anlamak için, insanın kendisine sorduğu sorulara yine kendisinin içtenlikle cevap vermesi gerekir. Bu sorulardan bazıları şunlardır (Güney, 2009;188):

- Ben neyim?
- Amaç ve hedefim nedir?
- Ne yapabilirim?
- Doğru ve yanlış olanlar nelerdir?
- Değer yargılarım nedir?
- Nelere inanmam, nelere inanmamam gerekir?

Toplumsal standartlara, bireysel özellik ve kapasiteye uygun olarak objektif cevaplar verildiği zaman, kişi istenilen düzeyde bir benlik yapısına ulaşabilir (Güney, 2009;188). Geline nokta benliğin görevlerini şu şekilde sıralayabiliriz. Bunlar

(Köknel,1985:66):

- İçgüdülerden ve dürtülerden kaynaklanan güdüleri engellemek, denetlemek ve düzenlemek,
- Çevredeki nesne ve kişilerle bağlantı kurmak,
- Gerçeği tanımak, denemek, anlamak,
- Gerçeğe uyum sağlamak,
- Çevreden gelen uyarımlar sınırlamak, sıralamak, zamanlamak,
- Algılamak, saklamak, hatırlamak, düşünmek, karşılaştırmak, çıkarımlar, yapmak ve yargıya varmak
- Kavramları birleştirmek ve bütünleştirmek,
- Kişinin karşılaştığı engelleri aşabilecek güçleri toplamak,
- Geleceğe ilişkin beklenti ve amaçlar saptamak ve
- Kişiliği kaygıdan kurtaran savunma düzenlerini kullanmak şeklinde sıralanmaktadır.

Bütün bunlar insanın çevresindeki olaylara, nesnelere, kişilere karşı oluşturduğu tutumu, davranışı, eylemi biçimlendirir ve renklendirir (Köknel,1985: 66)

Kimlik

Kimlik, farklı alanlarda farklı şekillerde tanımlanan kavramlardan biridir. Kimlik kavramının tanımında ortak bir noktada buluşulamamasının nedeni, kavramının fiziksel, bilişsel ve toplumsal öğeleri içeriyor olmasıdır. Erikson kimlik kavramını açıklarken bazen bir duyguya, bazen de psikolojik bir yapıya işaret etmekte ve kimlik oluşum sürecini bilinç ve bilinç dışı mekanizmaların bileşimi olarak açıklamaktadır. Marcia'ya göre kimlik, bireyin dürtülerinin, inançlarının ve kişisel geçmişinin dinamik bir örgütlenmesinden oluşmaktadır (Atak, 2011). Kimlik, zaman zaman benlik ve kişilik yerine de kullanılmakta ve bir kişinin belirli bir kimse olmasını sağlayan şartların bütünü olarak ifade edilmektedir (Özgün, 2007;16).

Kimlik, çok çeşitli bağlamlarda kullanılan bir kavramdır. Ego-kimliği, öz kimliği, kişisel kimlik, grup kimliği, ulusal kimlik, cinsel kimlik, kültürel kimlik,

mesleki kimlik bunlardan bazılarıdır. Dereboy (1993)'e göre kimlik duygusu, bireyin kendini birey olarak benzersiz ve kendine özgü bir tarz içinde var olduğunu ve bu tarzın süreklilik gösterdiğini duyumsayıdır (TURKPDR, 2012). Kimlik oluşumu, hayatın ilk yıllarında başlar ve aşamalı bir şekilde bir ömür boyu devam eder. Öncelikle aile içi etkileşimlerle şekillenen kimlik, kendine güven, özsaygı değerlilik duygularıyla olumlu ya da olumsuz bir biçimde gelişmeye başlar. “Ben kimim?” sorusunun dayanağı olan “ben”in tanınması ve (değerleri) içine alan öznel bir duygu olarak “kişisel kimlik” denilebilir (Karaduman, 2010). Kimliği oluşturan iki bileşen vardır. Bunlar (Sorgulama Zamanı, 2011);

- Tanınma, tanımlama ve
- Aidiyettir.

Tanınma ve tanımlama bireyin toplum içerisinde, toplum tarafından nasıl tanındığı ve kendisini nasıl tanımladığıdır. Bunun aracı ise dil ve kültürdür. Aidiyet ise bireyin kendini herhangi bir toplumsal gruba dâhil hissetmesiyle kendini gösterir. Burada önemli olan nokta şudur; her ne kadar toplum bireyi belli bir kimlikle tanımlıyorsa da, birey kendini söz konusu kimliği oluşturan topluluğa dâhil hissetmiyorsa, o kimliğe sahip olduğu söylenemez (Sorgulama Zamanı, 2011).

Kişisel kimlik, bir bireyin hangi koşullar ve durumlar dâhilinde bir ‘kişi’ sayılabileceğini ve ‘kişi kimliğine’ sahip olabileceğini ifade etmektedir. Kişi kimliğinin nasıl oluştuğu konusu aynı zamanda felsefenin de ilgi alanına girmektedir. Bununla birlikte kişisel kimlik, filozoflar, ahlâk bilimciler ve hekimler tarafından etik konuları ile ilişkili olarak araştırılmış ve işlenmiştir (Wikipedia, 2012). Kimlik duygusuna ya da ayrı bir bütünlük olarak kişinin kendisinin farkında olma kapasitesine duyulan ihtiyaçtır. Düşük düzeydeki hayvanlar kimlik duygusuna sahip değildirler. Ancak insanoğlu doğadan kopmuş olduğu için kendilik kavramına, “ben benim” duygusuna gereksinim duymaktadır (İnanç ve Yerlikaya, 2011:118).

Yetenek

Yetenek, sadece kişiliği oluşturan bir olgu değil aynı zamanda kişiliğin

biçimlenmesinde de önemli bir faktördür. Kişiliğin oluşumu ile ilgili yetenekler iki gruba ayrılır. Bunlar (Zel, 2006; 21);

Bireyin Sahip Olduğu Bedensel Yetenekler: Bireylerin duyu organları aracılığı ile bazı olguları gerçekleştirebilmeleri şeklindeki bedensel özelliklerin tamamıdır. Bunların büyük bir kısmı, bireylerin doğuştan kazandıkları, zamanla kullanılabilir duruma getirdikleri özelliklerdir. Yürüme, ayakta durma, koşma, görme, renk ayırma, derinliği ayırma, tat ve koku hissetme, el-kol-ayak gibi organları belli bir koordinasyon içerisinde kullanma gibi özellikler, bedensel yeteneğin en önemlilerindedir.

Zihinsel Yetenekler: Zihinsel yetenek, bireylerin duyu organları aracılığı ile bazı olguları gerçekleştirebilmeleri şeklindeki bedensel özelliklerin tamamıdır. Zihinsel yetenekler, bireylerin yaşları, cinsiyetleri ve diğer bazı bireysel özelliklerine bağlı olarak kazanıldığı gibi, doğuştan gelen zihinsel yetenekler de olabilmektedir. Sayısal ilgi, teknik kavrama ve teknik ilgi, hafıza yeteneği, soyut düşünme, ilişki bulma, karşılaştırma yapabilme, öğrenme ve kavrama gibi yetenekler özel zihinsel yeteneklerin en önemlilerindedir.

Kişiliğin oluşması ve olgunlaşması kişinin sahip olduğu bedensel ve zihinsel yeteneklerin nasıl geliştiği ve bütünleştiği ile ilgilidir. Bu nedenle kişilik konusu incelenirken bu iki yetenek grubunun dikkate alınması gerekmektedir.

2.2.3. Kişiliğin oluşumunda etkili olan faktörler

Güney (2009) kişilik teriminin, genellikle bireysel farklılıkları vurgulamak için kullanıldığını ancak buna rağmen davranış bilimcilerinin ve psikologların üzerinde anlaştıkları tek bir kişilik tanımının bulunmadığını belirtmektedir. Bu nedenle kişilik kavramının içine birçok özellik dâhil edilmiştir.

Kişiliği bir zaman dilimi içindeki davranış türü olarak görmek, doğru değildir. Kişilik, geçmişin, mevcut zamanın ve geleceğin oluşturduğu bir bütündür. Birey

alışkanlıklarının devamını isteyen bir yapıya, geleceğe uymak isteyen özelliğe sahiptir. Bu açıdan kişilik, geçmişin izleri, mevcut zamanın uygulamaları ve geleceğin temel eğilimi ile oluşmaktadır. Bu durumda kişiliği, bireyin yaşam süreci içindeki alışkanlık ve özelliklerinin davranışlarına yansıyan gözlenebilir yönü olarak görmek mümkündür (Zel, 2006:12).

Kişiliği oluşturan değişkenleri saptamak da oldukça zor bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak kişiliğin kalıtım ve çevre arasındaki etkileşimin bir ürünü olduğu söylenebilir. Her birey genelde (Özcan, 2011: 65):

- Diğer insanlarla benzemekte ve benzer şekilde davranmakta,
- Bazı insanlara benzemekte ve onlar gibi davranmakta ve
- Hiç kimseye benzemeyen özgün bir davranışta bulunmaktadır.

Kişilik soyut davranış motifleriyle somut insan davranışları arasında bir araçtır. Her davranış motifi, belirli bir insan kişiliği süzgecinden geçerek fiili davranış haline gelir. Karmaşık bir yapıya sahip kişiliğin oluşumunda etkili olan faktörleri altı temel grupta incelemek mümkündür (Zel, 2006;12).

Kalıtımsal (Biyolojik) yapı faktörleri

Kişilik konusunda yapılan araştırmalar, tüm psikolojik özelliklerin temelinde yer alan en önemli faktörün kalıtım olduğunu göstermiştir. Bu kapsamda kalıtımsal faktörlerin kişiliğin oluşumunda önemli bir rolü olduğu söylenebilir. Birçok araştırmacı, kalıtımsal özelliklerin bireylerde ne gibi yapısal özellikler doğurduğunu, bazı yetenek ve özelliklerin bireylere kalıtım yoluyla geçtiğini ortaya koyan araştırmalar yapmıştır (Zel, 2006;12). Örnek olarak, anatomi konusunda yapılan çalışmalarla beynin ön lobunun planlama, yürütme ve davranışlara yol gösterme ile ilişkili olduğu belirlenmiştir (Özcan, 2011;66).

Psikologlar bu etkileri incelemek üzere ikiz araştırmaları olmak üzere çeşitli yöntemler kullanmışlardır. Ancak, bu araştırmaları yorumlarken bu yöntemlerin altında yatan varsayımlardan dolayı bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Yine Kişiliğin

oluşumunda biyolojik faktörlerin etkisi olduğunu savunan yaklaşımlar fiziksel ve psikolojik değişkenler arasında gözlemlenebilir bir ilişki olduğunu savunmaktadırlar (Burger, 2006;412).

Luthans, fiziksel görüntünün (uzun ya da kısa boy, şişman ya da zayıf, yakışıklı ya da çirkin siyah-beyaz oluşunun) diğerleri üzerindeki etkisinin farklı olacağını dolayısıyla da kendi kişiliğini etkileyeceğini söylemektedir. Kalıtımın insanın oluşumunda çok önemli etken olduğu bilinmesine rağmen, genbilim henüz yeterince anlaşılammış bir alandır. Hayvanlar üzerinde yapılan birçok araştırma psikolojik ve fizyolojik karakteristiklerin genlerle geçtiğini tespit etmişlerdir. Yine birçok araştırma sonucunda bazı davranış bilimciler, yöneticilerin diğer insanlardan farklı düşündüklerini ortaya koymuştur (Merih, 2012).

Mintzberg, beynin sol yarımküresinin planlama; sağ yarımkürenin ise yönetme üzerine olduğunu öne sürmüştür. Fizyolog ve psikologlar, bio-feedback eğitimin sonuçları ile bilinçli kontrolden çok beyin dalga modelleri(brain-wave patterns), gastrik salgılar, kan basıncı düzensizliği ve deri ısısı gibi biyolojik fonksiyonların öncelikli olduğunu fark etmişlerdir. Kişiliğin biyolojik temelleri üzerine diğer bir çalışma ise, fiziksel karakteristiklerin etki analizi ve olgunlaşma yaşıdır (Merih, 2012).

Özcan (2011; 66) kişiliği oluşturan faktörlerden biyolojik faktörlerin soyaçekim, beyin ve fiziksel özellikler olarak üç grup altında incelenebildiğini belirtmiştir.

Sosyal faktörler

Genetik faktörlerin kişilik üzerinde önemli bir etkisi olmakla birlikte sosyal faktörlerin de kişiliğin oluşumunda yadsınamaz bir önemi bulunmaktadır. Sosyalleşme süreci öğrenilenler, elde edilen değerler, tutumlar, inançlar, kültürün kabul ettiği davranışlar, toplum, örgüt veya gruptan oluşmuş bir süreç olarak ifade edilebilir. İnsan organizmasının içinde yaşadığı sosyal çevreye yeterli ve etkili bir uyum sağlaması ancak algılama yoluyla gerçekleşebilmektedir. Algılama ise duyu

organları aracılığıyla elde edilen çeşitli veriler ile çevredeki nesnelere, kurallara ve olaylara ait izlenimlerin tanınması durumudur. Algılama ve buna bağlı olarak öğrenme olayı, bireylerin fiziki ve sosyal çevrelerine uyum göstermelerini sağlayacak birer zihinsel mekanizmadır (Güney, 2009:191).

Belli bir sosyal yapı içinde her bireyin eğitim ve benzeri gelişme faktörleri açısından farklı olanaklara sahip olması, kişilik farklılıklarının oluşmasında etkilidir. Bireylerin, sosyal gruplara bağlılık dereceleri kişiliklerinin şekillenmesinde önemli bir faktördür. Örneğin, sosyo-ekonomik açıdan iyi durumda olan bir sınıf içinde doğan çocuk, büyük ihtimalle geliri, yaşama tarzı, sosyal statüsü yüksek bir meslek sahibi olacak ve konumuna göre davranışlar sergileyecektir. Sosyo- ekonomik açıdan alt sınıf içinde doğan bir bireyde sahip olduğu imkânlar doğrultusunda yaşamını sürdürecektir (Güney, 2009:191).

Aile faktörü

Kişiliğin oluşmasında önemli ve etkili olan faktörlerden biri de ailedir. Aile normal şartlarda insanların karşılaştığı ilk sosyal gruptur. Bundan dolayı bireylerin sosyal değerleri ilk öğrenmeye başladıkları yer de aile ortamındadır. Anne-baba toplumsallaşmanın ilk kaynağı ve modelleridir. Kişiler ailelerinden bazı davranışların ödüllendirildiğini bazılarının ise cezalandırıldığını, grup normlarını ve değerlerini öğrenmektedirler (Özcan, 2011:69). Ailenin Sosyo-ekonomik durumu, ailedeki çocuk sayısı, bireyin doğum sayısı, anne ve babasının geçmişi ve eğitim düzeyleri, amca ve hala gibi ikincil akrabaların etkileri bireyin kişiliğinin şekillenmesinde etkili olmaktadır (Management Consulting Courses, 2012).

Kültürel faktörler

Etrafımızı çepeçevre kuşatan kültür ve değerler kişilik özelliklerimizi ve eğilimlerimizi etkilemektedir. Bu yüzden farklı kültürlerde doğan insanlar davranışlarını etkileyen farklı tip kişilik özellikleri göstermektedirler (Management Consulting Courses, 2012).

Kültürel değerler, soyut kavramlardan oluşur. Bu soyut kavramlar, birer dış uyarımlar olarak, algılama yoluyla insan hafızasında yer aldığı zaman davranışlara yansıtılarak somutlaşmaktadır. Standart ilke ve kurallardan ibaret olan sosyal normların, toplumlardaki değişik kişilerde bulunan davranışsal yansıması farklı gerçekleşmektedir. Standart normların, toplumdaki her bireyde aynı davranışa yol açmaması, her bireyin algılama mekanizmasının farklı olmasından ileri gelmektedir. Temelde kişilik farklılığı oluşturan faktörlerden biri de, her bireyin algılamasındaki seçicilik olgusudur. Buna bağlı olarak da öğrenme farklı seviye ve derecelerde gerçekleşmektedir (Zel, 2006: 14).

Kişiliğin bazı yönleri kültürel yapının bir fonksiyonu olarak ortaya çıkmaktadır. Çoğu zaman bireylerin bazı kişilik özellikleri, bir seçme ihtimali olmadan, itirazsız şekilde kendi kültürünün çeşitli unsurları tarafından şekillendirilmektedir. Kültür, insanlar arasında paylaşılan, nesilden nesile aktarılan inançlar, değerler, normlar, vb. olarak tanımlanabilir. Bireyin kişiliğinin önemli bir bölümü içinde yaşadığı kültür tarafından şekillendirilmektedir. Kültür; bireylerden hem uyumluluk hem de kabullenme istemektedir. Bu doğrultuda her kültür, bireylerinden o kültüre göre uygun olan şekilde davranmasını, o şekilde eğitilmesini istemektedir (Zel, 2006: 14).

Coğrafi ve fiziki faktörler

Bireylerin yaşamları boyunca mücadele etmek zorunda oldukları unsurlar kişilik gelişimlerini de yakından etkilemektedir. Coğrafi faktörler arasında, yörelerinin iklimi, tabiatı ve fiziki şartları gibi faktörler yer almaktadır. Bu faktörleri, yöre halkı üzerinde kişilik oluşumu açısından önemli faktörler olarak nitelemek mümkündür (Kaşlı, 2009). Bireylerin kişilik oluşumunda etkili diğer faktörler üzerinde, özellikle de toplumun kültürü ve antropolojik yapısı üzerinde, coğrafyanın etkileri çok bilinen bir husustur. Örneğin; kıyı kesimlerinde yaşayan insanlarla, kara bölgelerinde ve dağlık bölgelerde, sıcak ya da soğuk iklimde yaşayanların birbirlerinden farklılıkları olmaktadır. Bu kapsamda soğuk iklim şartlarında yaşayan insanların daha sert ve donuk mizaçlı, buna karşılık sıcak iklim ve kıyı kesimlerinin insanların daha çabuk değişen duygusal tutumları ve daha yumuşak, gevşek mizaçlı oldukları şeklinde genel bir görüş vardır (Zel, 2006:16).

Diğer faktörler

Yukarıda sayılan faktörlerin dışında kişiliği etkileyen diğer faktörleri, kitle iletişim araçları, yetişkinler grubu ve doğum sırası başlıklarında toplamak mümkündür (Zel, 2006: 16). Buna ilave olarak Jung'a göre kişinin gelecekteki hedef ve beklentileri de kişiliği etkileyen diğer faktörlerden sayılabilir (İnanç, 2011;76). Jung'a göre insan davranışlarını anlamada davranışın belirleyicisi olarak gelecekteki amaç ve hedefleri gösteren teolojik görüşün dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Jung'a göre insan sürekli yeni beceriler öğrenmekte, yeni hedefler oluşturmakta ve kendini gerçekleştirmek yolunda gelişmektedir. Bu yüzden kişiliği biçimlendiren yalnızca geçmiş olaylar değil aynı zamanda da gelecekteki hedef ve beklentilerdir.

Kitle iletişim araçları, genel bir tanımla "kitlesele bir boyutta ileti dağıtabilen araçlar" olarak tanımlanabilir. Kitle iletişim araçları; haber ve bilgi verme amacı başta olmak üzere, eğitmek ve eğlendirmek gibi amaçlar taşıyan, belirli bir okuyucu kitlesine, belirli aralıklarla ya da sürekli olarak ulaşan araçlardır (Türkçe Bilgi, 2012). Kitle iletişim araçlarını etkin olarak kullanan bireylerle, kullanmayan bireyler arasında bir farklılık bulunmaktadır. Kitaplar, dergiler, televizyon gibi kitle iletişim araçlarının, çocukların yetişmesinde ve gençlerin yeni davranış kalıpları kazanımlarında etkileri fazladır. Bu bakımdan kitle iletişim araçları, kişiliğin şekillenmesinde belirgin bir yere sahiptir (Masterson, 2008:163).

Bireylerin içerisinde bulunduğu yetişkinler grubu da kişiliğin oluşmasında etkili olan faktörler arasındadır. Bireyler bazı ideallerini belirlerken veya davranışlarını düzenlerken sosyal gruplarca benimsenen yetişkin grubun üyelerinden bazılarını kendilerine örnek alacaklardır. Bu örnek kişilerde kişiliğin oluşumunda birer önemli etken olarak görülmektedir (Türk ve Helvacı, 2005: 94).

Kişilik gelişiminde Alfred Adler sosyal bağlamın etkisi üzerindeki vurgusuna paralel olarak, Adler, kişilik gelişiminde doğum sırasının etkisi üzerine odaklanmıştır. Adler'in görüşüne göre genelde belirli kişilik özellikleri belirli doğum sırasına sahip çocuklarda görülmektedir. Buna bağlı olarak Adler dört farklı doğum sırası pozisyonu

üzerinde durmuştur. Bunlar ilk çocuk, ikinci çocuk, en küçük çocuk ve tek cocuktur(İnanç ve Yerlikaya, 2011: 54).

2.2.4. Kişilik ile ilgili kuramlar

“Kuramları iyi öğren, ancak yaşayan ruhun mucizesine dokunduğunda onları bir yana bırak” (Jung, 1954). Geçen yüzyıla kadar herkesi ilgilendiren hep bildiğimiz fakat gerçekte hakkında hiçbir şey bilmediğimiz psikoloji bilimi felsefenin bir alt dalı olarak inceleniyordu. 19.yy.da bilinçli davranışların oluşmasındaki sebepler ve bu meydana gelen davranışlar ile sebepler arasındaki ilişkilerin oluşmasını sağlayan faktörleri anlamak için geliştirilen yapısalcı yaklaşımın öncülerinden olan Wilhelm Wundt’un açtığı laboratuvarla psikoloji artık felsefenin bir alt dalı olmaktan çıkmıştır. Bununla beraber psikoloji ve önemli alanlarından olan kişilik psikolojisi alanlarında çok farklı bilim adamları ve dolayısıyla çok farklı fikir, düşünce ve tanımlar ortaya atılmıştır

Kişiliği anlamak için oluşturulan yaklaşımların hepsi bir kuramla başlar. Bu kuram çoğu zaman, önde gelen psikologların, tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçleri için kendi betimlemelerini içeren yazılardan ortaya çıkar ve insan kişiliğinin altında yatan mekanizmaları ve bu mekanizmaların bireye özgü davranışların ortaya çıkmasından nasıl sorumlu olduğunu açıklar (Burger, 2006: 35).

Kuram kelimesi Türk Dil Kurumu’na göre belirli bir konudaki düşüncelerin, görüşlerin bütünü, uygulamalardan bağımsız olarak ele alınan soyut bilgi, sistemli bir biçimde düzenlenmiş birçok olayı açıklayan ve bir bilime temel olan kurallar, yasalar bütünü, nazariye, teori olarak açıklanmaktadır (TDK, 2012).

Bununla beraber İnanç ve Yerlikaya (2011) kuramı şu şekilde tanımlamışlardır; olguları açıklamak üzere araştırmacı tarafından oluşturulmuş birbiriyle ilişkili bir dizi kavram ve varsayımdan oluşan ve araştırmacıların tümdengelim yöntemini kullanarak sınanabilir hipotezler geliştirmelerini sağlayan kavramsal bir sistemdir.

Karmaşık bir yapıya sahip olan insanın kişiliği hakkında bugüne kadar birçok

araştırma yapılmış olmasına rağmen henüz bir görüş birliği sağlanmış değildir (Zel, 2006; 33). İleri sürülen teorilerin bazıları kişiliğin oluşum biçiminden, bazıları ise kişiliğin gözlemlenebilen biçiminden hareket ederek oluşturulmuştur.

Bu karmaşıklığı biraz daha sadeleştirerek tanımlayacak olursak (Dal, 2009;38); kişilik konusundaki bilimsel çalışmalar, kişinin günlük yaşamını belirleyen düşüncelerdeki, duygulardaki ve gözlemlenebilir davranışlardaki düzeni ortaya çıkarmak ve açıklamak amacıyla sistematik bir çaba içinde bulunurlar. Esas itibariyle kişilik ile ilgili kuramlar bu düzenlilikleri gözlemlemeye ve anlamaya; giderek bu temel üzerinden bireyin duygu düşünce ve davranışları ile ilgili olarak tahminde bulunmaya imkân sağlar şeklinde ifade edilebilmektedir.

Kişilik psikologları ve araştırmacıları tarafından sorulan temel soru: Tutarlı davranış kalıplarının ve kişilik içi süreçlerin kaynaklarının neler olduğudur? Böylelikle literatürde birçok kişilik psikologu bu soruya değişik yanıtlar vermişlerdir. Peki, neden bu kadar çok kişilik kuramı vardır? Sorusuna şu şekilde bir temsil örneği verilmektedir. Bir fille karşılaşan beş kör adam, her biri hayvanın ayrı bir parçasını tutar ve birbirlerine filin nasıl bir hayvan olduğunu anlatmaya çalışırlar. Bacağı tutan kör adam fili uzun ve yuvarlak olarak tanımlar. Kulağı tutan, filin ince ve düz olduğunu söylerken, hortumunu tutan, fili uzun ve ince olarak betimler. Kuyruğu tutan kör adam ile filin gövdesine dokunan kör adam ise bütünüyle başka tanımlar yaparlar fil için. Öykünün anlatmak istediği her adamın hayvanın yalnızca bir bölümünü bildiğidir. Filin bunların dışında da özellikleri olduğu için her bir adamın tanımı doğru ancak eksiktir (Burger, 2006; 25). Bununla beraber bu tanımlarla, kişilik kuramlarını ve kuramcılarının yaşam tarzlarını incelediğimizde kişilik kuramlarının ortak özellikler taşıdıklarını görmekteyiz. Bu özellikler:

- Kişilik kuramları psikoloji tarihi içinde başkaldırıcı bir özellik taşır. Kişilik kuramcıları buldukları çağın yenilikçileri olmuşlardır.
- Kişilik kuramlarının genel yaklaşımı işlevseldir. Değinilen sorunlar, daha çok; organizmanın uyumunda etkili olan faktörlerin araştırılması, bireyin yaşamında ve ruh sağlığında etkili olan faktörlerin belirlenmesi, bunların ölçümü, değerlendirilmesi ile ilgilidir. Kişilik kuramcıları ortalama bireyin

birey psikolojisi ile ilgili en genel sorunları ve bunların yanıtlarını araştırmışlardır.

- Kişilik kuramcıları insan davranışlarında güdülere önem vermişlerdir. Güdülerin, istek, gereksinim ve davranışları anlama ve çözmede anahtar rolü olduğuna inanmışlardır.
- Kişilik kuramcılarının büyük çoğunluğu insanın doğal ortamında ve doğal davranışları içerisinde ele alınması gerektiğini savunmuşlardır. Davranışların yaşam süresince yine birbiri ile bağlantılı olarak geliştiğini vurgulamışlardır.
- Kişilik kuramcıları davranışların çeşitli yönlerini, derinlemesine ele alma ve analiz etmek yerine, daha çok bütünü yeniden görme ve birleştirme yoluna gitmişlerdir.

Bu özellikleri belirttikten sonra okuyucunun anlamasına kolaylık olması açısından, kişilik konusunda ortaya atılmış kuramları altı yaklaşımda toplamak olasıdır. Bunlar (Burger,2006: 40): Psikanalitik, ayırıcı özellik, biyolojik, insancıl, davranışsal/sosyal öğrenme ve bilişsel yaklaşımlardır.

Konunun daha net görülebilmesi için ortaya çıkmış olan yaklaşımlar, kuramlar ve öncüleri tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5: Kişilik İle İlgili Kuramlar

Yaklaşımlar	Kuramın Öncüleri	İncelenen Alanlar/Konular
Psikanalitik Yaklaşım	Sigmund Freud Alfred Adler Carl Gustav Jung Karen Horney Eric Fromm Harry Stack Sullivan Erik H. Erikson	Psikanaliz Üstünlük Çabası Ortak Bilinçaltı, Başlıca Arketipler Nevrozlar, Kadın Psikolojisi Özgürlükten Kaçış Gelişim Evreleri Yaşam Döngüsü İçinde Kişilik Gelişimi
Ayırıcı Özellik Yaklaşımı	Gordon Allport Henry Murray Raymond B. Cattell	Ayırıcı Kişilik Faktörleri, Faktör Analizi ve Kişilik Yapısı Arayışı Beş Faktör Analizi
Biyolojik Yaklaşım	Hans Eysenck	Evrimsel Kişilik Psikolojisi
İnsancıl Yaklaşım	Carl R. Rogers Abraham H. Maslow	Potansiyelini Tam Kullanan Kişi Güdülenme Ve Gereksinimler Hiyerarşisi
Davranışsal/Sosyal Öğrenme Yaklaşımı	John B. Watson B.F.Skinner Julian B.Rotter Albert Bandura	Koşullanma Davranışların İçsel Nedenleri Sosyal Öğrenme Kuramı Davranış Değişilmeme Ve Öz Yeterlik Terapisi
Bilişsel Yaklaşım	George Kelly Albert Ellis	Kişisel Yapılar Kuramı Akılcı Duygusal Terapisi

Kaynak: Burger (2006)’dan uyarlamıştır.

Bu kapsamda kişilik ile ilgili olarak en çok kabul gören teorileri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

Sigmund Freud (1856-1939)

Bugün, hangi kitapçıya giderseniz gidin "Psikoloji" başlığı altındaki rafların en göze çarpıcı sıralarına onlarca kitabıyla Sigmund Freud'un yerleştiğini görüyorsunuz (Biltek-Tübitak, 2012).

Kişiliğin doğası üzerine yıllarca fikir yürütülmüş olursa da bilinen ilk kişilik kuramcısı 1800'lü yılların sonlarına doğru ortaya çıkmıştır. Bu kişi bir nörolog olan Sigmund Freud'dur. Freud küçük çocuklarda cinsel isteğin varlığı, anlaşılması zor fiziksel rahtsızlıkların bilinçaltı nedenleri, hastanın koltuğa uzanıp kendisini dinleyen doktora birbirinden kopuk bir sürü şeyden bahsettiği uzun süreli ve pahalı bir tedavi yöntemi gibi kavramlardan dolayı çok yoğun eleştiriler almıştır (Burger, 2006: 71).

Modern psikolojinin kurucusu olarak kabul edilen Sigmund Freud, kendi yaşadığı dönemde genel kabul gören yapısalcı yaklaşım olan insanı bilinçli ve akılcı bir varlık olduğu yönündeki görüşün aksine insanı farkında olmadığı güçlü bilinçdışı etkenlerin yönlendirdiği bir varlık olarak kabul etmekteydi (İnanç ve Yerlikaya, 2011:2).

Freud'a göre kişiliğin güdüsü ve kişinin e büyük yoksunluğu sevgidir. İnsan bilinçli davranışlardan çok bilinçli davranışlardan çok bilinç-dışı davranışlarının kökenine inemez. Ancak, insanın bilinçdışı davranışları derinlemesine analiz edilirse (psikanaliz) altında sevgi arayışı yatmaktadır. İnsanın herhangi bir nedenle tatmin edemediği sevgi (aşk) yoksunluğu onu bunalımlara ve anormal davranışlara itmektedir(Eren, 2008: 85).

Freud'un kuramı biyolojik bir psikoloji kuramıdır. Davranışın temelinde fizyolojik bir takım mekanizmalar olduğu görüşü vardır. Freud rüya analizi, dil ve kalem sürçmeleriyle, mizah analiziyle bilinçdışını anlayabilmeye çalışmıştır (Ali, 2012).

Psikanalitik teorinin 3 ana ögesi vardır:

- Topografik Öğreti (Bilinç, Bilinç Dışı, Bilinç Öncesi)
- Yapısal Öğreti (İd, Ego, Süper Ego)
- Genetik Öğreti (Oral, Anal, Fallik, Latans, Genital)

Topografik öğretisi

Freud, bu bilinç durumları buzdağına benzetmiş ve Topografik Öğretiyi üç kısma ayırmıştır. Bunlar;

Bilinç: Farkında olduğumuz düşüncelerimizi içerir. Bu düşünceler, kafamıza yeni düşünceler girdikçe değişir ve eskiler bilincimizden kaybolur. Bir şey için “aklımda” derken aslında aklınızın bilinçli kısmını kastedersiniz (Burger;2006,77).

Bilinç Öncesi: Farkında olunmayan ancak kendiliğinden ya da yeterli bir çaba ile bilince gelmesi mümkün olan yaşantıların ve bilgilerin bulunduğu katmandır. Hatırlayacağımız her türlü anı ya da bilgi bilinç öncesinde yer alır. Freud’a göre bilinç öncesi, bilinçdışı ve bilinç arasında köprü vazifesi görür (İnanç ve Yerlikaya, 2011;19).

Bilinç Dışı: Freud’a göre yaşamımızı bilinç dışı yönlendirir. Bilinç dışı kolaylıkla erişemeyeceğimiz ancak serbest çağrışımla, rüya ve mizah analizi, dil ve kalem sürçmeleriyle, ulaşabileceğimiz bir bilinç bölümüdür. Burası bizi etkileyen çocukluk yaşantılarının unutmak istediğimiz, toplum tarafından dışlanan, içgüdülerimizle bağlantılı bölümüdür. Cinsellik ve saldırganlık dürtülerin merkezidir. Bilinçdışına hipnozla ulaşabiliriz. Hipnozla kişiye, hipnozun sonunda kendini mutlu hissedip, pencereyi açıp dışarı bakacağı telkini yapılırsa, uyanınca ilk önce bunu yapar. Neden yaptığını bilmez. Bilinçdışı, yaşamımızı yönlendiren inançları da kapsar (Pdrciyiz Biz, 2012).

Yapısal öğretisi

Sigmund Freud kişiliği oluşturan yapıyı şu şekilde ayırmıştır (BİLTEK, TUBİTAK, 2012);

İd: İlkel ve doğuştan getirdiğimiz dürtülerimizi kapsıyor. Bedensel ihtiyaçlarımızın, cinsel arzularımızın ve saldırgan tepkilerimizin idden kaynaklandığını

söyleyebiliriz (BİLTEK, TÜBİTAK, 2012). Yeme, içme, hava alma türünün devamlılığını sürdürme işlevleri arasındadır. Böylece bağımlılık (başkası tarafından beslenme ve korunma) isteklerinin, saldırganlık ve kaçma eğilimlerinin ve cinselliğin ilk dürtüleri olduğu kabul edilir. Bu ilkel dürtülerle ilişkili olarak ağrı, acı, rahatsızlık, hoşlanmama durumlarından uzak durma eğilimleri de sayılmaktadır (Pdrciyiz Biz, 2012) Freud'a göre idin arzu ve istekleri tamamen bilinç dışı ve "*zevk Prensibi*"yle işlemekte. İdin temel güdülerimizi kapsadığını düşününce, zevk prensibiyle işlemesi doğaldır. Çünkü ilkel güdüler, arzulara bir an önce doyum arayıp bireyin davranışlarını bu yönde şekillendirebiliyorlar (BİLTEK, TÜBİTAK, 2012).

Ego: Ego "*Gerçeklik Prensibi*"yle işliyor. İdin isteklerinin tatmin edilebileceği elverişli şartlar oluşana kadar id'i onu kontrol altında tutuyor. Çevresel şartları değerlendirerek pek çok davranışın olası sonuçlarını tartıyor (BİLTEK, TÜBİTAK, 2012). Kişiliğin hükümetidir. Değerlendirir, yargılar, çözüm getirir, savunmalar oluşturur, bağdaştırır. Algılama, bellek, gerçeği anlama ve değerlendirme, yaşantıyı sentez etme, iç ve dış dünyalar arasında köprü kurma hizmeti görür. Çevreye uyum sağlamak, mantık, egonun görevleridir. Ego'yla anlık doyum değil, uzun vadeli doyumlar elde edilebilir. Eğer bilinçli denetimle iç ve dış streslerin gereği yerine getirilirse, topluma uyum sağlanmış olur (Pdrciyiz Biz, 2012).

Süper Ego: Süper Ego kişiliğin son ögesini oluşturur. Süper ego da tıpkı ego gibi idin arzu ve isteklerini baskı altında tutmaya çalışıyor. Ancak ego idin tatminleri için uygun zamanlar kollarken süper ego ahlak kurallarını devreye sokuyor. Daha açık bir deyişle, idin bu yönde tatmininin doğru olup olmadığını sorguluyor. Süper ego için tatminde yalnızca doğru zamanın kulanması değil, ahlaki kurallara uygunluk da önem kazanıyor (BİLTEK TÜBİTAK, 2012). Freud'a göre insan organizması süperegoya sahip olarak dünyaya gelmez. Çocuklar, anne-babaları, öğretmenleri ve benzeri diğer figürlerle aralarındaki etkileşimler sonucunda bunu kazanırlar (İnanç ve Yerlikaya, 2011;23).

Genetik öğretisi

Psikanalitik gelişim kuramının iki temel dayanak noktası vardır. Birincisi, erken çocukluk yaşantılarının yetişkin kişiliğinin biçimlenmesinde ciddi bir role sahip

olduğunu vurgulayan ‘genetik yaklaşım’dır. Freud bireyin temel kişilik oluşumunun beş yaşına kadar olan dönemde gerçekleştiğini düşünmektedir. İkinci dayanak noktası ise kişinin belirli bir miktarda cinsel enerji(libido) ile dünyaya geldiği ve u enerjinin, kökleri organizmanın içgüdüsel süreçlerinde yer alan bir dizi Psikoseksüel dönem boyunca geliştiği yönündeki düşünceleridir (İnanç ve Yerlikaya, 2011;30). Freud, bu gelişim dönemlerini ve gösterdikleri davranış özellikleri şu şekildedir:

Oral Dönem (0-18 ay): Bu dönemde bebeğin libidosu ağız bölgesinde odaklanmaktadır. Bebeğin haz alması ağız yoluyla emerek, ısırarak, çiğneyerek oluşmakta. Bu tip kişilikler genelde sigara içmek, alkol almak, fazla yemek, tırnaklarını yemek gibi alışkanlıklara daha meyillidirler. Genelde daha saldırgan ve karamsar ruh haline sahiptirler (Allpsych, 2012).

Anal Dönem (1,5 -3 yaş): Bu dönemde çocuğun haz noktası anüstür. Çocuk bu dönemde dışkısını tutma ve bırakmayı öğrenir. Ve bağırsak hareketleri kontrol ederek haz alır (Allpsych, 2012). Freud’a göre yetişkinlik yıllarındaki tüm öz-denetim biçimlerinin temelleri anal dönemde atılmaktadır (İnanç ve Yerlikaya, 2011;32).

Tablo 6: Freud’un Ortaya Koyduğu Psikoseksüel Gelişim Dönemleri ve Gösterdikleri Davranış Özellikleri

Dönem	Yaş	Libido Odağı	Gelişimsel Ödevleri Ve Yaşantılar
Oral	0-18 ay	Ağız (Emme, Isırma, Çiğneme)	Memeden kesme Anneden ayrılma
Anal	1,5-3 yaş	Anüs (Dışkının bırakılması / Tutulması)	Tuvalet eğitimi (öz-denetim)
Fallık	3-6 yaş	Genital organlar (mastürbasyon)	Aynı cinsten ebeveynle özdeşim
Latant	6-12 yaş	Yok (cinsel olarak uykuda)	Sosyal ilişkileri/akran ilişkilerini geliştirmek
Genital	Erinlik sonrası	Genital organlar (heteroseksüel cinsel yakınlık)	Karşı cinsle yakın ilişki kurma İş (çalışma) yoluyla topluma katkıda bulunma

Kaynak: İnanç ve Yerlikaya 2011, s. 32.

Fallık Dönem (3-6 yaş) : Bu dönemde libido odağı Genital organlardır. Bu dönemde çocuklar karşı cins ebeveynlere yönelik cinsel arzular beslemekte ve karşı cins ebeveynin sevgisini kazanmakta aynı cins ebeveynini kendisine rakip görmektedir (Allpsych, 2012). Bu dönemde takılma yaşayan erkek çocukları yetişkinliklerinde, kendini beğenmişlik, böbürlenme, pervasızlık gibi kişilik özelliklerine sahip olmanın

yanı sıra, erkekliklerini aşırı vurgulama ve ispatlama çabasına giren, baştan çıkartıcı kişiler olabilirler. Bu dönemde takılma yaşayan kadınlarda kadınsı özelliklerini vurgulama, ayartıcılık gibi özelliklerin yanı sıra cinsel ilişki konusunda ayırım gözetmeme gibi davranışlar gözlenebilir (İnanç ve Yerlikaya, 2011;34).

Latant Dönem (6-12 yaş): Bu dönemde çocuk cinsel arzularını bastırır ve günlerini oyun, arkadaş, okul gibi faaliyetlere katılır(Allpsych, 2012). Bu dönemde libido organı olmadığından bu döneme takılmak da görünmez(İnanç ve Yerlikaya, 2011;34).

Genital Dönem (Ergenlik ve sonrası): Bu dönem Psikoseksüel dönemin son evresi ve ergenlik gelişiminin ilk safhasıdır (Biltek-Tubitak, 2012). Ergenlikle başlayıp hayatımızın geri kalan bütünü kapsıyor. Her ne kadar haz Genital bölgede yoğunlaşsa da tutku, sevgi ve bağlılıkla beslenmeye başlıyor. Freud'a göre bu son aşamaya ulaşabilmek adına önceki dönemlerde herhangi bir asılı kalma durumunun yaşanmamış olması gerekiyor.

Eric Berne'nin Kişilik Teorisi

Berne de kişiliği Freud gibi duygusal yönden ele almıştır. Kişiliğin, çocukluk, ebeveynlik ve olgunluk olmak üzere üç yönünün olduğunu belirtmektedir.

Berne'e göre, her insan, kısmen çocuktur. Çünkü sorumsuzluk, bencillik, eğlence arama ve başka bazı çocuksu tutumlar bir noktaya kadar herkeste bulunur (Güney, 2009:206). Çocukluk kısmı, bireyin bir takım kişisel istek ve arzularının bulunduğu, bunlara erişmek ve kendini tatmin etmek için dilediğinde davrandığı kısımdır. Bu kısımda, birey toplumu dikkate almadan davranışlarının getireceği sonuçları hiç düşünmeden dilediği gibi hareket etmektedir (Eren, 2008:87). Kişiliğin gelişimi itibariyle çocukluk yönü, her bireyde küçük yaşlarda baskın bir özellik iken, ileriki yaş dönemlerinde oran olarak gittikçe zayıflamaktadır(Zel, 2001;34).

Kişiliğin 'ebeveyn' yönü her bireyin birer ana ve babası (veya onların yerine koyduğu kişiler) olduğunu ifade eder. Birey, anne ve babasının benlik duygularını, kendi algıladığı biçimde zihninde yeniden inşa ederek bir anlamda kendi benliğinde bir

ebeveynlik biçimlendirir. Ebeveynlik yönü bireyin yaşamında istikrar faktörüdür. Geleneklere olan bağlılıkta bu yönün kapsamındadır. Normal şartlarda ebeveynlik yönü, çocuk kişiliğinde oran olarak düşük iken yaşlandıkça bunun payı yükselecektir(Köknel, 2005:68).

Olgunluk kısmı olarak ifade edilen kişilik kısmı, insanın çocukluk kısmını disipline eden eğilimleri ortama uygun gelecek biçimde düzenleme görevini yerine getirmektedir. Böylece insanın doğal olarak yapmak isteyip de yapamadığı şeyler yetişkin kısım sayesinde bilinçaltına itilip baskı altında muhafaza edilmektedir. Doğaldır ki baskılar arttığında veya olgun kısımda herhangi bir nedenle disiplinde bir zayıflama olduğunda, kişinin çocukluk yönü ağır basmakta ve yaramazlık tarzında davranışları ortama zarar verebilmektedir(Burger, 2006:383).

Carl Gustav Jung'un Kişilik Teorisi

Jung da Freud gibi insanların içgüdüleri tarafından yönlendirildiğini ifade etmektedir. Buna rağmen, Freud'dan farklı bir şekilde içgüdü" doğuştan getirilen, bütünlük özelliği gösteren ve düzenli olarak yinelenen davranış tarzları olarak tanımlamıştır. Jung'un klasik psikanalitik görüşe paralel bir başka fikri de tüm zihinsel faaliyetlerin libido tarafından yönlendirildiği görüşüdür. Jung, psikanalitik kuramın bu yönlerine karşı çıkmaya da cinsellik üzerindeki yoğun vurgusuna kesin bir biçimde karşı çıkmıştır (İnanç ve Yerlikaya, 2011: 34).

Jung'a göre bireyin davranışları, bireyselliğin ve kalıtımsallığın yanı sıra amaçları ve idealleri tarafından şekillenir. Jung'a göre kişilik birbiriyle etkileşim durumunda bulunan bazı sistemlerden oluşmaktadır (Zel, 2006: 31). Bu sistemlerden en önemlileri aşağıda açıklanmaktadır.

Bilinç: Kişinin farkında olduğu ve tanıdığı kişilik parçasıdır. Bilinç alanının geliştirilmesi, düşünme, hissetme, duyum ve sezgi dediği zihinsel işlevlerin günlük yaşama uygulanmasıyla olur (Pdrciyiz Biz, 2012).

Ego: Bilinç düzeyindeki algı, düşünce, duygu ve anılardan oluşur. Damıtma mekanizması gibidir. Neyin bilince geleceğine karar verir. Egonun hangi tür yaşantıların

bilince geçmesine izin vereceği bireye egemen olan zihinsel işlev tarafından belirlenir (Pdrçiyiz Biz, 2012).

Kişisel Bilinçdışı: Jung'un bilinçdışı kavramı Freud'unkinden oldukça farklıdır. Kişisel ve kolektif bilinçdışı olmak üzere iki farklı bilinçdışı kavramı öne süren Jung, bilinç dışı yalnızca, unutmak istediğimiz, içimizdeki hoş karşılanmayan çocuksu ve vahşice olan özelliklerin kaynağı değildir. Bilinçdışı aynı zamanda da bilincin de biçimlendiricisidir ve yeni yaşam olanaklarının tohumları onun içinde bulunmaktadır (İnanç ve Yerlikaya, 2011: 72).

Kolektif (ırksal) Bilinçdışı: Jung'a göre içinde doğduğu dünyanın genel bir imgesi, doğduğu anda insanın içinde zaten vardır. İnsan dış dünyasında içsel imgelerinin karşılığı olan nesnelere tanıdıkça, bu imgeler bilinçli gerçeğe dönüşürler. Örneğin, çocuk dünyaya geldiğinde kolektif bilinçdışındaki anne imgesi sayesinde annesini derhal algılar ve onunla ilişkiye geçer. Dolayısıyla insanın algı ve eğilimlerindeki seçiciliği kolektif bilinçdışının içeriğiyle açıklanabilir. Bazı şeyleri kolaylıkla algılamamızın ve onlara karşı belirli tepkilerde bulunmamızın nedeni, kolektif bilinçdışında var olan eğilimlerimizdir (Hipnoterapi, 2012). Jung'a göre, bir topluma ait bütün kültürel özellikler, örneğin; dini inançlar, örf ve adetler bu şekilde insanı etkiler (Burger, 2006:156).

Bunlarla beraber Jung'un belirlediği bireyin yaşam boyu gelişimini Freud ve Erikson gibi gelişim basamaklarını ayrıntılı olarak belirlememiş olmasına rağmen yaşam boyu gelişimi Çocukluk, Gençlik, Orta Yaş ve Yaşlılık olmak üzere dört dönemde incelemiştir (İnanç ve Yerlikaya, 2011:78).

Alfred Adler'in Kişilik Teorisi

Alfred Adler'e göre; kişilik, bireyin kendisine, başka insanlara ve topluma karşı getirdiği tutumların bir ürünü olarak gelişir. Adler, teorisinde insan davranışlarının toplumsal bir yapı içerisinde geliştiğini açıklamaktadır (Güney, 2009: 202). Ona göre kişiliğin gelişiminde sosyal belirleyiciler oldukça önemlidir ve "birey ancak toplumla kaynaşıp iç içe girerek birey niteliğini kazanır" (İnanç ve Yerlikaya, 2011: 43).

Adler sosyal ilginin kişinin psikolojik sağlığını değerlendirmeye yarayan bir ölçüt olduğunu belirtmiştir. Bu yüzden sağlıklı bir kişilik gelişimi için gerekli olan süper ego veya kolektif bilinçdışı değil sosyal ilgidir. Adler'e göre "bireyin sosyal ilgisinin gelişme derecesi, evrensel olarak geçerli olan insanın değerlerin tek kriteridir." (İnanç ve Yerlikaya, 2011: 45). Adler, bütün bireylerde üstünlük arzusunun içgüdüsel olarak bulunduğunu ve bu içgüdüsel istek tatmin edilmediği zaman, bireylerin iç dünyasında çatışmalara neden olacağını öne sürmüştür. Adler aynı zamanda, kişiliğin çevresel faktörlerle mücadele içinde şekillendiğini ortaya koymuş ve bireylerin bu faktörlere karşı geliştirdiği özelliklerinin kişilik özellikleri olarak ortaya çıktığını ifade etmiştir(Kaşlı, 2009). Adler, insanların üstün olma içgüdülerini engelleyen faktörleri; organ eksikliği, kısa boyluluk, zayıflık, çirkinlik şeklinde belirtmiştir. Bireylerdeki üstünlük ve güç ihtiyacının yeterince doyurulmasını engelleyen faktörleri ise, fakirlik, azınlık gruba mensup olma, yetersiz eğitim ve görgü gibi sosyal etmenlerden kaynaklandığını belirtmektedir (Güney, 2009: 202).

Adler karakter tipolojisini baskın tip, alıcı tip, kaçınan tip ve sosyal yetkin tip olmak üzere 4 ana başlık altında toplamıştır (İnanç ve Yerlikaya, 2011; 57).

Karen Horney'in Kişilik Teorisi

Horney birey olmayı "canlı, benzersiz, kendini gerçekteştirmek "olarak tanımlamaktadır (Horner ve Ingram, 1999). Karen Horney de birçok psikolog gibi Freud'un psikanaliz kuramının etkisinde kalmıştır. Horney'e göre, kişiliğin temel elemanları kaygı ve korkudur (Güney, 2009).

Horney, bireylerin yaşadıkları kaygı ve korkularla baş edebilmek için çeşitli davranış şekilleri oluşturduklarını ifade etmiş ve klinik çalışmalarında 10 farklı nevrotik davranış belirlemiştir. Bunlar(George, 2006):

- **Sevgi ve Onay İçin Nevrotik İhtiyaç:** Bu tutum başkalarını hoşnut etmeye ve onların isteklerine göre davranmaya yöneliktir. Böyle bir insan, herkesin kendisi hakkında iyi şeyler düşünmesi için çabalar ve reddedilmeye karşı aşırı duyarlıdır.

- **Yaşamını Yönetecek Bir Ortağa Duyulan Nevrotik İhtiyaç:** Asalaktır. Sevgiye aşırı önem verir, terk edilmekten ve yalnız kalmaktan korkar.
- **Yaşamını Dar Sınırlar İçinde Tutmaya Yönelik Nevrotik İhtiyaç:** Başkalarından bir şey beklememeye kendini alıştıtır, azla yetinir, alçak gönüllülük gösterir.
- **Güç Kazanmak İçin Nevrotik İhtiyaç:** Zayıflığa dayanamazlar. Güç kazanarak başkalarını küçük görmek isterler.
- **Başkalarını Sömürmeye Yönelik Nevrotik İhtiyaç:** Kendi çıkarları için başkalarını kullanarak, hem bağımlılık ihtiyaçlarına hem de düşmanca duygularına doyum sağlarlar.
- **Saygınlık Kazanmaya Yönelik Nevrotik İhtiyaç:** kendileri hakkındaki yargı başkalarının değerlendirmelerine bağlıdır. Popüler olma çabasındadırlar.
- **Başkalarının Hayranlığını Kazanmaya Yönelik Nevrotik İhtiyaç:** Oldukları gibi değil, görünmek istedikleri gibi davranırlar. Beğeni kazanma çabasındadırlar.
- **Başarı Kazanmaya Yönelik Nevrotik İhtiyaç:** Temel güvensizliğin sonucu, herkesten daha üstün olmaya, başarı kazanmaya çabalarlar.
- **Bağımsızlığa ve Kendine Yeterli Olmaya Yönelik Nevrotik İhtiyaç:** İlişkilerinde düş kırıklıkları yaşamış bu insanlar, kimseye bağlanmazlar ve yalnızlığı seçerler.
- **Kusursuz Olmaya ve Eleştiriye Karşı Savunmaya Yönelik Nevrotik İhtiyaç:** Yanlış yapmaktan korkarlar. Kendilerine yönelebilecek eleştirilere ve kusurlu yönlerinin başkalarıncı fark edilmesi olasılığına karşı tüm önlemleri alırlar.

Eysenck'in Kişilik Teorisi

İngiliz psikolog Eysenck'e göre en temel kişilik özellikleri büyük ölçüde genetik olarak belirlenmekle birlikte, davranışın biçimlenmesinde kalıtım ve çevre etkileşimi çok önemlidir. Bu yüzden ayırıcı özellikler ve tipler temel olarak kalıtımla belirlenmekle birlikte çevresel ve durumsal faktörler de kişiliği etkilemektedir (İnanç ve

Yerlikaya, 2011;274).

Eysenck kişiliği hiyerarşik açıdan açıklayarak teorisini geliştirmiştir. Bu teorinin temeli, kişiliği oluşturan faktörlerin sıralanmasının hiyerarşik bir düzen içinde olması esasına dayanır (Güney, 2009;201). Eysenck kişiliği dört düzeyde ele almıştır (Psikolik, 2012).

- **Belirli tepki düzeyi:** Kişiliğin en alt düzeyidir ve çok özel tepkileri içerir. Belirli uyarılara biyolojik ve kalımsal özellikleri taşıyan düzeydir. Örnek olarak; bir adamın öğleden sonrasını arkadaşları ile konuşarak ve gülererek geçirmesidir.
- **Alışma düzeyi:** Bireyin bulunduğu ortamlardan elde ettiği, alışkanlıklara dayalı özelliklerle ilgilidir. Yukarıdaki örneğin devamı olarak bir adamın her hafta birkaç öğleden sonra arkadaşları ile eğlenerek geçirmesidir.
- **Süper ayırıcı özellik düzeyi:** Eğilimler düzeyidir ve kişinin birçok alışılmış davranışları arasından eğilimler kazanma evresidir. Kişilik kalıpları bu evrede ortaya çıkar. Süreklilik (persistence), değişmezlik (rigidite), bireysel dengesizlik, doğruluk ve değişkenlik, heyecanlılık özellikleri ortaya çıkmaktadır.
- **Kişiliğin dördüncü ve son evresi tip safhasıdır:** Bu evrede baskın özelliklere göre belirgin tipler ortaya çıkar. Yani sosyal insanlar aynı zamanda atılgan, aktif, canlı özellikler taşır. Bu özellikler, dışa dönük süper ayırıcı özellik altında toplanabilir.

Kişiliği etkileyen faktör, dördüncü düzeye kadar olan aşamalardaki özelliklerin bireylerde kümelenme biçimidir. Eysenck'e göre; bu kümelenme her bireyde değişik olacağı için tip farklılıkları, başka bir deyişle kişilik farklılıkları ortaya çıkacaktır (Zel, 2001: 38).

2.2.5. Kişilik tipleri

Kişilik konusuyla ilgilenen teorisyen ve araştırmacıların çoğunun amacı, bireylerin belirli özelliklerini tespit etmek ve bu özelliklere uygun düşecek şekilde

kişileri özel kalıplar içinde gruplamaktır. Ancak bu gruplama sadece teoriktir. Yani, bireylerin davranışlarını anlama ve açıklamada bilim adamlarına analiz yapma kolaylığı sağlaması bakımından kişilik kalıpları oluşturulmaya çalışılmıştır. İçe dönük kişilik ve dışa dönük kişilik gibi. Gerçekte bütünüyle içe dönük ya da dışa dönük birey bulma oranı düşüktür. Çünkü gerçekte bireyin hangi kişilik kalıplarında olduğunu belirlemek, zamanla değişim göstereceğinden, güçtür (Soysal, 2008).

Her bireyin ayrı bir kişiliği olması beklenen bir sonuç olmakla beraber belirli ortamda bulunan bireylerin kişiliklerinin ortak noktaları belirlenerek sınıflamalar yapmak da mümkündür. Kişilikleri ortak eğilim ve davranışlara göre sınıflamak, onların analiz edilmesini sağlayarak bireysel tahmin ve tahlillere de zemin hazırlamaktadır. Bireylerin belirli özellik, eğilim ve süreklilik gösteren davranışlarına göre sınıflandırılması “tip” kavramını ortaya çıkarmaktadır. Bu sınıflandırmaya ise “tipolojik sınıflandırma” denilmektedir (Özcan, 2011: 72).

Literatürde kişilik tipleri konusunda bilim adamları değişik farklılık alanları belirlemişlerdir. Literatür incelendiğinde oldukça fazla kişilik tipleri oluşturulduğu görülmektedir. Burada bu kişilik tiplerinden konuyla ilgili aşağıda detaylı olarak ele alınan 4 tanesi incelenecektir.

John L. Holland'ın Mesleki Tercih Kuramı

Alanında yapılmış en önemli ve üzerinde en fazla çalışılmış kuramlardan birisi olan mesleki tercih kuramı, bireylerin belirlenmiş olan altı kişilik tipinden birisine yöneldikleri ve mesleki tercihlerini bu eğilimlere göre yaptıkları görüşünü savunmaktadır. Holland'ın tipolojisine göre, bireylerin kişilik tipleri ile içerisinde buldukları genel çevre altı farklı kategoride sınıflandırılmakta ve bireylerin başarısı, içerisinde buldukları çevrenin kişilik tipleri ile uyumuna bağlı olmaktadır (Kamaşak ve Bulutlar, 2010). Söz konusu kişilik tipleri ve özellikleri şu şekilde ifade edilmektedir.

Gerçekçi: Gerçekçi kişiler, agresif davranış motor koordinasyon gerektiren aktivitelere duyulan ilgi, fiziksel dayanıklılık, erkeksi yönlerin ağır basması gibi özelliklerle karakterize edilirler. Bu kişiler düşünceden çok eyleme yatkındırlar ve soyut

problemler yerine somut problemlerle çalışmayı, insanlar yerine nesnelere uğraşmayı severler (Özcan, 2011: 81).

Araştırmacı: Araştırmacı kişiler daha çok doğal veya sosyal olayları anlamak, araştırmak, tahmin etmek ve kontrol etmekten hoşlanırlar. Psikolog, mikrobiyolog, biyolog, bilim insanı, mühendis, kimyager olarak çalışabildikleri gibi, herhangi bir şirketin araştırma ve geliştirme departmanında araştırmacılık yapmak da bu kişilik tipine sahip kişiler için son derece uygundur (Kamaşak ve Bulutlar: 2010).

Sanatçı: Sanatçı kişiler, edebiyat, sanat veya müzik ile ilgilidirler. Genelde içe dönük, duygusal ve hassas olan bu kişiler geniş bir hayal gücüne sahip olup, sanata, müziğe, edebiyata ve estetiğe düşkündürler. Bu çerçevede müzisyenlik, tiyatro sanatçılığı, artistlik, iç mimarlık, dekoratörlük, modelistlik, kompozitörlük severek yapabilecekleri işler arasında sayılabilir (Kamaşak ve Bulutlar; 2010).

Sosyal: Sosyal kişiler başka insanlarla birlikte olmaktan hoşlanan, insanlara yardım etmeyi seven, duyarlı, empati gösterebilen insanlar bu gruba girerler. İnsanları ve duygularını anlama çabası gösterirler. Sosyal bireyler, grup kurmada başarılı, neşeli, dışa dönük, anlayışlı insanlardır. Bu insanlar, kişilerarası ilişkilere değer verirler, mekanik ve bilimsel becerilerden yoksundurlar. Bu kişilik tipine; sosyal hizmetler uzmanı, çocuk doktoru, psikolog, öğretmen, eğitimci örnek olarak gösterilebilir (Gencür, 2011:6).

Girişimci: Bu bireyler, diğer kişileri etkileme ve sözel faaliyetlerde etkin, iyi cümleler kuran, enerjik, dışadönük, cesaretli, hırslı ve ikna edici kişilerdir. Güç ve statü elde etmek için çaba sarf ederler. Kendi hedeflerine ulaşmak için başkalarından faydalanmasını iyi bilirler. Ekonomik ve politik alanlarda başarıya değer verirler. Örneğin; Siyasetçi, iş adamı, satış sorumlusu, pazarlamacı, televizyon yapımcısı gibi meslek ve konular için uygundurlar (Gencür, 2011: 6).

Geleneksel: Nesnelere üzerinde odaklaşma, kurallara bağlılık, tertip ve düzen ile sıkı kontrol bu tipi belirleyen temel özelliklerdir. Bu kişiler büyük işletmelerde çalışmaktan hoşlanırlar. Duygulardan çok nesnelere anlamak isterler. Organizasyona ve işte başarıya önem verirler, sanatsal becerilerden yoksundurlar. Örneğin; yönetici sekreteri, istatistikçi, finansal analist, vergi uzmanı vb (Gencür, 2011: 6).

Tablo 7: Holland'ın Tipolojisine Göre Kişilik Tipleri Ve Meslek Seçimleri

Kişilik Tipi	Kişilik Özellikleri	Uygun Meslek
Gerçekçi kişilik	El becerilerine sahip fakat saldırgan ve çekingen bireyler	Tarım, Ormancılık, Mühendislik ve Mimarlık
Araştırmacı kişilik	Sürekli düşünen, anlamaya çalışan, organize fikirler üreten bireyler	Tıp, Jeoloji, Matematik ve Fizik
Sosyal kişilik	İnsan ilişkilerinde becerili ve sevecen, dost başkalarına bilgi aktarımına sahip bireyler	Yabancı Servisi, Sosyal Refah, Anlatım ve Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Sanatsal kişilik	Duygularını kolay ifade edebilir, yaratıcı faaliyetlerle ilgili, bireysel çalışmaktan hoşlanan bireyler	Tiyatro, Güzel Sanatlar, Müzik
Girişimci kişilik	Güç ve statü kazanabilen, sözel yeteneklere sahip, insanları kolay etkileyebilen bireyler	Hukuk, Siyaset Bilimi, Kamu Yönetimi ve Emlak Yönetimi
Gelenekçi kişilik	Değişime karşı, kurallı ve sistematik bir düzene sahip bireyler	Muhasebe, bankacılık, Kütüphanecilik ve Sekreterlik

Kaynak: Isır, 2006; s.50.

Freud'un kişilik tiplemesi

Freud'un tipolojisine göre, bireylerin kişilik tipleri Erotik, Obsesif, Narsist olmak üzere 3 kategoriden oluşmaktadır. Bu kişilik tipleri ve genel özellikleri şu şekilde özetlenebilir (Anadolu; 2012)

Tablo 8: Freud'un Ortaya Koyduğu Kişilik Tipleri Ve Gösterdikleri Davranış Özellikleri

Kişilik Tipi	Kişilik Tipinin Özellikleri
Erotik Tipin Özellikleri	Başkaları ile olmayı sever Kalabalığı sever Kendisini ve başkalarını, "popüler", "doğru olanı yapmak", "toplumsal baskı" gibi değerlerle ölçer. Abartmayı sever.
Obsesif Tipin Özellikleri	Eleştirir, şüphelidir Kolay kolay etkilenmez Obsesif ve rasyonel olmakla övünür Basit olayları karmaşık bir biçimde yorumlar
Narsist Tipin Özellikleri	Kusuru başkalarına atar Başkalarıyla ilişkilerinde kendini beğenir Kendisiyle ilgili endişelerinin farkında değildir. Kendisinden memnundur.

Kaynak: Anadolu; 2012.

Spranger'in kişilik tiplemesi

Kişiliği değerlere göre sınıflandıran Spranger, her bireyin bir bütün olarak kişiliğini biçimlendiren bir hayat felsefesi, baskın değerleri olduğu kanısındadır. Spranger, insanları altı ideal "Değer Tipi"ne göre sınıflandırmıştır (Anadolu; 2012):

Tablo 9: Değer Tipine Göre İnsan Sınıflaması

Kuramsal İnsan	Gerçeği keşfetmeye, gözlemeye ve sonuçlandırmaya ilgi duyar. Hayattaki gerçek amacı, bilgisini sistematize etmek ve yönetmektir.
Ekonomik İnsan	Yararlı olan nesnelere aşırı derecede ilgi gösterir. Zengin olma merakı vardır. Kuramdan çok pratikliği sever, estetikten çok kullanışlılığı sever.
Estetik İnsan	Şekil, düzen, ahenge karşı ilgilidir. Estetiğe önem verir. Bütün işlerinde bu özellikleri arar.
Sosyal İnsan	Sosyal insan diğer insanlarla ilişkilere önem verir. Başkalarının işleri ile ilgilidir. Sıcak ve insancıl görünümüdür. İnsanları sever.
Politik İnsan	Politik insan için güç önemlidir. Politika veya benzeri etkinliklerde her zaman güçlü ve lider olmayı ister. Başkalarını yönetmeyi çok sever.
Dini İnsan	Evrende iyi bir yaşama düzeni sağlanması ile ilgilenir. Bunun kendi inanışları yoluyla olabileceğine inanır.

Kaynak: Anadolu, 2012.

Eysenck'in kişilik tiplmesi

Eysenck kişilik teorisi ilk geliştirildiğinde nörotisizm-stabilite ve dışadönüklük-içe dönüklük boyutlarını içerirken daha sonra psikotisizm boyutu da eklemiştir (Karancı vd., 2007;18). Eysenck'in kişilik kuramının dördüncü ve son safhası olan kişilik tipleri bireyin baskın özelliklerine göre belirlenmektedir. Eysenck de diğer ayırıcı özellik yaklaşımını savunanlar gibi kişilik özelliklerini faktör analizi yöntemiyle gruplamış ve bunun sonunda 3 tip kişilik özelliğini ortaya koymuştur (Psikolik, 2012). Bu kişilik boyutları ve özellikleri şu şekilde özetlenebilir:

- **İçedönük-dışa dönük:** Dışa dönüklük, sosyallığı ve dürtüselliği temsil ederken, bu boyutta yüksek puan alan kişiler, insanlarla iletişimi seven, girişken ve yalnız olmaktansa insanlarla olmayı tercih eden, partilere gitmekten, şaka yapmaktan hoşlanan, birçok arkadaşına sahip olan, dürtüsellik, kontrolsüz duygular ve bazen güvenilir olmayan kişilik özellikleri gösteren biri olarak tanımlanmıştır (Karancı vd., 2007;18).
- **Nevrotik:** Nörotisizm boyutunun duygusal tutarlılığa veya aşırı tepkiselliğe işaret etmekte olduğu ve bu boyutta yüksek puan alan bir kişinin kaygılı, depresif, gergin, çekingen, aşırı duygusal ve düşük öz-güveni olabileceği ve bu kişilik sahibi bireylerin kaygı, korku depresyon, düşük benlik saygısı, duygusal ve mantık dışı davranışlar göstermeye yönelik yatkınlık ile ilişkili olduğu öne sürülmüştür (Karancı vd., 2007: 18).
- **Psikotik:** Psikotisizm boyutu ise soğuk, mesafeli, saldırgan, güvensiz, duygusuz, tuhaf ve empati kuramama, suçluluk ve diğer insanlara karşı

duyarsızlık gibi daha çok sıra dışı kişilik özelliklerini ifade etmektedir. Psikotisizm saldırganlık, mesafeli davranma, antisosyal davranışlar ve diğer insanlara karşı duyarsız davranma ile ilişkili bulunmuştur(Karancı vd., 2007: 18).

2.2.6. Kişiliğin belirlenmesinde kullanılan teknikler

Kişiliği ölçme maksadıyla meydana getirilen araçlar onu geliştirenlerin kişilik anlayışlarına göre çok çeşitlenmiştir. Kişiliği davranışsal alışkanlıkların bir bütünü olarak görenler, toplumda bıraktığı izlenimlere göre veya kişiliğin derinlik psikolojisi açısından dinamik nedenlerine önem verenler, birbirlerinden farklı kişilik testleri meydana getirmişlerdir (Zel, 2006: 62).

Beş Faktör Kişilik Ölçeği

Kişiliğin sürekliliğini ve yapısını incelemek amacıyla faktör analizini kullanan Robert McCrea ve Paul Costa öncelikle dışadönüklük ve nevrozizm boyutlarına odaklanmış ancak kısa süre sonra “deneyime açıklık” adını verdikleri yeni bir boyut keşfetmişlerdir.1985 yılına kadar üç faktörlü modeli savunan bu iki araştırmacı 1983-1985 yılları arasında gerçekleştirdikleri çalışmalar sonucunda kişiliğin ölçülebilmesini sağlayan bir ölçme aracı geliştirmişlerdir (İnanç ve Yerlikaya, 2011: 287).

Costa ve McCrae'nin beş faktör kişilik modeli, herhangi bir kuramdan türetilmiş olmaktan çok görgül çözümler sonucunda ortaya çıkmıştır (Gümüş; 2009). Beş faktör kişilik modeli artık evrensel bir kişilik değerlendirme modeli olmuş ve dünya bilim otoriteleri tarafından da kabul edilmiştir. Sözü geçen kişilik modelinde öne çıkan durumlar ve özellikleri şu şekilde ifade edilmektedir (Günel, 2011: 46):

- **Dışadönüklük (Extraversion):** Heyecanlı, neşeli, konuşkan, girişken, sevecen, dinamik, sempatik olma gibi özellikleri içermektedir. Bu faktörün diğer ucunda ise; utangaç, sessiz, sakın, içe dönük, yalnızlığı tercih eden, konuşmaktan hoşlanmayan gibi özellikler bulunmaktadır
- **Yumuşak Başlılık (Agreeableness):** Saygılı, güvenilir, cana yakın,

esnek, kibar, merhametli, uyumlu, alçak gönüllü olma gibi özellikleri içermektedir. Bu faktörün diğer ucunda ise; saldırgan, düşmanca davranma, hırçınlık, huysuzluk, inatçı, dik başlı ve şüpheli olma gibi özellikler yer almaktadır.

- **Öz Denetim / Sorumluluk (Conscientiousness):** Düzenli, tedbirli, azimli, hırslı, titiz, göreve bağlı, başarı odaklı, sistemli, sorumlu ve uyumlu olma gibi özellikleri içermektedir. Bu faktörün diğer ucunda ise; plansız, düzensiz, dikkati kolay dağılan ve erteleyen gibi özellikler bulunmaktadır.
- **Duygusal Denge / Duygusal Tutarlılık (Emotional Stability):** Rahat, özgüven sahibi, sabırlı, eleştiriye açık, strese dayanıklı olma gibi özellikler bu faktörde açıklanmaktadır. Bu faktörün diğer ucunda; endişeli, gergin, çekingen, güvensiz, kendiyle barışık olmayan, kaygılı, değişken ve agresif gibi özellikler bulunmaktadır.
- **Gelişime Açıklık (Openness):** Yaratıcı, analitik düşünen, duyarlı, meraklı, bağımsız, yenilikçi, açık fikirli, ifade yeteneği güçlü gibi özellikler yer almaktadır. Bu faktörün diğer ucunda ise; geleneksel, tutucu, ilgisiz ve sıradan gibi özelliklere yer verilmektedir. Model incelendiğinde faktörler içinde oldukça fazla sayıda kişilik özelliğine yer verildiği ve sınıflandırmanın yapılan çok sayıda analiz sonucu oluşturulduğu görülmektedir. Ancak beş faktör kişilik modeli kullanım alanı oldukça geniş olmasına rağmen kimi zaman yoğun biçimde eleştirilen bir modeldir.

Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri

“Doğru”, “yanlış” ve “bilmiyorum” şeklinde cevaplandırılan 550 maddeden oluşan, bireyin kişisel ve toplumsal uyumunu objektif olarak değerlendirmeyi amaçlayan bir ölçektir (Psikoweb, 2012).

Bu kişilik envanterinde birey kendini rapor etmektedir. Bu nedenle Minnesota çok yönlü kişilik envanteri nesnel bir ölçme aracıdır. Minnesota envanteri, normal bireylerin cevaplarının çeşitli tanısal kategorilere göre sınıflandırılan anormal bireylerin cevaplarıyla karşılaştırılması yoluyla geliştirilmiştir (Zel, 2006: 65). Testin maddelerine,

normal denekleri bir kategorideki anormal deneklerden iyi bir biçimde ayırmasına bağlı olarak, farklı değerler verilmiştir. Bu yolla sekiz farklı ölçek oluşturulmuştur. Ayrıca, erkek ve kadınların ilgilerini birbirinden ayıran maddeleri puanlayarak, bir erkeklik-dişilik ölçeği de oluşturulmuştur. Son olarak sosyal olarak, sosyal yönden içedönük kimseleri, dışadönük kimselerden ayıran maddeleri kullanarak onuncu bir ölçek elde edilmiştir (Güney, 2009; 208).

Bu ölçeğin adları ile belirlenen özellikleri şu şekilde özetlenebilir (Psikoweb, 2012).

- **Hipokondri (Hs):** Hipokondri tanı grubuna giren hastalar bedensel işlevlerine aşırı ilgi gösterirler. Bedensel hiçbir hastalıkları olmadığı halde birçok hastalık belirtisini kendilerinde bulur ve endişelenirler.
- **Depresyon (D):** Depresyonda olan kişilerin ana belirtileri, yaşama karşı kötümserlik, gelecekte ümitsizlik, kendini değersiz, işe yaramaz hissetmek, suçluluk duyguları, hareketlerde ve düşüncede yavaşlama ve çeşitli bedensel yakınmalardır. Sıklıkla ölüm ve intiharla ilgili düşüncelerin yoğunluğu da dikkati çeker.
- **Histeri (Hy):** Bu hastalar zor çatışmaları çözmede ya da bazı sorumluluklardan kaçmada fiziksel belirtileri kullanırlar. Belirtiler bedeninin bazı kısımlarında psikolojik nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan işlev bozukluklarını kapsar. Örneğin, felç, titreme, körlük, sağırlık, vb.
- **Psikopatik Sapma (Pd):** Bu kişilik örüntüsünün belli başlı özellikleri sosyal adet ve kurallara karşı çıkmak, davranışlarının sonucu olumsuz olsa da aynı tip davranışları sürdürme, öğrenmeden yararlanamama, kişiler arası duygusal ilişkilerin yüzeysel olmasıdır. Bu kişilerin engellenmeye karşı tolerans eşiklikleri düşüktür, çok saldırgan ve sorumsuz olabilirler.
- **Maskulinite – Femininite (Mf):** Bu gruptakilerin cinsel sapma dışında nevrotik, psikotik ve psikopatik belirtileri olmadığı yalnız kadınlar ile erkeklerin birbirlerinden ayırt eder nitelikte olduğu görünmüştür.
- **Paranoya (Pa):** Kendi inanç sistemlerine göre durumları yanlış anlama ve yorumlama eğilimi gösterirler.
- **Psikastenî (Pt):** Bu tiplerde anormal korkular, karar vermede ve dikkat

toplamada güçlük, suçluluk duyguları, bunaltı sıklıkla rastlanan özelliklerdir. Aşırı ahlaki standartlar, kendi kendini eleştiri de bu tür kişilerde sıklıkla görülür.

- **Şizofreni (Se):** Gerçeğin çarpıtılması, sosyal etkileşimden çekilme, algı, düşünme ve iletişim bozukluğu, uygunsuz ya da künt duygular Şizofreninin en önemli özellikleridir.
- **Hipomani (Ma):** Bu gruptakiler genelde içinde buldukları durumla orantılı olmayan iyi, neşeli ve çok enerjik hissetme durumundadırlar. Ancak çok çabuk da öfkelenebilirler. Düşünce ve konuşmada hızlanma fikir uçuşması biçiminde görülebiliyor.
- **Sosyal İçe Dönüklük (St):** İçe dönüklük (Introversion) dışa dönüklük (Estraversiyon) araştırma ve kurumlarda üzerinde çok çalışılmış bir kişilik boyutudur. Güney, (2009:209)'a göre diğer kimselerden kaçınma ve bir kimsenin kendini sosyal ilişkilerden uzaklaştırmasıdır.

Myers-Briggs Kişilik Envanteri

Katharina C. Briggs ve Isabel B. Myers'in 16 Kişilik Tipi Jung'un teorisini esas almıştır. Teoriye göre insanlar, algılama ve yargılama alanlarındaki tercihlerine göre antrenman yaparak kendi "tip"lerini kazanırlar. Her tercih grubuna göre doğal olarak gelişen ilgi alanları, değer yargıları, istekler ve düşünce tarzı, gruba ait belirgin özellikler ve yetenekler ortaya çıkmaktadır (Isır, 2006;89);

Bu kişilik sınıflandırması dünyada en yaygın olarak kullanılan kişilik ölçüm enstrümanıdır. Bu modelde dört temel tercih bulunmaktadır ve her tercihde iki seçenek söz konusudur. Bunlar şu şekilde belirtilebilir (Özcan, 2011: 73 ve Isır, 2006: 90):

Dışadönüklük- İçedönüklük: Bu, kişiliğin oluşmasında çevrenin etkilerinin bulunmadığı varsayımına dayanmaktadır. Kişiliğin bu özelliği, bireyin iç dünya ile dış dünya arasındaki tercihinin belirlenmesinde etkili olmaktadır.

Duyusalık-Sezgisellik: Bireyin çevresini algılama biçimini yansıtmaktadır. Duyusal algılayan kişiler, algılamalarını beş duyuyla yapmakta ve somut, elle tutulabilir gerçekler üzerinde odaklaşmaktadırlar. Bu kişilik özelliğine sahip bireyler, bilgileri ölçülebilir yollarla elde etmektedirler. Yaşanılan anı önemli olarak kabul eden bu kişilik

özelliğine sahip bireyler, geleceği çok düşünmemektedirler. Bu yöntemle algılayanlar gerçekte desteklenmeyen düşüncelere güvenmemektedir.

Sezgisel algılayanlar ise, her şeyde bir ilişki aramakta, bir işin parçalarına tek tek bakmak yerine, bu parçalar arası ilişkilere dikkat etmektedir. Algılama bilinçaltında ve somut temeller bilinmeden oluşmaktadır.

Düşünme-Hissetme: Bireylerin karar alırken dayandıkları ölçütlerinin nesnelliği ya da öznelliği ile ilgili yönleridir. Düşünenin kararları, kişisel değerlere değil, daha çok akıl yürütme ve mantığa dayanmaktadır. Hissedenler ise, insanlarla uğraşmayı, onları anlamaya çalışmayı ve ilişki kurmayı sevmektedir.

Yargılama-Algılama: Bireyin yaşam tarzı ile ilgili tercihini belirlemektedir. Yargılayıcı, esnek ve gelişigüzel bir yaşam tarzından daha çok, düzenli, planlı ve yapılandırılmış bir yaşam tarzından hoşlanmaktadır ve karardır. Algılayanlar ise, planlı, kararlı ve düzenli bir yaşam tarzından çok, esnek ve doğal bir yaşam tarzını benimsemektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın amacı, yöntemi, araştırma modeli (deseni), araştırmanın evren ve örnekleme (araştırma /çalışma grubu) veri toplama araçları / ve veri analiz teknikleri ayrı başlıklar altında açıklanacaktır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin sahip olduğu belirli kişilik özelliklerinin, onların belirli girişimcilik eğilimlerini nasıl etkilediğini belirlemektir. Bununla birlikte araştırmada öğrencilerin farklı özelliklerine göre şu alt amaçlar belirlenmiştir;

- Üniversite öğrencilerinin sahip olduğu kişilik yapısının hangi boyutlardan (özellikler) oluştuğunu belirlemek,
- Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin hangi boyutlardan (özellikler) oluştuğunu belirlemek,
- Üniversite öğrencilerinin sahip olduğu kişilik özelliklerinin, girişimcilik eğilimlerini nasıl etkilediğini ortaya çıkarmak,
- Hangi kişilik özelliklerinin, hangi girişimcilik eğilimi ile ilişkili olduğunu tespit etmek ve
- Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin; eğitim durumu, cinsiyet, yaş, deneyim ve aile mesleğine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek.

Araştırmanın belirlenen amaçlarına ulaşabilmek amacıyla araştırma süreci şu şekilde izlenmiştir.

Araştırma konusunun belirlenmesi; bu aşamada girişimcilik eğilimleri ve kişilik konusuna ilişkin yapılan çalışmalar incelenmiş ve araştırmanın konusu tez danışmanının önerileri doğrultusunda daha spesifik hale getirilmiştir.

Araştırma yönteminin seçilmesi, araştırmanın amacına daha uygun olduğu kabul edilerek nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

Evren ve örneklemin belirlenmesi, bu aşamada henüz iş yaşamına adım atmamış bir anakütle üzerinde araştırmanın yapılmasının tez amacına uygun olduğu varsayılmış ve üniversite öğrencileri üzerinde araştırmanın yürütülmesine karar verilmiştir.

Veri toplama ve analiz tekniklerinin belirlenmesi; sürecinde araştırmanın yöntemine uygun olarak anket tekniği tercih edilmiş, veri analiz sürecinde ihtiyaç duyulan değişkenler üzerinde yoğunlaşarak analiz sürecini etkin kılacak değişkenler belirlenmiştir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada sayısal analize dayalı nicel araştırma yöntemi kullanılmış, araştırmanın yaklaşımı olarak ise tümevarım yaklaşımı tercih edilmiştir. Nicel araştırma yöntemi genellikle sayısal analizlerin yapıldığı çalışmalarda kullanılmaktadır.

Niceliksel araştırma yönteminde, bilimle bilim dışı birbirinden kesin sınırlarla ayrılmakta bilimin nesnel (objektif) gerçeklikle, bilim dışının öznel (subjektif) gerçeklikle uğraştığı öne sürülmektedir. Nesnel gerçeklik, değer yargılarından ve kişisel yorumlardan bağımsız yapılan gözlem ve/veya ölçümlerden elde edilen verilerden oluştuğu varsayılmaktadır. Dolayısıyla, niceliksel araştırma yürüten araştırmacılar, veri toplama ve analizi süreçlerine kendi değer yargılarını ve kişisel yorumlarını katmamak için yoğun çaba göstermektedirler (Özdamar vd., 1999).

Niceliksel yöntemin tercih edilmesinin nedeni, büyük ölçüde verinin elde edilmesi ve araştırma modelinin kapsamlı bir şekilde test edilmek istenmesidir.

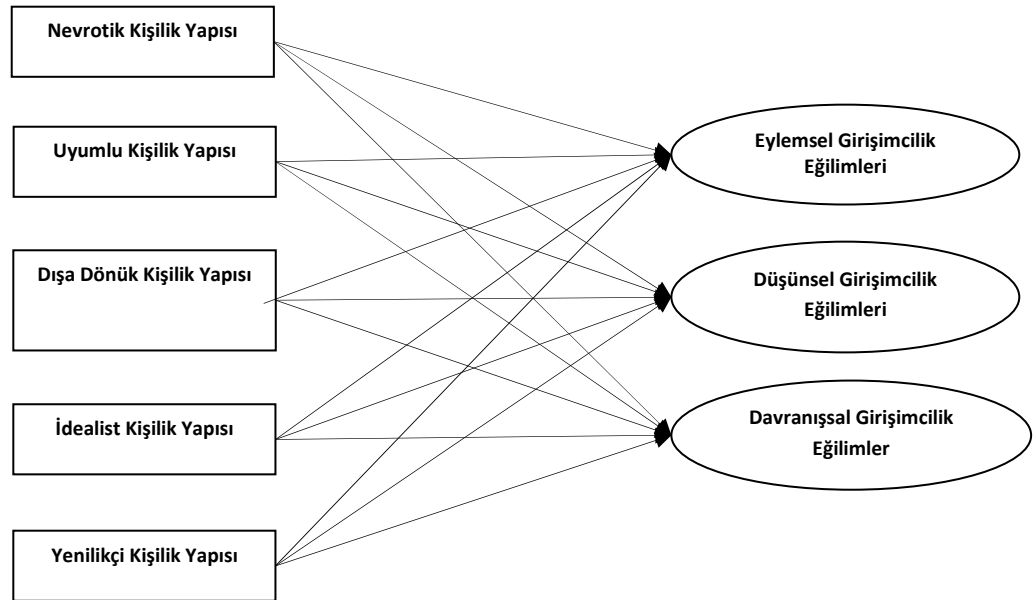
Araştırma yöntemi bağlamında bağlantısal tasarım kullanılmıştır. Bağlantısal

tasarımda araştırma probleminde yer alan iki ya da daha fazla değişkene ilişkin olarak örneklemdaki katılımcılardan veri toplanır. Toplanan verilerin istatistiksel tekniklerle incelenmesi sonucunda, değişkenler arasında bir bağıntı olup olmadığı belirlenir (Özdamar vd., 1999). Bu çerçevede belirli kişilik özellikleri ile belirli girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkilerin ortaya konulması hedeflenmiştir.

Bununla birlikte tümevarım yaklaşımının tercih edilmesi ile iki değişken arasındaki ilişkiler test edilmiştir. Tümevarım yaklaşımı İslamoğlu (2002;36) tarafından parçaların incelenmesi ve bu incelemelere dayanılarak bütünü tanımlanması olarak tanımlanmaktadır. Bu araştırmanın parçaları öğrencilerin kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimleri olup, bütünü ise bu iki olgunun alt değişkenleri arasındaki ilişkilerin bütünsel görünümüdür.

3.1. Araştırma Modeli

Literatürde araştırılan konunun kapsamı, içeriği, tartışılma şekli ve literatür incelemesi dikkate alınarak bu araştırmanın modeli şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1’de gösterilen araştırma modeli içindeki değişkenler ve nitelikleri şu şekilde belirtilebilir:

Bağımsız Değişkenler: Bu değişken grubundaki değişkenler, nevrotik kişilik yapısı, uyumlu kişilik yapısı, dışa dönük kişilik yapısı, idealist kişilik yapısı ve yenilikçi kişilik yapısıdır.

Bağımlı Değişkenler: Bu gruptaki değişkenler, eylemsel girişimcilik eğilimleri, düşünsel girişimcilik eğilimleri ve davranışsal girişimcilik eğilimleridir.

Araştırma modelinin temel kurgusu, belirli kişilik özelliklerine bağlı olarak belirli girişimcilik eğilimlerinin farklılaşması üzerine kurulmuştur. Ancak modelin test edilmesi sonucunda hangi kişilik özelliklerinin hangi girişimcilik eğilimlerini etkilediği ortaya konulabilecektir.

3.2. Evren ve Örneklem

Evren (population), araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür. Bilim genellenebilirliği olan bilgiler bütünüdür. Her araştırmanın kendine özgü evreni, belli değişkenlere ve özelliklere göre tanımlanır (Karasar, 1999;110). Evren, araştırma probleminin ilgilendirdiği kişi ya da grupları ifade etmektedir. Bir anlamda araştırma probleminin kapsadığı alanı ifade etmektedir (Fisher ve Foreit, 2002). Bir diğer bakış açısına göre evren araştırmacının, verileri topladığı parçalardan oluşan bir bütündür. Araştırma verilerinin toplanmasından önce evrenin ve onu oluşturan parçaların belirtilmesi önem arz etmektedir (Sas, 2012).

2011-2012 bahar döneminde, örgün eğitime devam eden lisans ve ön lisans öğrencilerin sayısı 10573'dür. Bu öğrencilerin 6950'si ön lisans 3623'ü lisans bölümlerinde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 3934'ü bayan, 8267'si ise erkektir. Evrenin bu şekilde olmasından dolayı araştırmanın örnekleme ağırlıklı olarak ön lisans bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden oluşturulmuştur. Araştırmanın örnekleme, evrenden basit tesadüfî örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Buna göre evreni temsil yeterliliği olan bir örneklem oluşturulmuştur. Toplamda 366 ön lisans 334 lisans öğrencisi örnekleme dâhil olmuştur. Toplam 700 olan örneklem içinde 341'i bayan, 359'u erkek öğrenci yer almıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın amaçlarına ulaşmak için araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket belli bir amaç ve plana göre düzenlenmiş soru listesidir. Yazışma yoluyla veri toplama yöntemi olan anket yöntemi daha çok sosyal içerikli araştırmalarda kullanılmaktadır. Anket basit bir bilgi toplama süreci değildir. Anketler, posta, telefon ve karşılıklı görüşme yoluyla yapılabilmektedir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004;51 ve Baş, 2001; 11-33). Bu araştırmada anket tekniğinin kullanılmasının nedeni anket yönteminin sağladığı avantajlardan yararlanılması ve araştırma konusunun bu tekniğe dayanılarak incelenmeye uygun olmasıdır.

Anketin gelişi güzel ve düzensiz bir şekilde hazırlanması araştırmanın sonuçlarının inandırıcılığı açısından sakıncalı bulunmaktadır. Bu bakımdan Sekaran (2000)'nin belirttiği anket geliştirme ilkeleri ve Baş (2001) ile Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004)'ün belirttikleri anket geliştirmede dikkat edilmesi gereken ilke ve kurallar dikkate alınarak anket formu geliştirilmiştir. Buna göre anketlerde ifade şeklinin belirlenmesi, ölçüm ilkelerinin belirlenmesi ve genel görünümle ilgili ilkeler dikkate alınmıştır.

Hazırlanan anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, girişimcilik eğilimlerini açıklayan 27 ifadeden oluşmaktadır. İkinci bölüm kişilik özelliklerini açıklayan 24 ifadeden oluşmaktadır. Anketin üçüncü bölümü ise anketi yanıtlayan öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye yöneliktir.

3.5. Verilerin Analizi

Veri analizi, toplanan verilerin işlenmesi ve ham verilerin değerlendirilmesi anlamına gelmektedir. Veri analizinden önce verilerin analize hazır hale getirilmesi gerekmektedir. Verilerin analize hazır hale getirilmesindeki amaç, elde edilen ham veriler içinde bulunan hataları ayıklamaktır. Bunun yanı sıra verilerin eksiksiz olup olmadıkları kontrol edilmelidir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004;137). Bu araştırmada elde

edilen anket formları genel olarak gözden geçirilmiş, eksik, işaretlenmemiş veya gelişigüzel doldurulmuş formlar analize alınmamıştır. Anket tekniği ile elde edilen veriler SPSS 18.00 istatistik programına girilmiştir.

Elde edilen ve programa aktarılan anketlere ilk olarak frekans ve yüzde analizleri yapılarak örneklemin dağılımı belirlenmiş ve tablolaştırılmıştır. Bunun yanı sıra uygulanan diğer analizler;

- Girişimcilik eğilimleri ve kişilik özellikleri ile ilgili faktör analizi,
- Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon analizi,
- Kişilik yapıları ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkilere yönelik regresyon analizleri ve
- Katılımcıların demografik özelliklerine bağlı olarak girişimcilik eğilimleri ve kişilik yapılarına ilişkin farklılık testleridir.

Belirtilen analizlerle öğrencilerin kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimlerini nasıl etkilediği yönünde bulgular ortaya konulmuş ve yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu kısımda, anket dönütlerinden elde edilen ham verilerden, SPSS programı aracılığı ile çeşitli istatistiksel teknikler kullanılarak, elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Bulguların sunumunda tablolar kullanılmıştır. Her tablo sonrasında, bilgiler metin olarak açıklanmış ve yorumlanmıştır. Tablodaki bilgilerin tamamının metine dönüştürülmesinden ve tekrara gidilmesinden kaçınılmıştır.

Bulguların elde edilmesi için öncelikle anketlerin SPSS programına girilmesi ve veri setinin istatistiksel çıkarımlara hazır hale gelmesi ile ilgili bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler;

4.1. Demografik Özellikler ile İlgili Bulgular

Demografik veriler araştırmanın sınırlarını oluşturan önemli göstergelerden biri olarak kabul edilmektedir. Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılan deneklerin çoğunlukla 21-25 yaş grubundaki kişilerden oluştuğu, genellikle iş deneyimlerinin olmadığı ve aile mesleği olarak da işletmecilik yapan bir aileden gelmedikleri görülmektedir.

Tablo 10: Deneklerin Demografik Özellikleri

Özellikler	Alt Kriterler	Tekrar Sayısı	Yüzdeler Oran
Eğitim Düzeyi	Önlisans	366	52,3
	Lisans	334	47,7
	Toplam	700	100,0
Cinsiyet	Bayan	341	48,7
	Bay	359	51,3
	Toplam	700	100,0
Yaş	17-20 yaş grubu	148	21,1
	21-25 yaş grubu	552	78,9
	Toplam	700	100,0
İş Deneyimi	Var	242	34,6
	Yok	441	63,0
	Toplam	683	97,6
Aile mesleği	İşletme Sahibi	123	17,6
	Diğer	563	80,4
	Toplam	686	98,0

Bununla birlikte eğitim düzeyi (önlisans-lisans) ve cinsiyet itibariyle denek sayıları birbirine oldukça yakındır. Denek sayılarının birbirine yakın olması gruplar arası karşılaştırma yapıldığında elde edilecek sonuçların değişkene göre genellenebilirliğini artırmaktadır.

Diğer taraftan araştırmanın sınırları açısından düşünüldüğünde elde edilecek sonuçlar; 21-25 yaş grubundaki, iş deneyimi olmayan, işletmecilik kültürü olmayan aileden gelen, bayan ve erkek ön lisans ve lisans öğrencilerinin bakış açılarını yansıtmaktadır.

4.2. Girişimcilik Eğilimleri ile ilgili Faktör Analizi Bulguları

Faktör analizi, aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri biraraya getirerek kavramsal ve istatistiksel anlamda güvenilir ve anlamlı az sayıda yeni faktörler (yapılar) elde etmek için yapılmaktadır (Büyüköztürk, 2006; 123).

Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için yürütülen bu çalışmada öncelikli olarak Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ve kişilik özellikleri ile ilgili keşfedici faktör analizleri uygulanmış ve kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimleri ile ilgili ölçüm modelleri geliştirilmiştir. Geliştirilen modellere ilişkin kavramsal ve istatistiksel

değerlendirmeler aşağıda yer almaktadır.

Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin boyutlarını yansıtan faktör analizi sonuçları Tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 11: Girişimcilik Eğilimleri İle İlgili Faktör Analizi Sonuçları

Girişimcilik Eğilimleri	Önermeler	Faktör Yükleri			
		1	2	3	4
Eylemsel Eğilimler	İnsanları organize etme konusunda oldukça başarılıyım.	,835			
	İnsanları yönlendirme konusunda oldukça başarılıyım.	,817			
	Zamanımı en etkin şekilde kullanmaya çok özen gösteririm.	,551			
	Çok yoğun tempoda çalışmayı severim. Dinamik ve enerjik bir çalışma tarzım var.	,530			
Düşünsel Eğilimler	Çözüm odaklı olmayı tercih eden bir özelliğim var.		,742		
	Öğrenmeye çok istekliyimdir.		,688		
	Yaptığım her şeyde sonuç benim için çok önemlidir.		,666		
	Risk almaktan çekinmem.		,519		
Davranışsal Eğilimler	Düşüncelerimde bir ufuk vardır			,496	
	Karşılaştığım olaylara her zaman pozitif yaklaşırım, iyimser bir yapım var.			,726	
	Duygularımı kontrol etmede sorun yaşamam.			,711	
	Başkaları ile iletişim kurmakta genelde sorun yaşamam, iyi bir iletişimciyimdir.			,621	
	Kendime güvenim her koşulda tamdır. Her işi yapabilirim.			,588	

Faktör analizi Uygulamada kullanılan Kriterleri:

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Analyze: Correlation Matrix. Eigenvalues > 1. Maximum iteration: 25. Rotation: Varimax. Coefficient Value: .40

Faktör analizi sonuçları:

Varimax Rotasyonlu Temel Bileşenler Faktör Analizi. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği: ,860. Bartlett Küresellik Testi: $p < 0,001$; χ^2 : 2188,150. df: 78. Açıklanan Toplam Varyans: % 51,940.

Literatürde faktör analizine uygunluk konusunda KMO değerinin en az 0,50 ve Bartlett testi sonucunun anlamlı olması gerekmektedir. Bu doğrultuda üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin boyutlarını belirlemek için faktör analizine tabi tutulan verilerin KMO değerinin ve Bartlett testi değerlerinin faktör analizi için uygun olduğu görülmektedir (KMO değeri 0,86. Bartlett Testi sonucu $p < 0,001$). Diğer taraftan faktör analizi için temel bileşenler analizi ve varimax döndürme tekniği kullanılmıştır. Düşük eşdeğerlik (communalities) gösteren ifadeler ve Coefficient Value 0,40’nin altında olanlar ölçekten çıkarılmıştır. Bu doğrultuda;

Analizde önemli faktör sayısı, öz değer ölçütüne göre 3 olarak tanımlanmıştır. Bu durum, öz değerlere göre çizilen çizgi grafiğinde de tespit edilmiştir. Tablo 11 incelendiğinde analize alınan 13 maddenin 3 faktör altında toplandığı görülmektedir. Bu

3 faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans %51,940 tır. Buna göre analizde ortaya çıkan 3 faktörün birlikte varyansın çoğunluğunu açıkladıkları ve açıklanan varyansın sosyal bilimlerde anlamlı olarak kabul edilen varyans düzeyleri için uygun olduğu söylenebilir. Önemli olarak belirlenen bu 3 faktörden birincisinin ölçeğe ilişkin açıkladığı toplam varyans %18,552, ikincisinin %17,390, üçüncüsünün %15,998 dir.

Analiz sonuçlarına göre birinci faktör 4 maddeden, ikinci faktör 5 maddeden, üçüncü faktör 4 maddeden oluşmaktadır. Birinci faktörde yer alan maddelerin faktör yük değerleri 0,656 ile 0,767 arasında, İkinci faktörde yer alan maddelerin faktör yük değerleri 0,733 ile 0,540 arasında, Üçüncü faktörde yer alan maddelerin faktör yük değerleri 0,783 ile 0,512 arasında değişmektedir. Faktörlerde yer alan değişkenlerin faktör yükleri arasındaki uzaklık 1. ve 2. Faktörde (1.Faktörde 0.835 ile 0.530 ve 2. Faktörde 0.742 ile 0.496 arasında) nispeten fazla olsa da yapıyı bozacak nitelikte değildir.

Girişimcilik eğilimleri yapısını oluşturan faktörlerdeki maddelerin içerikleri dikkate alınarak isimlendirme yapılmıştır. Birinci faktörde yer alan maddelerin tamamın öğrencilerin girişimcilik konusundaki eylemsel eğilimleri ile ilgili olduğu düşünülerek bu faktöre girişimciliğin "*Eylemsel Eğilimler*" boyutu ismi verilmiştir. İkinci faktörde yer alan maddelerin tümünün, üniversite öğrencilerinin girişimcilik konusundaki düşünsel eğilimleri ile ilgili olduğu düşünülerek bu faktöre girişimciliğin "*Düşünsel Eğilimler*" boyutu ismi verilmiştir. Son olarak üçüncü faktörde yer alan maddelerin tamamının da öğrencilerin girişimcilik konusundaki davranışsal eğilimleri ile ilgili olduğu düşünülerek bu faktöre girişimciliğin "*Davranışsal Eğilimler*" boyutu ismi verilmiştir.

Diğer taraftan faktör analizinde alt bileşenlerden oluşan yapının güvenilir olması oldukça önemlidir. Güvenilirlik, bir faktör içindeki değişkenler arasındaki ortalama ilişkiyi göz önüne alan ölçümün içsel tutarlılığı olarak tanımlanmaktadır. Literatür incelendiğinde sosyal bilimlerde içsel güvenilirlik için Cronbach alfa katsayısının çoğunlukla kullanıldığı görülmektedir. Cronbach alfa katsayısının 0.70 olması içsel güvenilirlik için yeterli kabul edilmektedir. Tablo 12'de üniversite

öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ile ilgili faktörlerin soru sayıları ve Cronbach alfa değerleri gösterilmektedir. Tablo 12 incelendiğinde tüm faktörlerin içsel güvenilirliğinin yeterli olduğu görülmektedir.

Tablo 12: Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Faktörlerinin Soru Sayıları ve Güvenilirlik (A) Değerleri

Faktörler	Soru sayısı	Cronbach Alfa (α) Değerleri
Eylemsel Girişimcilik Eğilimleri	4	.735
Düşünsel Girişimcilik Eğilimleri	5	.700
Davranışsal Girişimcilik Eğilimleri	4	.714

4.3. Kişilik Özellikleri ile ilgili Faktör Analizi Bulguları

Araştırmanın faktör analizi uygulanan bir diğer değişken üniversite eğitimi alan öğrencilerin kişilik özellikleridir. Tablo 13'te üniversite eğitimi alan öğrencilerin kişilik özelliklerini belirlemeye yönelik olarak yapılan faktör analizi sonuçları verilmektedir.

Tablo 13: Kişilik Özellikleri İle İlgili Faktör Analizi Sonuçları

Kişilik Özellikleri Faktörler	Kişilik Özellikleri Önergeler	Faktör Yükleri				
		1	2	3	4	5
Nevrotikler	Her şey için endişelenirim.	,820				
	Kolay strese girerim.	,781				
	Duygusal olarak çok kırılganım.	,764				
	Karamsar biriyim.	,721				
	Ruh halim çok sık değişir.	,680				
Uyumlular	Yumuşak kalpliyim.		,752			
	Başkalarının duygularına önem veririm.		,679			
	İnsanlarla ilgilenirim.		,582			
	Diğer insanların problemleri beni fazlasıyla ilgilendirir.		,529			
Dışa dönükler	Çok fazla konuşurum.			,799		
	Tüm dikkatlerin üzerimde olmasını isterim.			,715		
	Toplum içerisinde rahat hareket ederim.			,689		
İdealistler	Planlı ve programlı çalışırım.				,798	
	İşlerimde oldukça titizim.				,740	
	Bugünün isini yarına bırakmam.				,682	
Yenilikçiler	Sürekli yeni bir şeyler peşinde koşmayı seven biriyim.					,744
	Güçlü bir hayal dünyasına sahibim					,640
	Düşüncelerimi gerçekleştirmek için ciddi çaba harcarım.					,557

Faktör analizi Uygulamada kullanılan Kriterleri:

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Analyze: Correlation Matrix. Eigenvalues > 1. Maximum iteration: 25. Rotation: Varimax. Coefficient Value: .40

Faktör analizi sonuçları:

Varimax Rotasyonlu Temel Bileşenler Faktör Analizi. Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği: ,787. Bartlett Küresellik Testi: $p < 0,001$; χ^2 : 3027,212. df: 153. Açıklanan Toplam Varyans: % 57,680.

Tablo 13 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin boyutlarını belirlemek için gerçekleştirilen analizde, faktör analizine tabi tutulan verilerin KMO değerinin ve Bartlett testi değerlerinin faktör analizi için uygun olduğu görülmektedir (KMO değeri 0,78. Bartlett Testi sonucu $p < 0,001$). Diğer taraftan faktör analizi için temel bileşenler analizi ve varimax döndürme tekniği kullanılmıştır. Düşük eşdeğerlik (communalities) gösteren ifadeler ve Coefficient Value 0,40'nin altında olanlar ölçekten çıkarılmıştır. Bu doğrultuda;

Analizde önemli faktör sayısı, öz değer ölçütüne göre 5 olarak tanımlanmıştır. Tablo 13 incelendiğinde analize alınan 18 maddenin 5 faktör altında toplandığı görülmektedir. Bu 5 faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans %57,680 tır. Buna göre analizde ortaya çıkan 5 faktörün birlikte varyansın çoğunluğunu açıkladıkları ve açıklanan varyansın sosyal bilimlerde anlamlı olarak kabul edilen varyans düzeyleri için uygun olduğu söylenebilir. Önemli olarak belirlenen bu 5 faktörden birincisinin ölçeğe ilişkin açıkladığı toplam varyans %16,870, ikincisinin %11,709, üçüncüsünün %10,297, dördüncüsünün %10,291 ve beşincisinin %8,512 dir.

Analiz sonuçlarına göre birinci faktör 5 maddeden, ikinci faktör 4 maddeden, üçüncü faktör, dördüncü faktör ve beşinci faktörler 3'er maddeden oluşmaktadır. Birinci faktörde yer alan maddelerin faktör yük değerleri 0,820 ile 0,680 arasında, İkinci faktörde yer alan maddelerin faktör yük değerleri 0,752 ile 0,529 arasında, Üçüncü faktörde yer alan maddelerin faktör yük değerleri 0,799 ile 0,689 arasında, Dördüncü faktörde yer alan maddelerin faktör yük değerleri 0,798 ile 0,682 arasında ve Beşinci faktörde yer alan maddelerin faktör yük değerleri 0,744 ile 0,557 arasında değişmektedir. Faktörlerde yer alan değişkenlerin faktör yükleri arasındaki uzaklıklar yapıyı bozacak nitelikte değildir.

Üniversite öğrencilerinin kişilik yapılarını oluşturan faktörlerdeki maddelerin içerikleri dikkate alınarak isimlendirme yapılmıştır. Birinci faktörde yer alan maddelerin tamamı öğrencilerin endişe, karamsarlık, kırılabilirlik, stres ve ruh hallerinde yaşanan değişimin sıklığı ile ilgili olduğu için bu faktöre literatürde sıkça kullanılan ve araştırma kurgusunu oluşturan model çalışmalarda da yer alan "*Nevrotik Kişilikler*" ismi

verilmiştir. İkinci faktörde yer alan maddelerin tümü, üniversite öğrencilerinin başka insanlarla ilişkiler kurarken gösterdikleri uyum yönlü çabalar ile ilgili olduğu için bu faktöre “*Uyumlu Kişilikler*” ismi verilmiştir. Üçüncü faktörde yer alan maddelerin tamamının öğrencilerin dışa dönük davranışlarında takındıkları rahat tavırlarla ilgili olduğu düşünülerek bu faktöre “*Dışa Dönük Kişilikler*” ismi verilmiştir. Dördüncü faktörde yer alan maddelerin tamamı, öğrencilerin yaşamı belirli kurallar ve idealler çerçevesinde yaşama eğilimleri ile ilgili olduğu için bu faktöre “*İdealist Kişilikler*” ismi verilmiştir. Son olarak beşinci faktörde yer alan maddelerin tamamının öğrencilerin yenilik yönlü eğilimleri ile ilgili olduğu düşünülerek bu faktöre “*Yenilikçi Kişilikler*” ismi verilmiştir.

Diğer taraftan faktör analizinde alt bileşenlerden oluşan yapının güvenilir olup olmadığını saptamak için yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach alfa katsayılarının oldukça iyi olduğu görülmektedir. Tablo 14’te üniversite öğrencilerinin kişilik yapıları ile ilgili faktörlerin soru sayıları ve Cronbach alfa değerleri gösterilmektedir.

Tablo 14: Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri Faktörlerinin Soru Sayıları ve Güvenilirlik (A) Değerleri

Faktörler	Soru Sayısı	Cronbach Alfa (α) Değerleri
Nevrotik Kişilikler	5	.822
Uyumlu Kişilikler	4	.721
Dışa Dönük Kişilikler	3	.750
İdealist Kişilikler	3	.744
Yenilikçi Kişilikler	3	.703

4.4. Korelasyon Analizi

Korelasyon analizi, iki değişken arasındaki ilişkiyi neden-sonuç bağlamında yorumlama olanağı vermese de, değişkenlerin birlikte hangi düzeyde ve yönde değiştikleri konusunda bir fikir vermektedir. Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin düzeyini belirlemek için yapılan Korelasyon Analizi sonuçları Tablo 15’te sunulmaktadır.

Tablo 15: Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi

Faktörler	1	2	3	4	5	6	7	8
Eylemsel Girişimcilik Eğilimleri	1							
Düşünsel Girişimcilik Eğilimleri	,488**	1						
Davranışsal Girişimcilik Eğilimleri	,479**	,459**	1					
Nevrotik Kişilikler	-,032	-,072	-,093*	1				
Uyumlu Kişilikler	,260**	,342**	,279**	,177**	1			
Dışa Dönük Kişilikler	,358**	,203**	,341**	,180**	,171**	1		
İdealist Kişilikler	,370**	,296**	,341**	,043	,252**	,184**	1	
Yenilikçi Kişilikler	,309**	,289**	,249**	,080*	,218**	,244**	,194**	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). * Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tablo 15'teki sonuçlar incelendiğinde;

Nevrotik kişilik yapısı ile eylemsel girişimcilik eğilimi ve düşünsel girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki çıkmazken, nevroitik kişilik yapısı ile davranışsal girişimcilik eğilimi arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. ($r = -0.093$, $p < 0.05$). Buna göre üniversite öğrencilerinin nevroitik kişilik özellikleri arttıkça davranışsal girişimcilik eğilimlerinin azaldığı söylenilebilir.

Uyumlu kişilik yapısı ile düşünsel ve davranışsal girişimcilik eğilimleri arasında pozitif, anlamlı ($p < .01$ düzeyinde) ve orta düzey bir ilişki varken, eylemsel girişimcilik eğilimleri ile pozitif, anlamlı ($p < .01$ düzeyinde) ve düşük düzey bir ilişki görülmektedir. Buna göre Uyumlu kişilik yapısına sahip öğrencilerin özellikle düşünsel girişimcilik eğilimlerinin olumlu yönde olduğu söylenebilir.

Dışa dönük kişilik yapısı ile eylemsel ve davranışsal girişimcilik eğilimleri arasında pozitif, anlamlı ($p < .01$ düzeyinde) ve orta düzey bir ilişki varken düşünsel girişimcilik eğilimleri arasında pozitif, anlamlı ($p < .01$ düzeyinde) ve düşük düzey bir ilişki görülmektedir. Aynı şekilde İdealist kişilik yapısı ile de eylemsel ve davranışsal girişimcilik eğilimleri arasında ilişki pozitif, anlamlı ($p < .01$ düzeyinde) ve orta düzeyde, düşünsel girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki pozitif, anlamlı ($p < .01$ düzeyinde) ve düşük düzeydir. Buna göre dışa dönük ve idealist kişilik yapısına sahip öğrencilerin, eylemsel ve davranışsal girişimcilik eğilimlerinin daha fazla ön planda olduğu söylenebilir.

Son olarak Yenilikçi kişilik yapısı ile eylemsel girişimcilik eğilimleri arasında pozitif, anlamlı ($p < .01$ düzeyinde) ve orta düzey bir ilişki varken, düşünsel ve davranışsal girişimcilik eğilimleri arasında pozitif, anlamlı ($p < .01$ düzeyinde) ve düşük düzey bir ilişki görülmektedir. Buna göre Yenilikçi kişilik yapısına sahip öğrencilerin özellikle eylemsel girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

4.5. Regresyon Analizleri

Regresyon analizi, aralarında ilişki olan iki ya da daha fazla değişkenden birinde (bağımsız) yaşanan değişmelerin diğerine (bağımlı) nasıl ve ne ölçüde yansıdığını açıklamak için yapılmaktadır. Üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin, onların girişimcilik eğilimlerini nasıl ve ne ölçüde etkilediğine yönelik yapılan regresyon analizi sonuçları aşağıda sunulmaktadır. Araştırmada birinci regresyon eşitliği kişilik yapıları ile eylemsel girişimcilik eğilimleri arasında kurulmuştur. Kişilik yapıları ile eylemsel girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi gösteren sonuçlar Tablo 15'te gösterilmektedir.

Tablo 15: Kişilik Yapıları İle Eylemsel Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	B	Standart Hata	B	T	p	İkili r	Kısmi r
(Sabit)	6,748	,641	-	10,529	,000	-	
Nevrotik Kişilikler	-,077	,021	-,126	-3,654	,000	-,029	-,144
Uyumlu Kişilikler	,124	,031	,143	4,009	,000	,272	,158
Dışa Dönük Kişilikler	,302	,041	,263	7,384	,000	,350	,282
Idealist Kişilikler	,226	,030	,264	7,478	,000	,370	,285
Yenilikçi Kişilikler	,144	,029	,174	4,899	,000	,308	,191
Bağımlı Değişken : Eylemsel Girişimcilik Eğilimleri							
R = 0.535 R² = 0.286 F_(5, 631) = 50.572 p = .000							

Yordayıcı değişkenler ile bağımlı (yordanan) değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, nevroitik kişilikler ile eylemsel girişimcilik eğilimleri arasında negatif ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r = -,029$) olduğu, diğer değişkenler kontrol edildiğinde de iki değişken arasındaki korelasyonun ($r = -,144$) düşük düzeyde kaldığı görülmektedir. Uyumlu kişilikler ile eylemsel girişimcilik eğilimleri arasında pozitif ve düşük düzeyde ($r = 0.272$) bir ilişki vardır. Diğer değişkenler kontrol

edildiğinde ise bu ilişkinin düştüğü ($r=0.158$) görülmektedir. Tablo 15’te analize alınan diğer değişkenler; dışa dönük kişilikler, idealist kişilikler ve yenilikçi kişilikler ile eylemsel girişimcilik eğilimleri arasında ise pozitif ve orta düzeyde bir ilişki görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde, bu ilişki düşük düzeye düşmektedir.

Kişilik yapıları birlikte, eylemsel girişimcilik eğilimi puanları ile orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir. ($R=0.535$, $R^2=0.286$, $p<.01$). Adı geçen 5 değişken birlikte, eylemsel girişimcilik eğilimindeki toplam varyansın yaklaşık %29’unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin eylemsel girişimcilik eğilimi üzerindeki göreceli önem sırası; idealist kişilikler, dışa dönük kişilikler, yenilikçi kişilikler, uyumlu kişilikler ve nevrotik kişiliklerdir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişki t-testi sonuçları incelendiğinde ise, tüm değişkenlerin eylemsel girişimcilik eğilimi üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı ve önemli bir etkiye sahip oldukları görülmektedir.

Araştırmada ikinci regresyon eşitliği kişilik yapıları ile düşünsel girişimcilik eğilimi arasında kurulmuştur. Kişilik yapıları ile düşünsel girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi gösteren sonuçlar Tablo 16’da gösterilmektedir.

Tablo 16: Kişilik Yapıları İle Düşünsel Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	Standart		B	t	p	İkili r	Kısmi r
	B	Hata					
(Sabit)	11,572	,835		13,860	,000		
Nevrotik Kişilikler	-,111	,027	-,146	-4,067	,000	-,067	-,160
Uyumlu Kişilikler	,289	,040	,269	7,227	,000	,348	,276
Dışa Dönük Kişilikler	,143	,053	,099	2,693	,007	,191	,107
İdealist Kişilikler	,190	,039	,178	4,847	,000	,290	,189
Yenilikçi Kişilikler	,189	,038	,182	4,943	,000	,287	,193
Bağımlı Değişken : Düşünsel Girişimcilik Eğilimleri							
R = 0.476 R² = 0.226 F (5, 632) = 36.996 p = .000							

Bağımsız değişkenler ile bağımlı değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, nevrotik kişilikler ile düşümsel girişimcilik eğilimleri arasında negatif ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r = -.067$) olduğu, diğer değişkenler kontrol edildiğinde de iki değişken arasındaki korelasyonun ($r = -.160$) düşük düzeyde kaldığı görülmektedir.

Uyumlu kişilikler ile düşümsel girişimcilik eğilimleri arasında pozitif ve orta düzeyde ($r = 0.348$) bir ilişki vardır. Diğer değişkenler kontrol edildiğinde ise bu ilişkinin düştüğü ($r = 0.276$) görülmektedir.

Tablo 15'te analize alınan diğer değişkenler; dışa dönük kişilikler, idealist kişilikler ve yenilikçi kişilikler ile düşümsel girişimcilik eğilimleri arasında ise pozitif ve düşük düzeyde bir ilişki görülmektedir. Diğer değişkenler kontrol edildiğinde de bu ilişki düşük düzeyde kalmaktadır.

Kişilik yapıları birlikte, düşümsel girişimcilik eğilimi puanları ile orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir. ($R = 0.476$, $R^2 = 0.226$, $p < .01$). Adı geçen 5 değişken birlikte, düşümsel girişimcilik eğilimindeki toplam varyansın yaklaşık %23'unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin eylemsel girişimcilik eğilimi üzerindeki göreceli önem sırası; uyumlu kişilikler, yenilikçi kişilikler, idealist kişilikler, nevrotik kişilikler ve dışa dönük kişiliklerdir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişki t-testi sonuçları incelendiğinde ise, 4 değişkenin $p < .01$ düzeyinde, 1 değişkenin ise $p < .05$ düzeyinde düşümsel girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı bir yordayıcı ve önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmada üçüncü regresyon eşitliği kişilik yapıları ile davranışsal girişimcilik eğilimi arasında kurulmuştur. Kişilik yapıları ile davranışsal girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi gösteren sonuçlar Tablo 17'de gösterilmektedir.

Tablo 17: Kişilik Yapıları İle Davranışsal Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	B	Standart Hata	B	t	p	İkili r	Kısmi r
(Sabit)	8,264	,646	-	12,782	,000		
Nevrotik Kişilikler	-,122	,021	-,199	-5,686	,000	-,095	-,221
Uyumlu Kişilikler	,157	,031	,182	4,997	,000	,285	,195
Dışa Dönük Kişilikler	,322	,042	,279	7,719	,000	,339	,294
Idealist Kişilikler	,193	,031	,226	6,309	,000	,331	,244
Yenilikçi Kişilikler	,097	,030	,117	3,241	,001	,254	,128
Bağımlı Değişken : Davranışsal Girişimcilik Eğilimleri							
R = 0.519 R² = 0.270 F_(5, 630) = 46.522 p = .000							

Tablo 17'deki bağımsız değişkenler ile bağımlı değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, nevroitik kişilikler ile davranışsal girişimcilik eğilimleri arasında negatif ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r = -,095$) olduğu, diğer değişkenler kontrol edildiğinde de iki değişken arasındaki korelasyonun ($r = -,221$) düşük düzeyde kaldığı görülmektedir.

Diğer taraftan Uyumlu kişilikler ve yenilikçi kişilikler ile davranışsal girişimcilik eğilimi arasında pozitif ve düşük düzeyde ($r = 0.285$, $r = 0.272$) bir ilişki varken, diğer değişkenler kontrol edildiğinde bu ilişkinin ($r = 0.195$, $r = 0.128$) düştüğü görülmektedir.

Analize alınan diğer değişkenler; dışa dönük kişilikler ve idealist kişilikler ile davranışsal girişimcilik eğilimi arasında ise pozitif ve orta düzeyde bir ilişki görülmektedir. Ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde, bu ilişki düşük düzeye düşmektedir.

Kişilik yapıları birlikte, eylemsel girişimcilik eğilimi puanları ile orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir. ($R = 0.519$, $R^2 = 0.270$, $p < .01$). Adı geçen 5 değişken birlikte, davranışsal girişimcilik eğilimindeki toplam varyansın yaklaşık %27'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin eylemsel girişimcilik eğilimi üzerindeki göreceli önem sırası; dışa dönük kişilikler, idealist kişilikler, nevroitik kişilikler, uyumlu kişilikler ve yenilikçi kişiliklerdir.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişki t-testi sonuçları incelendiğinde ise, tüm değişkenlerin davranışsal girişimcilik eğilimi üzerinde $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir yordayıcı ve önemli bir etkiye sahip oldukları görülmektedir.

4.6. Farklılık Testleri

Araştırmanın alt amaçlarından biri olan; “Katılımcıların konulara bakış açılarının demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek” amacına ulaşmak için farklılık testi (t – testi) uygulanmıştır. Farklılık testleri sırasıyla; Yaş, iş deneyimi, cinsiyet, eğitim düzeyi ve aile mesleği değişkenlerine göre yapılmıştır. Farklılık testleri ile ilgili sonuçlar aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Birinci faktör olan *Yaş Grubu* açısından; Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin ait oldukları yaş grubuna göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin sonuçlar Tablo 18’de görülmektedir.

Tablo 18: Girişimcilik Eğilimlerinin Yaş Faktörüne Göre T–Testi Sonuçları

Faktörler	Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p																				
Eylemsel Girişimcilik Eğilimleri	17-20	143	14,1958	3,57467	676	-2,155	,032																				
	21 ve üstü	535	14,8224	2,94651				Düşünsel Girişimcilik Eğilimleri	17-20	143	19,6364	3,64932	678	-1,547	,122	21 ve üstü	537	20,1955	3,88992	Davranışsal Girişimcilik Eğilimleri	17-20	142	14,7183	3,26244	677	-2,464	,014
Düşünsel Girişimcilik Eğilimleri	17-20	143	19,6364	3,64932	678	-1,547	,122																				
	21 ve üstü	537	20,1955	3,88992				Davranışsal Girişimcilik Eğilimleri	17-20	142	14,7183	3,26244	677	-2,464	,014	21 ve üstü	537	15,4358	3,03709								
Davranışsal Girişimcilik Eğilimleri	17-20	142	14,7183	3,26244	677	-2,464	,014																				
	21 ve üstü	537	15,4358	3,03709																							

Tablo 18 incelendiğinde girişimcilik eğilimlerinden eylemsel girişimcilik eğilimleri ve davranışsal girişimcilik eğilimleri, yaş faktörüne göre negatif olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir (Eylemsel girişimcilik eğilimleri için $t_{(676)} = -2,155$, $p < .05$ ve Davranışsal girişimcilik eğilimleri için $t_{(677)} = -2,464$, $p < .05$). Buna göre 21 ve üstü yaş grubundaki kişilerin eylemsel ve davranışsal girişimcilik eğilimleri ($X=14,8224$ ve $15,4358$), 17-20 yaş grubundakilere ($X=14,1958$ ve $14,7183$) göre daha olumsuzdur. Bu bulgu: girişimcilik eğilimleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, ilişkinin yönü negatif olduğu için yaş yükseldikçe eylemsel ve

davranışsal girişimcilik eğilimlerinin azaldığı şeklinde yorumlanabilir.

İkinci faktör olan *İş Deneyimi* açısından; Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin İş Deneyim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin sonuçlar Tablo 19’de görülmektedir.

Tablo 19: Girişimcilik Eğilimlerinin İş Deneyimi Faktörüne Göre T – Testi Sonuçları

Faktörler	İş Deneyimi	N	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
Eylemsel Girişimcilik Eğilimleri	Var	232	14,2845	3,14940	659	-2,693	,007
	Yok	429	14,9534	2,99106			
Düşünsel Girişimcilik Eğilimleri	Var	231	19,9610	4,48216	661	-,596	,551
	Yok	432	20,1481	3,46762			
Davranışsal Girişimcilik Eğilimleri	Var	235	15,2511	2,92220	660	-,382	,702
	Yok	427	15,3466	3,15734			

Tablo 19 incelendiğinde girişimcilik eğilimlerinden eylemsel girişimcilik eğilimlerinin iş deneyimi durumuna göre negatif olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği (Eylemsel girişimcilik eğilimleri için $t_{(659)}=-2,693$, $p < .05$) görülürken, düşünsel girişimcilik eğilimleri ve davranışsal girişimcilik eğilimlerinin iş deneyim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Buna göre iş deneyimi olan öğrencilerin eylemsel girişimcilik eğilimleri ($X=14,2845$), iş deneyimi olmayanlara göre ($X=14,9534$) göre daha olumsuzdur. Bu bulgu: eylemsel girişimcilik eğilimleri ile iş deneyim durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, ilişkinin yönü negatif olduğu için iş deneyimi arttıkça eylemsel girişimcilik eğilimlerinin azaldığı şeklinde yorumlanabilir. Düşünsel ve davranışsal girişimcilik eğilimlerinin iş deneyiminin olup olmama durumuna göre farklılaşmadığı ulaşılan bir diğer bulgudur.

Üçüncü faktör olan *Cinsiyet Grubu* açısından; Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin Cinsiyet grubuna göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin sonuçlar Tablo 20’de görülmektedir.

Tablo 20: Girişimcilik Eğilimlerinin Cinsiyet Faktörüne Göre T – Testi Sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
Eylemsel Girişimcilik Eğilimleri	Bayan	330	14,4939	3,13258	676	-1,609	,108
	Bay	348	14,8764	3,05647			
Düşünsel Girişimcilik Eğilimleri	Bayan	327	19,9847	3,31613	678	-,608	,543
	Bay	353	20,1643	4,27947			
Davranışsal Girişimcilik Eğilimleri	Bayan	321	15,1340	3,22647	677	-1,210	,227
	Bay	358	15,4218	2,97389			

Tablo 20 incelendiğinde tüm girişimcilik eğilimlerinin; Eylemsel, Düşünsel ve Davranışsal girişimcilik eğilimlerinin Cinsiyet grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. (Eylemsel Girişimcilik Eğilimi için $p > .05$, Düşünsel Girişimcilik Eğilimi için $p > .05$ ve Davranışsal Girişimcilik Eğilimi için $p > .05$). Buna göre bay ve bayanların girişimcilik eğilimlerinin farklı olmadığı söylenebilir.

Dördüncü faktör olan *Eğitim Düzeyi* açısından; Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin Eğitim Düzeyi durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin sonuçlar Tablo 21’de görülmektedir.

Tablo 21: Girişimcilik Eğilimlerinin Eğitim Düzeyi Faktörüne Göre T – Testi Sonuçları

Faktörler	Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
Eylemsel Girişimcilik Eğilimleri	Ön Lisans	350	14,7286	3,19348	676	,332	,740
	Lisans	328	14,6494	2,99576			
Düşünsel Girişimcilik Eğilimleri	Ön lisans	354	20,1723	3,55232	678	,667	,505
	Lisans	326	19,9755	4,14202			
Davranışsal Girişimcilik Eğilimleri	Ön Lisans	348	15,4713	3,21412	677	1,603	,109
	Lisans	331	15,0906	2,96100			

Tablo 21 incelendiğinde tüm girişimcilik eğilimlerinin; Eylemsel, Düşünsel ve Davranışsal girişimcilik eğilimlerinin, Eğitim düzeyi durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. (Eylemsel Girişimcilik Eğilimi için $p > .05$, Düşünsel Girişimcilik Eğilimi için $p > .05$ ve Davranışsal Girişimcilik Eğilimi için $p > .05$). Buna göre lisans ve ön lisans eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin farklı olmadığı söylenebilir.

Beşinci faktör olan *Aile Mesleği* açısından; üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin Aile Mesleği durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin sonuçlar Tablo 22’de görülmektedir.

Tablo 22: Girişimcilik Eğilimlerinin Aile Mesleği Faktörüne Göre T – Testi Sonuçları

Faktörler	Aile Mesleği	N	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	P
Eylemsel Girişimcilik Eğilimleri	İşletme Sahibi	119	15,3529	3,33342	662	2,503	,013
	Diğer	545	14,5817	2,97928			
Düşünsel Girişimcilik Eğilimleri	İşletme Sahibi	122	20,4016	3,83041	664	,991	,322
	Diğer	544	20,0202	3,84525			
Davranışsal Girişimcilik Eğilimleri	İşletme Sahibi	122	15,5000	3,47423	663	,783	,434
	Diğer	543	15,2578	2,99320			

Tablo 22 incelendiğinde girişimcilik eğilimlerinden eylemsel girişimcilik eğiliminin aile mesleği durumuna göre pozitif olarak anlamlı bir farklılık (Eylemsel girişimcilik eğilimleri için $t_{(662)} = 2,693$, $p < .05$) görülürken, düşünsel girişimcilik eğilimleri ve davranışsal girişimcilik eğilimlerinin aile mesleği durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Buna göre aile mesleği işletmecilik olan öğrencilerin eylemsel girişimcilik eğilimleri ($X = 15,3529$), aile mesleği işletmecilik olmayanlara göre ($X = 14,5817$) göre daha olumludur. Bu bulgu: eylemsel girişimcilik eğilimleri ile aile mesleği durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, ilişkinin yönü pozitif olduğu için işletmecilikten gelen bir ailenin çocuğunun eylemsel girişimcilik eğilimlerinin, işletmecilikten gelmeyen bir ailenin çocuğuna göre daha olumlu olacağı şeklinde yorumlanabilir. Düşünsel ve davranışsal girişimcilik eğilimlerinin aile mesleğinin işletmecilik olup olmama durumuna göre farklılaşmadığı ulaşılan bir diğer bulgudur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kişilik özellikleriyle girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki literatürde çok fazla araştırmaya konu olmasa da ilgi çekici konular arasında yer almaktadır. Son zamanlarda yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkan öneriler bu önemi açık şekilde ortaya koymaktadır.

Literatür incelemesi bölümünde belirtildiği üzere kişilik, bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçler ile ilgili bir kavram olup, bireyin geçmişinin, mevcut zamanının ve geleceğin oluşturduğu bir bütündür.

Kişiliğin genel olarak kalıtım ve çevre arasındaki etkileşimin bir ürünü olduğu ve bazı kavramlarla açıklandığı ifade edilmektedir. Bu kavramlar, huy, mizaç, karakter, benlik ve kimlik gibi kavramlardır. Özcan (2011;65)'a göre her birey genelde;

- Diğer insanlara benzemekte ve benzer şekilde davranmakta,
- Bazı insanlara benzemekte ve onlar gibi davranmakta ve
- Hiç kimseye benzemeyen özgün bir davranışta bulunmaktadır.

Bu ve benzer nedenlerden dolayı farklı kişilik özellikleri oluşmakta ve birey ve toplum yaşamını etkileyen kişilik tipleri ortaya çıkmaktadır. Bunlar arasında bilim adamlarınca üzerinde durulan çok sayıda kişilik özellikleri ve kişilik tipleri farklı disiplinlerde araştırmalara konu olmuştur. Bu çalışmada söz konusu kişilik tipleri ele alınmış ve belirli kişilik tipleri üzerinden bireylerin girişimcilik eğilimleri açıklanmıştır. Buna göre nevrotik kişilikler, uyumlu kişilikler, dışa dönük kişilikler, idealist kişilikler ve yenilikçi kişilikler araştırmaya konu edilmiştir.

Öte yandan girişimcilik eğilimleri, eylemsel, düşünsel ve davranışsal girişimcilik eğilimleri olmak üzere üç kısımda incelenmiş ve belirli kişilik özelliklerinin bu eğilimlerle olan ilişkileri araştırma modeli üzerinden kurgulanmıştır. Araştırma girişimci ve değer üreten bir üniversite olmak hedefini taşıyan Düzce Üniversitesi'nde

yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin onların kişilik özellikleri ile ilişkili olup olmadığı ve girişimcilik eğilimlerini ne ölçüde açıkladığı, hangi kişilik özelliklerinin daha çok hangi girişimcilik eğilimine yol açtığı soruları yanıtlanmıştır.

Yapılan literatür araştırmaları sonucunda girişimcilik eğilimleri ile ilgili ölçek oluşturulabilecek kapsamlı niceliksel araştırmalara rastlanmamıştır. Bu araştırma sonucunda oluşturulan girişimcilik eğilim ölçeği literatürdeki bu boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

Araştırma kapsamında yapılan faktör analizi sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin eylemsel girişimcilik eğilimleri; insanları organize etme, yönlendirme konusunda oldukça başarılı olmak, zamanı en etkin şekilde kullanmaya çok özen göstermek, çok yoğun tempoda çalışmayı sevmek, dinamik ve enerjik bir çalışma tarzına sahip olmak gibi özelliklerden oluşmaktadır.

Düşünsel girişimcilik eğilimleri; çözüm odaklı olmak, öğrenmeye çok istekli olmak, yaptığı her şeyde sonuç odaklı ve risk almaktan çekinmemek ve geniş bir düşünce ufkuna sahip olmak gibi özelliklerden oluşmaktadır. Son olarak davranışsal girişimcilik eğilimleri; karşılaştığı olaylara her zaman pozitif yaklaşmak, iyimser bir yapıda olmak, duygularını kontrol etmede sorun yaşamamak, başkaları ile iletişim kurmakta genelde sorun yaşamamak, iyi bir iletişimci olmak ve kendisine her koşulda güvenmek gibi özelliklerden oluşmaktadırlar.

Üniversite öğrencilerinin kişilik yapıları; nevrotik kişilikler, uyumlu kişilikler, dışa dönük kişilikler, idealist kişilikler ve yenilikçi kişilikler olmak üzere 5 yapıdan oluşmaktadır.

Yapılan faktör analizi sonuçlarına göre nevrotik kişilik yapıları; her şey için endişelenen, kolay strese giren, duygusal olarak çok kırılgan olan, karamsarlık taşıyan ve ruh hali çok sık değişen gibi özellikleri taşımaktadır. Diğer yandan uyumlu kişilikler; yumuşak kalpli olmak, başkalarının duygularına önem vermek, insanlarla ilgilenmek, diğer insanların problemlerinin kendisini fazlasıyla ilgilendirmesi gibi özellikler

taşıdıkları görülmüştür. Diğer bir kişilik tipi olan dışa dönük kişilikler; çok fazla konuşan, tüm dikkatlerin üzerinde olmasını isteyen, toplum içerisinde rahat hareket eden gibi özellikler taşıdıkları görülmüştür.

Bir diğer kişilik tipi olan idealist kişilikler planlı ve programlı çalışan, işlerinde oldukça titiz ve bugünün işini yarına bırakmayan kişilerdir. Beşincisi ve sonuncusu olan yenilikçi kişilikler ise sürekli yeni bir şeyler peşinde koşmayı seven, güçlü bir hayal dünyasına sahip, düşüncelerini gerçekleştirmek için ciddi çaba harcayan kişilik özellikleri göstermektedirler.

Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre eylemsel girişimcilik eğilimleri en yüksek olan kişilik yapısı, idealist kişilik yapısına sahip bireylerdir. Bu sonuç, Özkul, (2008), Top (2006) ve Abdullaeva (2000) gibi yazarların belirttikleri görüşlerle paralellik göstermektedir. Gelinen noktada kişiler günlük yaşamlarına yönelik olarak plan yapma ve bunu etkin bir şekilde hayata geçirebilme konusunda ciddi gayret gösteriyorlarsa eylemsel girişimcilik eğilimleri artmaktadır. Aynı şekilde idealist kişilikler bugün yapması gerekenleri yarına bırakmadıkları için karşılıklarına çıkacak günlük fırsatları en etkin şekilde girişimcilik eylemine dönüştürebilme imkânına sahip olmaktadır. Yine yaptıkları işlerde çok hassas ve titiz oldukları için girişimcilik eğilimlerinin eylemsel ve başarılı olması kaçınılmazdır.

Ulaşılan analiz sonuçlarına göre uyumlu kişilik yapısına sahip bireylerin ise daha çok düşünsel girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. (öğrencilerin yüzde kaç uyumlu kişilik yapısına sahip, ilişkinin derecesi de önemli) Bu ilişki pozitif yönlü ve anlamlı ($p < .01$ düzeyinde) bir ilişkidir. Ortaya çıkan bu sonuç göstermektedir ki; diğer insanların sorunları ile ilgili olmak ve onların duygularına önem vermek, insanlarda çözüm odaklı olmayı ve risk almaktan çekinmemeyi netice vermektedir. Sadece kendisi için çalışan ve kendine yönelik kaygıları olan insanlarda düşünsel girişimcilik eğilimlerinin gelişmemesi demektir. Düzce üniversitesi öğrencileri için ulaşılabilecek sonuç, özellikle davranış bilimleri derslerinde kişilik konusu işlenirken konunun yalnızca kişinin kendisi ekseninde değil başkalarının beklenti, sorun ve kişilikleri kapsamında değerlendirilmesi gerektiğidir. Bu sayede düşünsel girişimcilik

eğilimlerinin uyandırılabilceği söylenebilir. Bu sonuçtan;

“H2b:Uyumlu kişilik yapısı ile düşünsel girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.” Hipotezi kabul edilmiş, buna karşın H2a H2c hipotezleri reddedilmiştir.

Bununla beraber davranışsal girişimcilik eğilimi ise dışa dönük kişilik yapılarında en yüksek çıkmıştır. Dışa dönük kişilik yapısı ile eylemsel ve davranışsal girişimcilik eğilimleri arasında pozitif, anlamlı ($p < .01$ düzeyinde) ve orta düzey bir ilişki belirlenmiştir. Karşılaştığı olaylara pozitif yaklaşmak, duygularını kontrol edebilmek ve kendisine her koşulda güvenmek gibi davranışsal eğilimlerin dışa dönük kişilik yapılarında görünmesi oldukça beklenen bir sonuçtur. Bu sonuçtan;

“H3c:Dışa dönük kişilik yapısı ile davranışsal girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.” Hipotezi kabul edilmiş, buna karşın H3a ve H3b hipotezleri reddedilmiştir.

Araştırma sonuçları, nevrotik kişilik yapılarının eylemsel girişimcilik eğilimlerinin olumsuz olacağını göstermektedir. Çünkü nevrotik kişilik yapılarına sahip bireylerin temel özellikleri; karamsar, ruh halleri çok çabuk değişebilen, çabuk strese girebilen, endişeli ve kırılabilirlik gibi özelliklerden oluştuğu için bu kişilik yapısına sahip bireylerin eylemsel girişimcilik eğilimlerinin olumlu yönde olması beklenemez. Analiz sonuçlarına göre nevrotik kişilik yapısı ile eylemsel girişimcilik eğilimi ve düşünsel girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki çıkmazken, nevrotik kişilik yapısı ile davranışsal girişimcilik eğilimi arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. ($r = - 0.093$, $p < 05$). Buna göre üniversite öğrencilerinin nevrotik kişilik özellikleri arttıkça davranışsal girişimcilik eğilimlerinin azaldığı söylenilebilir. Bu sonuçlardan;

“H1c:Nevrotik kişilik yapısı ile davranışsal girişimcilik eğilimi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.” Hipotezi kabul edilmiş, H1a ve H1b hipotezleri reddedilmiştir. Bu sonuç ışığında Düzce Üniversitesi öğrencilerinin nevrotik kişilik özellikleri gösteren eğilimlerinin eğitim sürecinde yenilikçi ve dışa dönük kişilik yapılarına yakınlaştırılması gerektiği söylenebilir. Bunun nasıl gerçekleştirileceği konusu ise başka araştırma ve incelemeleri gerektirmektedir.

Bununla birlikte araştırma sonuçlarına göre; idealist kişilik yapısı ile eylemsel ve davranışsal girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki pozitif, anlamlı ($p < .01$ düzeyinde) ve orta düzeyde, düşünsel girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki pozitif, anlamlı ($p < .01$ düzeyinde) ve düşük düzeydir. Buna göre dışa dönük ve idealist kişilik yapısına sahip öğrencilerin, eylemsel ve davranışsal girişimcilik eğilimlerinin daha fazla ön planda olduğu söylenebilir. Bu sonuçtan;

“H4c:İdealist kişilik yapısı ile davranışsal girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.” ve

“H4a:İdealist kişilik yapısı ile eylemsel girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.” Hipotezleri kabul edilmiş buna karşın H4b hipotezi reddedilmiştir.

Son olarak yenilikçi kişilik yapısı ile eylemsel girişimcilik eğilimleri arasında pozitif, anlamlı ($p < .01$ düzeyinde) ve orta düzey bir ilişki varken, düşünsel ve davranışsal girişimcilik eğilimleri arasında pozitif, anlamlı ($p < .01$ düzeyinde) ve düşük düzey bir ilişki görülmektedir. Buna göre yenilikçi kişilik yapısına sahip öğrencilerin özellikle eylemsel girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçtan;

“H5a:Yenilikçi kişilik yapısı ile eylemsel girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.” Hipotezi kabul edilmiş buna karşın H5b ve H5c hipotezleri reddedilmiştir.

Yapılan farklılık testi (T testi) sonuçlarına göre girişimcilik eğilimlerinden eylemsel girişimcilik eğilimleri ve davranışsal girişimcilik eğilimleri, yaş grubu faktöründen negatif olarak etkilenmektedir. Bu sonuçlara göre bireylerin yaş düzeyleri yükseldikçe eylemsel ve davranışsal girişimcilik eğilimlerinin azaldığı görülmektedir. Geline bu noktada bireylerin hayat tecrübesi arttıkça yaşamış oldukları olumsuz durumların onların davranışsal ve eylemsel girişimciliğini negatif olarak etkileyebileceği söylenebilir. Bu sonuçtan

“H7a:Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.” Hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırma bulguları incelendiğinde girişimcilik eğilimlerinden Eylemsel girişimcilik eğilimlerinin iş deneyimi durumuna göre negatif olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği (Eylemsel girişimcilik eğilimleri için $t(659) = -2,693$, $p < .05$) görülürken, düşünsel girişimcilik eğilimleri ve davranışsal girişimcilik eğilimlerinin iş deneyim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Buna göre iş deneyimi olan öğrencilerin eylemsel girişimcilik eğilimleri ($X = 14,2845$), iş deneyimi olmayanlara göre ($X = 14,9534$) göre daha olumsuzdur. Bu bulgu: eylemsel girişimcilik eğilimleri ile iş deneyim durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, ilişkinin yönü negatif olduğu için iş deneyimi arttıkça eylemsel girişimcilik eğilimlerinin azaldığı şeklinde yorumlanabilir. Düşünsel ve davranışsal girişimcilik eğilimlerinin iş deneyiminin olup olmaması durumuna göre farklılaşmadığı ulaşılan bir diğer bulgudur. Bu sonuçlardan;

“H9a: Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri iş deneyimlerine göre farklılaşmaktadır.” Hipotezi reddedilmiştir. Bu hipotezin reddedilmiş olması ilginç bir sonuçtur. Buradan iş deneyiminin girişimciliği olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır. Ancak bu sonuç yaş faktörü ve iş deneyiminin genellikle kısa süreli staj uygulamaları ile sınırlı olması ile de ilişkilendirilebilir.

Araştırma bulgularına göre tüm girişimcilik eğilimlerinin; eylemsel, düşünsel ve davranışsal girişimcilik eğilimlerinin cinsiyet grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. (Eylemsel Girişimcilik Eğilimi için $p > .05$, Düşünsel Girişimcilik Eğilimi için $p > .05$ ve Davranışsal Girişimcilik Eğilimi için $p > .05$). Buna göre bay ve bayanların girişimcilik eğilimlerinin farklı olmadığı söylenebilir. Bu sonuçlardan;

“H6a: Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır.” Hipotezi reddedilmiştir.

Araştırma bulguları incelendiğinde tüm girişimcilik eğilimlerinin; eylemsel, düşünsel ve davranışsal girişimcilik eğilimlerinin, eğitim düzeyi durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. (eylemsel girişimcilik eğilimi için $p > .05$, düşünsel girişimcilik eğilimi için $p > .05$ ve davranışsal girişimcilik eğilimi için $p > .05$). Buna göre lisans ve önlisans eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin farklı

olmadığı söylenebilir. Bu sonuçlardan;

“H8a: Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri eğitim düzeyine (Lisans–Önlisans) göre farklılaşmaktadır.” Hipotezi reddedilmiştir.

Araştırmanın bulgularına göre girişimcilik eğilimlerinden eylemsel girişimcilik eğiliminin aile mesleği durumuna göre pozitif olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği (Eylemsel girişimcilik eğilimleri için $t(662)=2,693$, $p< .05$) görülürken, düşünsel girişimcilik eğilimleri ve davranışsal girişimcilik eğilimlerinin aile mesleği durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Buna göre aile mesleği işletmecilik olan öğrencilerin eylemsel girişimcilik eğilimleri ($X=15,3529$), aile mesleği işletmecilik olmayanlara göre ($X=14,5817$) daha olumludur. Bu bulgu, eylemsel girişimcilik eğilimleri ile aile mesleği durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, ilişkinin yönü pozitif olduğu için işletmecilikten gelen bir ailenin çocuğunun eylemsel girişimcilik eğilimlerinin, işletmecilikten gelmeyen bir ailenin çocuğuna göre daha olumlu olacağı şeklinde yorumlanabilir. Düşünsel ve davranışsal girişimcilik eğilimlerinin, aile mesleğinin işletmecilik olup olmama durumuna göre farklılaşmadığı ulaşılan bir diğer sonuçtur. Bu sonuçtan;

“H10a: Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ailelerinin mesleklerine göre farklılaşmaktadır.” Hipotezi kabul edilmiştir.

Sonuç olarak; bu çalışmada üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiler ile bu ilişkilerde öğrencilerin belirli demografik özelliklerinin etkileri incelenmiştir. Araştırma sonuçları; dışa dönük ve uyumlu kişilikler ile düşünsel ve davranışsal girişimcilik eğilimleri arasında pozitif ve anlamlı ilişkilerin olduğunu göstermiştir. Buna karşın nevroitik kişilikler ile davranışsal girişimcilik eğilimleri arasında negatif ilişkilerin olduğu da araştırma sonuçlarında görülmektedir.

Öte yandan çalışmaya katılan öğrencilerin belirli demografik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasında sınırlı düzeyde ilişkinin olduğu ve bu ilişkilerin özellikle aile mesleği ile sınırlı olduğu anlaşılmıştır.

Bu çalışma sonuçlarından öğrencilere yönelik yapılacak temel öneri davranışsal ve eylemsel girişimcilik eğilimlerini geliştirmeleri, bunun için de kişiliklerini olumsuz etkileyen nevrotik etkilerden kendilerini uzak tutmalarıdır. Yapılacak diğer bir öneri de iş deneyimlerinden elde edecekleri bilgi ve deneyimi girişimcilik eğilimlerine yansıtılmaları yönündedir.

Çalışma sonuçlarından ileride yapılacak akademik çalışmalara yönelik temel öneri ise bu konuda yapılacak çalışmalarda derinlemesine analiz yapabilmeyi sağlayacak nitel araştırmaların yürütülmesi, daha geniş ölçekli evren ve örneklem üzerinde çalışılması ve yaş grubu farklı kesimler üzerinde bu araştırmanın tekrarlanabilmesinin sınanmasıdır.

KAYNAKÇA

- Abdullaeva F.(2007), Öğrencilerin Girişimcilik Özellikleri ve İş Değerleri: Kırgızistan, Özbekistan, Azerbaycan ve Türkiye Karşılaştırılması, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Allpsych (2012). “Sexual Development” http://allpsych.com/psychology101/sexual_development.html (14.04.2012).
- Anadolu (2012). “Kişilik Kuramları”, <https://www.anadolu.edu.tr/aos/kitap/ehsm/1024/unite08.pdf> (19.05.2012).
- Asanat (2012). “Makale Göster”, <http://www.asanat.com.tr/makalegoster.asp?id=90> (25.03.2012).
- Atasoy, T. (2009). *Kendinizin Patronu Olmak*, Girişimcilik, Ankara; ODTÜ Yayıncılık,
- Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif, *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:15 s.139-160.
- Baş, T. (2001). *Anket*, Ankara; Seçkin Yayıncılık.
- Beijing,(2012). “Principles of Entrepreneurship”, http://beijing.usembassy-china.org.cn/uploads/images/TELhrfiA1_XrYRjN76XcAQ/principles_of_entrepreneurship (07.04.2012).
- Boeree, G. C. (2006). “Personal Contents”, Psychology Department Shippensburg University Original E-Text-Site: [<http://www.ship.edu/%7Ecgboree/perscontents.html>], (10.04.2012).
- Dal, V. (2009). Farklı Kişilik Özelliklerine Sahip Bireylerin Risk Alanlarının Tüketici Davranışı Açısından İncelenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

- Demir, Ö. ve Acar, M. (1997). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Ankara; Vadi Yayınları.
- Demirci, M. K., Özler, D. E. ve Girgin, B. (2010). “Beş Faktör Kişilik Modelinin İşyerinde Duygusal Tacize (Mobbing) Etkileri”, <http://www.jas-khazar.org/122/bes%20faktor%20kısıklık%20modelinin.pdf> (30.04.2012).
- Özden, K. , Temurlenk, M. S. ve Başar, S. (2012). “Girişimcilik Eğilimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Öğrencileri üzerine bir Araştırma” <http://fbe.emu.edu.tr/journal/doc/11-12/03.pdf> (03.04.12)
- Dündar, S. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:24, (2), s.139-150.
- Evancarmichael (2012). “Top 10 Reasons to Become an Entrepreneur”, <http://www.evancarmichael.com/Technology/1139/Top-10-reasons-to-become-an-entrepreneur.html> (10.05.2012)
- Fisher, A. ve Foreit, J. (2002). *Designing HIV/AIDS Intervention Studies: An Operations Research Handbook*, Washington, DC: Population Council.
- Gemconsortium (2011). “Entrepreneurs 2011 Global Report”, <http://www.gemconsortium.org/news/758/entrepreneurs-now-numbering-near-400-million-in-54-countries,-according-to-gem-2011-global-report> (15.05.2012).
- Gencür, A.S. (2011). İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Kişilikleriyle Bölüm Memnuniyetleri Arasındaki İlişki, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, , Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı Balıkesir, Temmuz.
- Gruenden in Berlin (2011). “Berlin’de Başarılı Bir Girişimde Bulunmak”, <http://www.gruenden-inberlin.de> (06.04.2012).

- Gümüş D. , Ö.(2009). Kültür, Değerler, Kişilik Ve Siyasal İdeoloji Arasındaki İlişkiler: Kültürlerarası Bir Karşılaştırma (Türkiye-ABD), *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji(Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı Ankara
- Günel, D. (2010). İşletmelerde Yıldırma Olgusu ve Yıldırma Mağdurlarının Kişilik Özelliklerine İlişkin Bir Araştırma, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,2010;12(3):37-65 Issn: 1302-3284.
- Güney, S. (2009). *Davranış Bilimleri*, 5. Baskı, Ankara; Nobel Yayın Dağıtım.
- Hipnoterapi (2012). “Jung”, <http://www.hipnoterapi.com/jung.htm>, (14.04. 2012).
- Hornerand, A. ve Ingram, J. D. (1999). As Part of a Series on Visions of the Self, *The American Journal of Psychoanalysis* Vol: 59, pp: 157-66.
- Isır, T.(2006). Örgütlerde Personel Seçim Süreci: Bir Kamu Kuruluşundaki Yönetici Personelin Kişilik Özelliklerinin Tespit Edilerek Personel Seçim Sürecinin İyileştirilmesi Üzerine Bir Araştırma, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Adana.
- İnanç, B. Y. ve Yerlikaya, E. E. (2011). *Kişilik Kuramları*, 4.Baskı, Ankara;Pegem Akademi
- İslamoğlu, İ. H. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, İstanbul; Beta Yayınları.
- Burger, J.M. (2006). *Kişilik Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri Çev:* İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu, İstanbul; Kaknüs Yayınları.
- Judith L.S.(2012), “Successful Entrepreneurs”, http://www.aw-wrdsmt.com/FAQ/characteristics_successful_entre.html (04/04/2012).
- Kamaşak, R. ve Bulutlar, F. (2010). Kişilik, Mesleki Tercih ve Performans İlişkisi: Akademik Personel Üzerine Bir Araştırma, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 2, (2), ISSN: 1309 -8039.

- Karabulut, A.T. (2009). *Girişimcilik ve Sürdürülebilirliği*, İstanbul;Papatya Yayıncılık Eğitim.
- Karaduman, S. (2010). Modernizmden Postmodernizme Kimliğin Yapısal Dönüşümü Kimlik Gelişimi ve Kimlik Biçimlenmesi: Psikiyatride Kuramsal Bir Değerlendirme Journal of Yaşar University Cilt: 17 s. 2886-2899
- Karancı, A.N., Dirik, G., Yorulmaz, O., (2007). Eysenck Kişilik Anketi-Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu'nun (Eka-Ggk) Türkiye'de Geçerlik Ve Güvenilirlik Çalışması, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18 (3) s.254-261.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 9. Basım, Ankara; Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaşlı, M. (2009) ,Otel İşletmelerinde İşgörenlerin Kişilik Özellikleri, Lider-Üye Etkileşimi Ve Tükenmişlik İlişkisinin İncelenmesi, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Anabilim Dalı, Balıkesir.
- Macionis, J. J. (2003). *Sociology*, 9th Edition, New Jerseys: Pearson Education, Inc.
- Management Consulting Courses (2012). (14.04.2012).
- Merih K. (2012). “Kalıtımsal (Biyolojik) Yapı Faktörleri” <http://www.merih.net/m2/lid/wmetate27.htm> (14.04.2012)
- MSGSL Psikoloji (2012). “Kişilik Nedir?” (20.02.2012).
- Özcan E. D. (2011). *Kişilik Bakış Açısından Örgüt Yapısı ve İş Tatmini*, İstanbul; Beta Basım Yayın.
- Özdamar, K., Odabaşı, Y., Hoşcan, Y., Bir, A.A., İftar, G. K., Özmen, A. ve Uzuner, Y. (1999). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1081.

- Özgün, M. S. (2007). Okul Psikolojik Danışmanlarının Kişilik Özellikleri İle Mesleki Yetkinlik Beklentileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkuş, G. (2008). Girişimcilik Teorileri ve Girişimci Tipleri: Antalya-Burdur-Isparta İllerinde (İBBS Düzey 2 Tr61 Bölgesinde) İmalat Sanayi KOBİ'lerindeki Girişimciler Üzerine Bir İnceleme, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Balaban, Ö. ve Özdemir Y. (2012), "Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF Örneği", <http://girisim.comu.edu.tr/dergi/1/2012/3in2/o.balaban,y.o..pdf>, (20.04.2012)
- Patra, S. ve Karahan M. (2010), Girişimcilik Eğitimi ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik, Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması, *Business and Economics Research Journal* ,Volume 1 . Number 2 . 2010,pp. 27-44,ISSN: 1309-2448.
- Pdrciyiz Biz (2012). "Analitik Psikoloji", <http://www.pdrciyiz.biz/psikanalitik-kuram-sigmund-freud-t4967.html> (14.04.2012).
- Pdrciyiz Biz (2012). "Kişilik Kuramları", <http://www.pdrciyiz.biz/kisilik-kuramlari-doc-dr-emine-gul-kapci-ankara-universitesi-t532.html> (14.04.2012).
- Pdrciyiz Biz (2012). "Psikanalitik Kuram", (14.04.2012).
- Pinelli M.2012). "Entrepreneurship Files Resource Center Nature or Nurture", [entrepreneurshipfilesresource centernature_or_nurture_final.pdf](http://www.entrepreneurshipfilesresource.com/entrepreneurshipfilesresource/centernature_or_nurture_final.pdf) (15/ 05/2012).
- Psikolik (2012). "Hans Eysenck'in Biyolojik Yaklaşımı"
- Psikoweb (2012). "Minnesota Testi", http://www.psikoweb.com/minnesota_mmpi.html (14.04.2012).
- Psychology (2012). "Theories of Personality", <http://about.com/od/theoriesofpersonality/a/trait-theory.htm> (10.04.2012).

- Randall G. (2003), Progress And Entrepreneurship, *The Quarterly Journal Of Austrian Economics* Vol. 6, No. 3.
- Sas, (2012). “Concepts of Experimental Design, Design Institute for Six Sigma” support.sas.com/resources/.../sixsigma1.pdf. (11.04.2012).
- Sekaran, U. (2003) *Research Methods for Business: A Skill Building Approach*, 4th Edition. John Wiley & Sons Ltd.
- Sobel,S.R.(2012)”Entrepreneurship”,<http://econlib.org/library/Enc/Entrepreneurship.html> (10.05.2012).
- Sorgulama Zamani (2012). “Kimlik Kavramı Üzerine Yaklaşımlar”, http://www.sorgulamazamani.com/kimlik-kavrami_uzerine_yaklasimlar, (14.04.2012).
- Soysal, A. (2008). Çalışma Yaşamında Kişilik Tipleri: Bir Literatür Taraması, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, *Çimento İşveren Dergisi* Cilt Ocak 2008, s.4-16.
- Soysal, A. (2010). Türkiye’de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar, Bağlamında Bir Değerlendirme, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt.65(1)1, s. 83-114.
- TDK (2012). “Girişimcilik”, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4f72ce97e2f000.38768992 (04.04.2012)
- Top, S. (2006). *Girişimcilik Keşif Süresi*, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş
- Trans4mind (2012). Personality <http://www.trans4mind.com/personality/EPQ.html> (10.04.2012).
- Türk Psikolojik Danışmanlık Rehberlik (2012). Kimlik Kavramı ve Kuramları. <http://www.turkpdr.com/makale/psikoloji-ve-psikolojikdanismanlik-kuramlari/kimlik-kavrami-ve-kuramlari.htm> (15.04.2012).
- Türk Dil Kurumu (2012). “İndeks”, <http://www.tdk.gov.tr/indks.php>, (14.04.2012).

- Türk, M. ve Helvacı, B. (2005), “Kişiliğin İşletmelerde İçsel ve Dışsal Müşteri İlişkileri Açısından Önemi” (İçinde: *Örgütsel Davranış Boyutlarından Seçmeler*, Editör: Mehmet Tikici, ss. 85–126), Ankara; Nobel Yayın Dağıtım.
- Ünal, A.(2009), Girişimcilik ve KOBİ’ler İçin Kümelenmenin Önemi,Ekonomi Ve Sosyal Araştırmalar Derneği Müsiad Çerçeve Dergisi,ss.51
- Wikipedia (2012). “Duygu” ,<http://tr.wikipedia.org/wiki/Duygu> (30.04.2012)
- Wikipedia (2012) “Kişisel Kimlik”, <http://tr.wikipedia.org/wiki/kişiselkimlik> (14.04.2012).
- Yasam Rehberlik (2009). “Kohlberg’in Ahlak Kuramı”, <http://yasamrehberlik.blogspot.com/2009/01/kohlbergin-ahlak-gelisim-kurami.html> (14.04.2012).
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara; Detay Yayıncılık.
- Yelboğa A. (2006). Kişilik Özellikleri ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi , “*İş, Güç*” *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi* Cilt:8 (2), s.198.
- Yeşilay, R.(2006), Girişimcilik Perspektifinden Türkiye’nin Yapısal Analizi, Çanakkale 18 Mart Üni. İbrahim Bodur Girişimcilik Uygulama Ve Araştırma Merkezi, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, cilt: 1(1) s.
- Zel, U. (2006). *Kişilik ve Liderlik*, 2. Baskı, Ankara; Nobel Yayın Dağıtım.

Ek 1: Araştırmada Kullanılan Anket Formu**KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİZ GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİNİZİ ETKİLİYOR MU?****Değerli Katılımcı;**

Bu anket çalışması ile öğrencilerin sahip oldukları Kişilik özellikleri ve Girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiler ve kişilik özelliklerinin, girişimcilik eğilimlerini nasıl etkilediği araştırılmaktadır. İfadelere doğru cevaplar vermeniz araştırmanın güvenilirlik ve geçerliliği açısından oldukça önemlidir. Anket formunda yer alan bilgiler yalnızca yürütülen tez çalışması için bilimsel amaçla kullanılacaktır. Katılım ve ilginiz için şimdiden teşekkürlerimi sunarım.

Eyüp AKTÜRK

Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı

Lütfen aşağıdaki “Girişimcilik Eğilimleri” ile ilgili önermelere katılma derecenizi belirtiniz. Önermeler en olumsuzdan en olumluya doğru sıralanmıştır.

1-Kesinlikle Katılmıyorum. 2- Katılmıyorum. 3- Orta Düzeyde Katılıyorum. 4- Katılıyorum. 5- Kesinlikle Katılıyorum

Duygusal Eğilimler					
Başkaları ile iletişim kurmakta genelde sorun yaşamam, İyi bir iletişimciyimdir.	1	2	3	4	5
Karşılaştığım olaylara her zaman pozitif yaklaşırım, iyimser bir yapım var.	1	2	3	4	5
Kendime güvenim her koşulda tamdır. Her işi yapabilirim.	1	2	3	4	5
Duygularımı kontrol etmede sorun yaşamam.	1	2	3	4	5
Bir işin doğru olduğuna inanırsam her koşulda ısrarcı olurum. İnatçıyım.	1	2	3	4	5
Bence herkese rakip gözüyle bakmak gerekir. Duygularım genelde rekabet eğilimlidir.	1	2	3	4	5
Hayal dünyam çok geniştir. Şimdiki zamanda değil, gelecek zamanda yaşarım.	1	2	3	4	5
Sezgilerim çok güçlüdür. Genelde sezgilerimde yanılmam.	1	2	3	4	5
Çok kuralcı yaşamaktan sıkılırım. Kuralcılığın kendimi sınırladığını düşünürüm.	1	2	3	4	5
Düşündüğüm şeyleri hayata geçirme konusunda çok aceleci davranırım. Sabırsızımdır.	1	2	3	4	5
Düşünsel Eğilimler					
Karşılaştığım her duruma karşı sürekli “daha farklı olamaz mıydı?” tarzında bir eğilimim var.	1	2	3	4	5
Değişim ve Yenilikçilik hayatımın vazgeçilmez bir parçası.	1	2	3	4	5
Genelde farklı düşünceler peşinde koşmayı severim.	1	2	3	4	5
Geleceğe dönük tahmin yürütmeye akılcı davranışı tercih ederim. Düşüncelerimde bir ufuk vardır	1	2	3	4	5
Esnek düşünemeyi başarının anahtarı olarak görüyorum.	1	2	3	4	5
Problemler hayatın bir gerçeği yüzleşmekten çekinmem.	1	2	3	4	5
Başkalarının farklı fikirlerine değer veririm. Öğrenmeye çok istekliyimdir.	1	2	3	4	5

Eylemsel Eğilimler					
Hayat planımda önceliklerim bellidir. Önceliklere çok önem veririm.	1	2	3	4	5
Zamanımı en etkin şekilde kullanmak için çeşitli yöntemler kullanırım.	1	2	3	4	5
Çok yoğun tempoda çalışmayı severim. Dinamik ve enerjik bir çalışma tarzım var.	1	2	3	4	5
Düşündükleri hayata geçirme konusunda çok azimliyimdir.	1	2	3	4	5
Her durumda insanları organize etme eğilimim vardır.	1	2	3	4	5
Her durumda insanları yönlendirme eğilimim vardır.	1	2	3	4	5
Harekete geçmek için sürekli fırsatları kollarım.	1	2	3	4	5
Problem çıkarmayı değil, var olan problemlere çözümler üretmeyi tercih eden bir özelliğim var.	1	2	3	4	5
Risk almaktan çekinmem.	1	2	3	4	5
Sorumluluk almaktan zaman çekinmem.	1	2	3	4	5
Yaptığım her şeyde sonuç benim için çok önemlidir.	1	2	3	4	5

Lütfen aşağıdaki “Kişilik Özellikleri” ile ilgili önermelere katılma derecenizi belirtiniz. Önermeler en olumsuzdan en olumluya doğru sıralanmıştır.

1-Kesinlikle Katılmıyorum. 2- Katılmıyorum. 3- Orta Düzeyde Katılıyorum. 4- Katılıyorum. 5- Kesinlikle Katılıyorum

Uyumlu Kişilik (U)					
Diğer insanların hislerini anlayabilirim	1	2	3	4	5
Başkalarının duygularına önem veririm	1	2	3	4	5
İnsanların duygularını kolaylıkla hissedebilirim	1	2	3	4	5
İnsanlarla ilgilenirim	1	2	3	4	5
Yumuşak kalpliyim	1	2	3	4	5
Farklı yerlerde farklı insanlarla tanışmaktan hoşlanırım	1	2	3	4	5
Diğer insanların problemleri beni fazlasıyla ilgilendirir	1	2	3	4	5
Nevrotik Kişilik (N)					
Çok çabuk üzülürüm	1	2	3	4	5
Kolay strese girerim	1	2	3	4	5
Her şey için endişelenirim	1	2	3	4	5
Duygusal olarak çok kırılғанım	1	2	3	4	5
Karamsar biriyim	1	2	3	4	5
Ruh halim çok sık değişir	1	2	3	4	5
Yenilikçi Kişilik					
Fikirlerimin mükemmel olduğunu düşünüyorum	1	2	3	4	5
Zeki olduğumu düşünüyorum	1	2	3	4	5
İdealist bir insanım	1	2	3	4	5
Güçlü bir hayal dünyasına sahibim	1	2	3	4	5
Düşüncelerimi gerçekleştirmek için zaman harcarım	1	2	3	4	5
Sorumlu Kişilik					
Bugünün işini yarına bırakmam	1	2	3	4	5
Planlı ve programlı çalışırım	1	2	3	4	5
İşlerimde oldukça titizim	1	2	3	4	5
Dışadönük Kişilik					
Tüm dikkatlerin üzerimde olmasını isterim	1	2	3	4	5
Çok fazla konuşurum	1	2	3	4	5
Toplum içerisinde rahat hareket ederim	1	2	3	4	5
Eğlenceyi bir yaşam tarzı olarak görürüm	1	2	3	4	5

Demografik Özellikleriniz:

Cinsiyetiniz:	Bayan	Bay	
Yaşınız:	17-20	21-24	25 ve üzeri
Okuduğunuz Bölüm:	İşletme	Dış ticaret	Muhasebe
İş Deneyiminiz:	Akçakoca MYO Turizm ve Otel İşletmeciliği Böl.		
Ailenizin Mesleği:	Gölyaka MYO Turizm ve Otel İşletmeciliği Böl.		
	Akçakoca Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu		
	Hiç Yok	1 yıl	2 yıl
			3 ve üzeri
	İşletme sahibi	Diğer	

İletişim Bilgileri:

Eyüp AKTÜRK

Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü – Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilimdalı

Akçakoca Kampüsü Akçakoca - DÜZCE

Cep Tel: 0541 6713635, E-mail: eyupakturk@duzce.edu.tr

Araştırma sonuçlarının size gönderilmesi için lütfen e-mail adresinizi yazınız.

E-mail:.....